

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΟΔΗΓΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΚΕΝΤΡΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Κ.Π.Ε. ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΠΕΔΟΥΛΑ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΥΠΡΟΥ

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΡΗΤΗΣ

Πρόγραμμα Διασυνοριακής Συνεργασίας «Ελλάδα - Κύπρος 2007 - 2013»
Προϋπολογισμός έργου: €550,000

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

**ΟΔΗΓΟΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΚΕΝΤΡΩΝ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ**

Κ.Π.Ε. ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΠΕΔΟΥΛΑ

Γενική Εποπτεία:

Δρ Αθηνά Μιχαηλίδου-Ευριπίδου, Διευθύντρια Παιδαγωγικού Ινστιτούτου (Π.Ι.)

Δρ Αραβέλλα Ζαχαρίου, Συντονίστρια Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Π.Ι.

Επιστημονική επιμέλεια:

Πανεπιστήμιο Frederick

Συγγραφή:

Δρ Αραβέλλα Ζαχαρίου

Δρ Άννα Νικολάου

Ορλάνδος Στεργίδης

Σόφη Καμένου

Γλωσσική Επιμέλεια:

Δρ Ανδρέας Κρίγκος, Λειτουργός Π.Ι.

Σχεδιασμός και ηλεκτρονική σελίδωση:

Θεόδωρος Κακουλλής, Λειτουργός Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων

Γενικός Συντονισμός:

Χρίστος Παρπούνας

Συντονιστής Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων

Έκδοση 2013

Εκτύπωση:

ISBN: 978-9963-0-1405-7

© ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

**Η Πράξη συγχρηματοδοτείται
από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΤΠΑ)
και από Εθνικούς Πόρους
της Ελλάδας και της Κύπρου**

Ο οδηγός που κρατάτε στα χέρια σας έχει συνταχθεί κατόπιν μελέτης των ιστορικών, πολιτιστικών και περιβαλλοντικών στοιχείων της περιοχής Μαραθάσας και ευρύτερα του Τροόδου. Στόχος του είναι η ανάπτυξη περιβαλλοντικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων που θα ενισχύσουν το έργο του Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Πεδουλά. Το έργο με την ονομασία «ΙΔΕΕΣ, ΕΡΓΑ & ΔΡΩΜΕΝΑ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ & ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΤΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΤΟΠΙΑ ΚΡΗΤΗΣ & ΚΥΠΡΟΥ» (Ακρωνύμιο ΘΑΛΑΣΣΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ) εντάσσεται στο Πρόγραμμα Διασυνοριακής Συνεργασίας Ελλάδα - Κύπρος 2007 - 2013 και συγχρηματοδοτείται κατά 80% από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Τ.Π.Α.) και κατά 20% από εθνικούς πόρους της Ελλάδας και της Κύπρου. Το Πρόγραμμα Διασυνοριακής Συνεργασίας «Ελλάδα - Κύπρος 2007-2013» εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 28/03/2008 με την απόφαση C(2008)1131/28-03-2008. Οι επιλέξιμες περιοχές του προγράμματος είναι οι Περιφέρειες Κρήτης (Νομοί Ηρακλείου, Λασιθίου, Ρεθύμνου και Χανίων), Βορείου Αιγαίου (Νομοί Λέσβου, Σάμου και Χίου) και Νοτίου Αιγαίου (Νομός Δωδεκανήσου) στην Ελλάδα, καθώς και ολόκληρη η Κύπρος. Ο γενικός στόχος του προγράμματος «Ελλάδα - Κύπρος» είναι «η ανάδειξη της περιοχής ως πόλος αειφόρου ανάπτυξης στον ευρύτερο χώρο της Νοτιοανατολικής Μεσογείου στην κατεύθυνση ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας». Για περισσότερες πληροφορίες παρακαλούμε να επισκεφθείτε την ιστοσελίδα του Προγράμματος Διασυνοριακής Συνεργασίας «Ελλάδα - Κύπρος 2007-2013» <http://www.greece-cyprus.eu> Αραβέλλα Ζαχαρίου τηλ. +357 22402352, email: aravella@cytanet.com.cy, zachariou.a@cyearn.pi.ac.cy, τηλεομ. +357 22480505

ΟΔΗΓΟΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΚΕΝΤΡΩΝ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Κ.Π.Ε. ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΠΕΔΟΥΛΑ

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Η παρούσα έκδοση «Οδηγός Προγραμμάτων του Δικτύου Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης: Κ.Π.Ε. Πεδουλά» της Δημοτικής και της Προδημοτικής Εκπαίδευσης, αποτελεί έναν ολοκληρωμένο οδηγό των προσφερόμενων Προγραμμάτων που παρέχονται στο Κ.Π.Ε. Πεδουλά, το οποίο μαζί με το Κ.Π.Ε. Αθαλάσσας, το Κ.Π.Ε. της Κοινότητάς Ακρωτηρίου και του Κ.Π.Ε. Σαλαμιούς αποτελούν, στην παρούσα φάση, το κρατικό Δίκτυο Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Δ.Κ.Π.Ε.) του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού. Την ευθύνη λειτουργίας του Δικτύου έχει το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο ως ο συντονιστικός φορέας του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού για τα θέματα της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και της Εκπαίδευσης για την Αειφόρο Ανάπτυξη. Ο συγκεκριμένος Οδηγός απευθύνεται στους/τις εκπαιδευτικούς και μαθητές/τριες της Προδημοτικής και της Δημοτικής Εκπαίδευσης.

Μέσα από τη συγκεκριμένη έκδοση επιχειρείται, πέραν από την αναλυτική παρουσίαση της οργάνωσης και του περιεχομένου των προσφερόμενων προγραμμάτων του Κ.Π.Ε. Πεδουλά, η ανάλυση της φιλοσοφίας και του θεωρητικού πλαισίου δόμησης των Προγραμμάτων. Ταυτόχρονα, επιδιώκεται η σύνδεσή τους με το Αναλυτικό Πρόγραμμα της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Π.Ε.) / Εκπαίδευσης για την Αειφόρο Ανάπτυξη (Ε.Α.Α.) των συγκεκριμένων βαθμίδων, έτσι ώστε μέσα από τα Προγράμματά τους, τόσο το Κ.Π.Ε. Πεδουλά όσο και τα άλλα Κέντρα του Δικτύου να καταστούν χώροι σύνδεσης της τυπικής με τη μη τυπική εκπαίδευση και πεδίο δράσης για περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση και δραστηριοποίηση μαθητών/τριών, εκπαιδευτικών και άλλων ομάδων πληθυσμού με στόχο την ενίσχυση του περιβαλλοντικού τους «εγγραμματισμού».

Λαμβάνοντας υπόψη ότι τα θέματα του περιβάλλοντος και της αειφόρου ανάπτυξης αποτελούν ζητήματα προτεραιότητας σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο, το Δ.Κ.Π.Ε. φιλοδοξεί να καταστεί χώρος ανάπτυξης πολύπλευρων περιβαλλοντικών δράσεων, πεδίο ανάπτυξης του προβληματισμού, της έρευνας, του διαλόγου αλλά και της ενεργούς δραστηριοποίησης του συνόλου των πολιτών, στη διασφάλιση και προστασία του περιβάλλοντος, καθώς επίσης και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής.

Σημείο αναφοράς για τους σχεδιασμούς των περιβαλλοντικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων τόσο του Κ.Π.Ε. Πεδουλά όσο και των άλλων Κέντρων του Δικτύου, αποτέλεσαν οι ιδιαιτερότητες του εκπαιδευτικού μας συστήματος, τα ιδιαίτερα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά των περιοχών, στα οποία αυτά έχουν δημιουργηθεί, η συνεργασία με τις Κοινότητες (την Κοινότητα του Πεδουλά, την Κοινότητα του Ακρωτηρίου και την Κοινότητα της Σαλαμιούς) και με τους φορείς που τα στηρίζουν, όπως το Τμήμα Δασών και το Συμβούλιο Υδατοπρομήθειας Λεμεσού. Γίνεται αξιοποίηση της γνώσης και της εμπειρίας των τοπικών πληθυσμών, με απώτερη επιδίωξη, μέσα από το Δ.Κ.Π.Ε., τα περιβαλλοντικά ζητήματα να συνεξεταστούν στο πλαίσιο των κοινωνικών, πολιτιστικών, οικονομικών και φυσικών τους παραμέτρων, και στη βάση της αξιοποίησης των διάφορων περιβαλλοντικών τους πεδίων ως βασικών χώρων μάθησης, αλλά και ως κατεξοχήν χώρων τοπικής και οικουμενικής δράσης.

Η βελτίωση του περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής συναρτάται άμεσα με το επίπεδο του πολιτισμού ενός λαού. Η εκπαίδευση, ιδιαίτερα στα πλαίσια της ανοιχτής και φιλελεύθερης παιδαγωγικής προσέγγισης στην οποία βασίζεται η φιλοσοφία της λειτουργίας του Δ.Κ.Π.Ε., έχει να επιτελέσει καθοριστικό ρόλο προς αυτήν την κατεύθυνση. Αποτελεί άξονα επικέντρωσης των προσπαθειών μας και βασική μας προτεραιότητα για την ετοιμασία περιβαλλοντικά υπεύθυνων και δημοκρατικών πολιτών.

Δρ Αθηνά Μιχαηλίδου-Ευριπίδου
Διευθύντρια Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η αναγνώριση της σημασίας και του ρόλου που τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης έχουν να επιτελέσουν τόσο στη διαμόρφωση περιβαλλοντικά υπεύθυνων πολιτών όσο και στην προώθηση της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Π.Ε.) και της Εκπαίδευσης για την Αειφόρο Ανάπτυξη (Ε.Α.Α.) στο σύνολο των σχολικών μονάδων του τόπου μας, διαφάνηκε από τον ενθουσιασμό, με τον οποίο εκπαιδευτικοί και μαθητές/τριες αγκάλισαν και συμμετείχαν στα Προγράμματα του Δικτύου Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Δ.Κ.Π.Ε.) του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, το οποίο βρίσκεται υπό την εποπτεία του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, και μέχρι τώρα περιλαμβάνει τέσσερα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Κ.Π.Ε. Πεδουλά, Κ.Π.Ε. Κοινότητας Ακρωτηρίου, Κ.Π.Ε. Αθαλάσσας και Κ.Π.Ε. Σαλαμιούς).

Στην έκδοση αυτή παρουσιάζονται αναλυτικά τα Προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης που προσφέρονται από το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Πεδουλά. Τα Προγράμματα στηρίζονται στην ολιστική συνεξέταση των θεμάτων του περιβάλλοντος και της αειφόρου ανάπτυξης. Για αυτό, πέραν από την προσπάθεια συνεξέτασης (παράλληλα με τις περιβαλλοντικές πτυχές των κοινωνικών, πολιτιστικών, οικονομικών και οικονομικών παραμέτρων ενός θέματος) πολλά από τα Προγράμματα του Κ.Π.Ε. Πεδουλά (στη βάση της αξιοποίησης των ιδιαίτερων περιβαλλοντικών και πολιτιστικών πεδίων των περιοχών στα οποία αυτά βρίσκονται) επιδιώκουν μέσα από μια σειρά νέων Προγραμμάτων βασισμένων στην κοινωνική, πολιτιστική και οικονομική αειφορία, να τονίσουν και να αναδείξουν τον κοινωνικό, πολιτιστικό και οικονομικό χαρακτήρα των περιβαλλοντικών ζητημάτων.

Καινοτομία των αναμορφωμένων Προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης του Κ.Π.Ε. Πεδουλά αποτελεί η ένταξη μιας νέας σειράς Προγραμμάτων, η οποία αξιοποιεί πέραν από τους διάφορους τύπους οικοσυστημάτων, τα Μουσεία, τα τοπικά εργαστήρια και όλα εκείνα τα πεδία μελέτης και έρευνας, καθώς και τους τοπικούς πληθυσμούς. Έτσι, θα αναδειχθούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο οι συσχετισμοί που υπάρχουν ανάμεσα στο περιβάλλον και τον πολιτισμό, την παράδοση και τη λαογραφία. Γενικότερα, καταδεικνύουν την εξέλιξη των τοπικών κοινωνιών μέσα και σε σχέση με αυτό.

Τα Προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης του Κ.Π.Ε. Πεδουλά όσο και των άλλων Κέντρων του Δικτύου είναι οργανωμένα και σχεδιασμένα με γνώμονα τα ειδικά και ιδιαίτερα περιβαλλοντικά πεδία της περιοχής, στα οποία αυτά βρίσκονται, ενώ οι επιδιώξεις τους, η θεματολογία και η στοχοθεσία τους βασίζονται σε ειδικά ζητήματα του τοπικού τους περιβάλλοντος. Γι' αυτό ακριβώς και το πλαίσιο λειτουργίας των Κέντρων του Δικτύου παρέχει τη δυνατότητα στους/τις εκπαιδευτικούς και στους/τις μαθητές/τριες να μελετήσουν διάφορα ζητήματα όπως το «Νερό», το «Δάσος», ο «Πολιτισμός», η «Τοπική Κοινωνία», κ.ά., ως αυτόνομα θέματα στα πλαίσια του κάθε Κέντρου, αλλά και συγκριτικά. Εμβαθύνουν στα διάφορα θέματα, μέσα από τη διενέργεια επισκέψεων σε όλα τα Κέντρα και τη συμμετοχή τους σε αντίστοιχα Προγράμματα που θα τους δώσουν τη δυνατότητα να εξετάσουν μια θεματική μέσα από τις διαφορετικές οπτικές και προσεγγίσεις που το κάθε Κέντρο θέτει σε σχέση με αυτήν.

Καταληκτικά, σημειώνεται ότι για σκοπούς συνέπειας, όλα τα Προγράμματα ακολουθούν την ίδια δομή και η βασική τους συλλογιστική στηρίζεται στη σύνδεση του περιβάλλοντος και των πεδίων με το σχολείο και στην ανάδειξη της σημασίας της παράλληλης αξιοποίησης της τυπικής με τη μη τυπική εκπαίδευση.

Ως εκ τούτου, και πριν από την αναλυτική παρουσίαση των Προγραμμάτων, παρουσιάζεται συνοπτικά η συλλογιστική του σχεδιασμού τους, ο τρόπος οργάνωσης και ανάπτυξής τους, καθώς επίσης και οι βασικές τους επιδιώξεις τόσο για τους/τις μαθητές/τριες και όσο και για τους/τις εκπαιδευτικούς.

Περιεχόμενα

1. Βασική Συλλογιστική των Προγραμμάτων	8
2. Προσφερόμενα Προγράμματα – Οργάνωση των Προγραμμάτων	11
3. Σκοπός	13
3.1. Επιμέρους Στόχοι για τους/τις Μαθητές/τριες	13
3.2. Επιμέρους Στόχοι για τους Εκπαιδευτικούς	14
4. Πεδία Μελέτης του Κέντρου Περιβαλλοντικής Πεδουλά	16
5. Προγράμματα του Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Πεδουλά και Αναλυτικό Πρόγραμμα	17
6. Το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Πεδουλά	18
7. Η Κοινότητα Πεδουλά	20
8. Παρουσίαση Προσφερομένων Προγραμμάτων του ΚΠΕ Πεδουλά	24
9. Μονοήμερα και Ολοήμερα Προγράμματα	28
9.1. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ «ΔΑΣΟΣ»	28
9.1.1. Το δάσος μέσα από τις αισθήσεις	29
9.1.2. Γνωριμία με το δάσος	31
9.1.3. Γνωριμία με ένα δέντρο	34
9.1.4. Από το δάσος έως το τελικό προϊόν – οι ανθρώπινες παρεμβάσεις	36
9.1.5. Δάσος και τοπική κοινωνία	39
9.1.6. Ωφέλειες των δασών και ανθρώπινες παρεμβάσεις	41
9.1.7. Μονοπάτια του Τροόδους	43
9.1.8. Δασικές Πυρκαγιές	45
9.1.9. Ενδεικτικές δραστηριότητες επέκτασης για τη θεματική ενότητα «Δάσος»	47
9.2. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ «ΕΔΑΦΟΣ»	51
9.2.1. Το έδαφος μέσα από τις αισθήσεις	52
9.2.2. Η σύσταση και οι ιδιότητες του εδάφους	54
9.2.3. Ερημοποίηση: Μελέτη Περίπτωσης της Κοινότητας του Αμιάντου	57
9.2.4. Ο βοτανικός κήπος του Αμιάντου	59
9.2.5. Η γεωμορφολογία του εδάφους του Τροόδους	63
9.2.6. Ενδεικτικές δραστηριότητες επέκτασης για τη θεματική ενότητα «Εδαφος»	65
9.3. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ «ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ»	68
9.3.1. Τρόδος και πολιτιστική παράδοση	69
9.3.2. Γνωριμία με την κοινότητα του Πεδουλά	71
9.3.3. Μια μέρα στο λαογραφικό μουσείο	73
9.3.4. Βυζαντινή Τέχνη και Περιβάλλον: Εξερευνώντας το βυζαντινό μουσείο του Πεδουλά	75
9.3.5. Γνωριμία με την παραδοσιακή αρχιτεκτονική των χωριών της Μαραθάσας	77
9.3.6. Παραδοσιακά επαγγέλματα και τοπικά προϊόντα	80
9.3.7. Ενδεικτικές δραστηριότητες επέκτασης για τη θεματική ενότητα «Πολιτισμός-Περιβάλλον-Τοπική Κοινωνία»	83

9.4. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ «ΤΟ ΝΕΡΟ ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ – ΥΔΑΤΙΝΑ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΑ	85
9.4.1. Ποτάμιο Οικοσύστημα: Μελέτη πεδίου στον ποταμό Διαρίζο (Γεφύρι του Τζελεφού)	86
9.4.2. Τεχνητό Υδρόβιο Οικοσύστημα: Ο υδατοφράκτης του Προδρόμου	88
9.4.3. Ενδεικτικές δραστηριότητες επέκτασης για τη θεματική ενότητα «Το νερό στη ζωή μας: Υδρόβια Οικοσυστήματα»	90
9.5. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ «ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ»	92
9.5.1. Η τουριστική ανάπτυξη στην κοινότητα Πεδουλά: Οι παράγοντες που συνέβαλαν στην προσέλκυση τουριστών και προτάσεις βελτίωσης και προβολής της	93
9.5.2. Οι θετικές και αρνητικές συνέπειες του τουρισμού στο φυσικό, πολιτιστικό και κοινωνικό περιβάλλον της κοινότητας Πεδουλά	96
9.5.3. Η πολιτιστική (τοπικά προϊόντα, παραδόσεις, ήθη και έθιμα της κοινότητας) και φυσική κληρονομιά της περιοχής Μαραθάσας και η σημασία τους στην τουριστική ανάπτυξη των χωριών της περιοχής	98
9.5.4. Ενδεικτικές δραστηριότητες επέκτασης για τη θεματική ενότητα «Τουρισμός»	100
9.6. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ «ΕΝΕΡΓΕΙΑ»	102
9.6.1. Το ενεργειακό προφίλ των ανθρώπων του χθες και του σήμερα	103
9.6.2. Το βιοκλιματικό σπίτι: η βιοκλιματική αρχιτεκτονική των σπιτιών της κοινότητας Πεδουλά	105
9.6.3. Ενδεικτικές δραστηριότητες επέκτασης για τη θεματική ενότητα «Ενέργεια»	108
9.7. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ «ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ»	110
9.7.1. Η συμβολή της τέχνης στη διδασκαλία και μάθηση περιβαλλοντικών ζητημάτων	111
9.7.2. Ενδεικτικές δραστηριότητες επέκτασης για τη θεματική ενότητα «Τέχνη και Περιβάλλον»	113
9.8. ΔΙΗΜΕΡΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	115
9.8.1. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΙ ΔΙΗΜΕΡΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	116
9.8.2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΔΙΗΜΕΡΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	118
9.8.2.1. 1ο Παράδειγμα διήμερου προγράμματος	118
9.8.2.2. 2ο Παράδειγμα διήμερου προγράμματος	121
9.9. ΤΡΙΗΜΕΡΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	124
9.9.1. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΙ ΤΡΙΗΜΕΡΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	125
9.9.2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΡΙΗΜΕΡΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	128
9.9.2.1. 1ο Παράδειγμα τριήμερου προγράμματος	128
9.9.2.2. 2ο Παράδειγμα τριήμερου προγράμματος	132

1. ΒΑΣΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

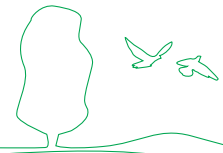
Η οργάνωση και ο σχεδιασμός των Προγραμμάτων του Δικτύου Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Δ.Κ.Π.Ε.), στο οποίο ανήκει και το Κ.Π.Ε. Πεδουλά, στηρίζεται στην ανάδειξη του κοινωνικού-κριτικού χαρακτήρα της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και επικεντρώνεται στην Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη. Βασική συλλογιστική για τον σχεδιασμό των Προγραμμάτων του Δ.Κ.Π.Ε. αποτέλεσε αφενός η ανάδειξη των Κέντρων ως χώρων πολύπλευρων δράσεων για την προώθηση της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στα σχολεία του τόπου μας και αφετέρου η κινητοποίηση των μαθητών/τριών σε δράσεις περιβαλλοντικού χαρακτήρα, καθώς επίσης και η ενίσχυση της επάρκειας των ίδιων των εκπαιδευτικών να προσεγγίσουν τα θέματα του περιβάλλοντος και της αειφόρου ανάπτυξης στην ολιστική τους διάσταση, μέσα από την από κοινού με τους/τις μαθητές/τριές τους βιωματική ενασχόληση και δραστηριοποίησή τους στο πεδίο.

Το Δ.Κ.Π.Ε. στοχεύει να λειτουργήσει ως σημείο σύνδεσης του σχολείου με το εξωτερικό περιβάλλον, προσεγγίζοντας και αναπτύσσοντας μέσα από τα Προγράμματά του θέματα που σχετίζονται άμεσα με το Αναλυτικό Πρόγραμμα της Δημοτικής Εκπαίδευσης και αναπτύσσονται μέσα από τα διάφορα μαθήματα. Θέματα, όπως τα δάση του τόπου μας, η ορθολογιστική διαχείριση των δασών, οι δασικές πυρκαγιές, η ερημοποίηση, τα πετρώματα, η βιοποικιλότητα, ο πολιτισμός και η παράδοσή μας, το νερό, η ιστορία του τόπου, οι υδροβιότοποι του τόπου μας, πόλη και πράσινο, ο αειφόρος τουρισμός, η ενέργεια, κ.ά., αποτελούν ζητήματα ενασχόλησης των Περιβαλλοντικών Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων του Δ.Κ.Π.Ε. Ο/Η εκπαιδευτικός μαζί με τους/τις μαθητές/τριες έχει την ευκαιρία να τα εξετάσει και να τα διερευνήσει, χρησιμοποιώντας παιδαγωγικές και εκπαιδευτικές προσεγγίσεις που εφαρμόζονται μέσα από τα Προγράμματα των Κέντρων του Δικτύου, επεκτείνοντάς τα στη συνέχεια μέσα στη σχολική μονάδα και αξιοποιώντας, ως πεδίο μελέτης και διερεύνησης, το άμεσο τοπικό τους περιβάλλον.

Βασικό στοιχείο των προγραμμάτων του Δ.Κ.Π.Ε. αποτελεί η επέκτασή τους στη σχολική μονάδα, γι' αυτό και στο τέλος κάθε θεματικής ενότητας παρουσιάζονται ενδεικτικές δραστηριότητες, τις οποίες οι εκπαιδευτικοί μπορούν να εφαρμόσουν και να αξιοποιήσουν στο σχολείο.

Σημειώνεται ότι η επέκταση των Προγραμμάτων στις σχολικές μονάδες επαφίεται στην ευχέρεια των εκπαιδευτικών, οι οποίοι/ες μαζί με τους/τις μαθητές/τριες τους, θα επιλέξουν τον τρόπο, με τον οποίο θα εργαστούν στο σχολείο τους. Πέραν από τις ενδεικτικές δραστηριότητες που αναφέρονται, είναι δυνατό να σχεδιαστεί, εκ νέου, ένα Πρόγραμμα σχετικό με το θέμα του Προγράμματος στο οποίο συμμετείχαν στο Δ.Κ.Π.Ε., το οποίο, όμως, να επικεντρώνεται στην ιδιά τους την κοινότητα. Επιπλέον, οι δραστηριότητες που θα αναπτυχθούν σε κάθε περίπτωση στο σχολείο, είναι δυνατό να καθοριστούν και να σχεδιαστούν από τον/την εκπαιδευτικό σε συνεργασία με το προσωπικό των Κέντρων, έτσι ώστε αυτές να ανταποκρίνονται στους ιδιαίτερους στόχους και ανάγκες της συγκεκριμένης ομάδας μαθητών/τριών.

Ο συγκεκριμένος οδηγός των Προγραμμάτων του Δ.Κ.Π.Ε. αφορά στην παρουσίαση των προγραμμάτων του Κ.Π.Ε. Πεδουλά. Τα Προγράμματα του Κ.Π.Ε. Πεδουλά παρουσιάζονται σε θεματικές ενότητες, στις οποίες παρουσιάζεται ο γενικός σκοπός τους και οι βασικές έννοιες που θα εξεταστούν μέσα από τα Προγράμματα που εμπίπτουν σε

κάθε θεματική ενότητα. Τα Προγράμματα της κάθε θεματικής ενότητας παρουσιάζονται αναλυτικά, ακολουθώντας μία συγκεκριμένη δομή, η οποία περιλαμβάνει:

- την εκπαιδευτική βαθμίδα στην οποία προσφέρεται το Πρόγραμμα,
- τους στόχους του Προγράμματος,
- το γενικό πλαίσιο εφαρμογής του Προγράμματος και
- τις σημειώσεις-οδηγίες προς τους/τις εκπαιδευτικούς.

Στο τέλος κάθε θεματικής ενότητας παρατίθεται ένα κεφάλαιο με ενδεικτικές δραστηριότητες επέκτασης στο σχολείο.

Η φιλοσοφία σχεδιασμού και ανάπτυξης των Προγραμμάτων της Προδημοτικής και της Δημοτικής Εκπαίδευσης του Δ.Κ.Π.Ε. (Κ.Π.Ε. Πεδουλά) στηρίζεται στις βασικές αρχές της Εκπαίδευσης για το Περιβάλλον και την Αειφόρο Ανάπτυξη, που αφορούν:

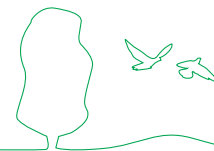
- στη διαθεματική προσέγγιση και διερεύνηση των περιβαλλοντικών ζητημάτων,
- στη δράση και αυτενέργεια των μαθητών/τριών,
- στην εκπαίδευση πέρα από τα σχολικά πλαίσια,
- στην καθιέρωση και εδραίωση σχέσεων συνεργασίας και ομαδικότητας ανάμεσα στους/τις μαθητές/τριες και εκπαιδευτικούς, όπως και ανάμεσα στους/τις ίδιους/ες τους/τις μαθητές/τριες,
- στη συνειδητοποίηση των περιβαλλοντικών προβλημάτων και των ζητημάτων της αειφόρου ανάπτυξης και τη διαμόρφωση θετικών στάσεων για επίλυσή τους, μέσα από τη βιωματική μάθηση, δράση και ενεργοποίηση των μαθητών/τριών,
- στην ολιστική αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων,
- στη συνέχιση των Προγραμμάτων με γνώμονα τις ανάγκες του άμεσου τοπικού τους περιβάλλοντος,
- στη συνειδητοποίηση του γεγονότος ότι η ενασχόληση με το τοπικό περιβάλλον αποτελεί βασικό πεδίο οικουμενικής δράσης,
- στην αναζήτηση εναλλακτικών λύσεων εκ μέρους των μαθητών/τριών και τη συμμετοχή τους σε δράσεις περιβαλλοντικού χαρακτήρα, με στόχο την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών ζητημάτων και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής,
- στην αξιοποίηση των περιβαλλοντικών πεδίων ως εναλλακτικών χώρων μάθησης και εφαρμογής εκπαιδευτικών και παιδαγωγικών προσεγγίσεων, οι οποίες μπορούν να συμβάλουν στην ενίσχυση της περιβαλλοντικής υπευθυνότητας των μαθητών/τριών και
- στον κοινωνικό χαρακτήρα της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και της Εκπαίδευσης για την Αειφόρο Ανάπτυξη, η επίτευξη του οποίου προωθείται μέσα από:
 - την ενίσχυση της κριτικής σκέψης των μαθητών/τριών,

- την πειραματική διερεύνηση,
- την εξέταση των αλληλεπιδράσεων που διέπουν τις φυσικές, παράλληλα με τις πολιτιστικές, κοινωνικές, οικονομικές και ιστορικές παραμέτρους του περιβάλλοντος,
- τη δημιουργία δικτύων επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ όλων των συμμετεχόντων στο Πρόγραμμα,
- την ανάπτυξη δεξιοτήτων διαλόγου,
- τη δημιουργική αλληλεπίδραση και
- τη συμμετοχή και τη δράση για τη διαμόρφωση βιώσιμων συνθηκών ζωής.

Το προσωπικό του Κ.Π.Ε. Πεδουλά είναι στη διάθεση κάθε εκπαιδευτικού που έχει να προτείνει αλλαγές και τροποποιήσεις στα Προγράμματα, τα οποία αναπτύσσονται, προκειμένου αυτά να ανταποκρίνονται όσο το δυνατό περισσότερο στις ανάγκες και απαιτήσεις της δικής του ομάδας.

Αναμένουμε τη συνεργασία και υποστήριξή σας στην προσπάθεια που καταβάλλεται για διαμόρφωση υπεύθυνων και δημοκρατικών πολιτών, που θα αγωνιστούν για τη διασφάλιση μιας καλύτερης ποιότητας ζωής, συνυφασμένης με την ποιότητα του περιβάλλοντος.

Η έκδοση αυτή απευθύνεται στην Προδημοτική και τη Δημοτική Εκπαίδευση. Τα Προγράμματα είναι οργανωμένα για να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των μαθητών/τριών της Προδημοτικής και της Δημοτικής Εκπαίδευσης και οι δραστηριότητες που εφαρμόζονται για κάθε Πρόγραμμα ποικίλλουν και διαφοροποιούνται ανάλογα με τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα της κάθε ομάδας. Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο και για την καλύτερη οργάνωση και σχεδιασμό των Προγραμμάτων, στα οποία η κάθε ομάδα επιλέγει να συμμετάσχει, απαιτείται ο συντονισμός των εκπαιδευτικών με το προσωπικό του κάθε Κέντρου, έτσι ώστε η οργάνωση των Προγραμμάτων να γίνεται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

2. ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ - ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Σημειώνεται ότι η μετάβαση σε όλα τα Κέντρα του Δικτύου (Κ.Π.Ε. Πεδουλά, Κ.Π.Ε. Κοινότητας Ακρωτηρίου, Κ.Π.Ε. Αθαλάσσης, Κ.Π.Ε. Σαλαμιούς) επιχορηγείται μερικώς από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο). Τα Προγράμματα του Δ.Κ.Π.Ε. είναι οργανωμένα σε τρεις διακριτές φάσεις:

Α) Πρώτη φάση: Εφαρμογή του Προγράμματος στο Κέντρο

Σε αυτήν περιλαμβάνεται η προετοιμασία της μελέτης πεδίου και αφορά στο θεωρητικό κομμάτι του Προγράμματος. Οι μαθητές/τριες σε αυτήν τη φάση έχουν την ευκαιρία να κατανοήσουν βασικές περιβαλλοντικές και οικολογικές έννοιες που σχετίζονται με το Πρόγραμμα που επέλεξαν να εμπλακούν και να προσεγγίσουν διάφορες πτυχές του υπό εξέταση ζητήματος, μέσα από συνδυασμένες δραστηριότητες ομαδοκεντρικού και συνεργατικού χαρακτήρα, παράλληλα με τη χρήση ποικιλίας διδακτικών μέσων (οπτικοακουστικό υλικό, φύλλα εργασίας, περιβαλλοντικά παιχνίδια, διαφάνειες, κ.ά.). Συγχρόνως, γίνεται παρουσίαση του τρόπου εργασίας στο πεδίο, καθώς επίσης και του τρόπου χρήσης των διάφορων οργάνων.

Β) Δεύτερη φάση: Μελέτη Πεδίου

Σε αυτήν τη φάση περιλαμβάνεται η μελέτη πεδίου. Τα πεδία μελέτης ποικίλλουν και είναι ανάλογα του Προγράμματος στο οποίο η κάθε ομάδα θα επιλέξει να συμμετάσχει. Στα πεδία μελέτης γίνεται επιτόπια διερεύνηση του ζητήματος που εξετάζεται. Οι μαθητές/τριες εισάγονται σε δραστηριότητες βιωματικού χαρακτήρα και πειραματικής διερεύνησης. Το πεδίο χρησιμοποιείται ως χώρος μάθησης και ως εκπαιδευτικό εργαλείο. Συγκεκριμένα, χρησιμοποιούνται διάφορα όργανα μέτρησης και φύλλα εργασίας βασισμένα στη διερεύνηση του συγκεκριμένου χώρου κατά τρόπο ομαδικό και συνεργατικό.

Το ίδιο το πεδίο λειτουργεί ως εκπαιδευτικό εργαλείο, το οποίο μπορούν οι μαθητές/τριες να αξιοποιήσουν ποικιλοτρόπως, προκειμένου να προσεγγίσουν πιο αποτελεσματικά τα διάφορα ζητήματα που διερευνούν. Μέσα στο πεδίο οι μαθητές/τριες έχουν την ευκαιρία να αλληλεπιδράσουν, μέσα από διάφορες δραστηριότητες με το περιβάλλον, και στο πλαίσιο μιας κριτικής και ερμηνευτικής προσέγγισης να προχωρήσουν σε μια εις βάθος και ολιστική διερεύνηση του συγκεκριμένου περιβαλλοντικού πεδίου, το οποίο εξετάζουν.

Γ) Τρίτη φάση: Επέκταση του Προγράμματος στις σχολικές μονάδες

Η φάση αυτή περιλαμβάνει την επέκταση των Προγραμμάτων των Κ.Π.Ε. στις σχολικές μονάδες. Συγκεκριμένα, στο στάδιο αυτό επιδιώκεται να ενσωματώσουν οι ομάδες, που συμμετείχαν στα Προγράμματα των Κέντρων, την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση κατά τρόπο συστηματικό και οργανωμένο, μέσα στις σχολικές τους μονάδες και σύμφωνα με τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα και ανάγκες των μαθητών/τριών και της τοπικής τους κοινότητας.

Στόχος της επέκτασης των Προγραμμάτων των Κέντρων στις σχολικές μονάδες είναι να γίνει κατανοητό από τους συμμετέχοντες ότι τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, μέσα από τα Προγράμματά τους, αποτελούν χώρους πολλαπλών δράσεων για την προώθηση τόσο της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και της Εκπαίδευσης για την Αειφόρο

Ανάπτυξη, όσο και για την ενίσχυση και διαμόρφωση της περιβαλλοντικής υπευθυνότητας των πολιτών.

Τα Προγράμματα των Κέντρων αποτελούν τη βάση, το ερέθισμα και την αφετηρία για την περιβαλλοντική δραστηριοποίηση των ομάδων μέσα από τη σύνδεση των προγραμμάτων τους με το Αναλυτικό Πρόγραμμα της επίσημης εκπαίδευσης του τόπου. Δεδομένου ότι τα Προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης που εφαρμόζονται στα Κέντρα δεν έχουν ψυχαγωγικό χαρακτήρα, αλλά προσεγγίζουν διάφορα περιβαλλοντικά ζητήματα και θέματα Αειφόρου Ανάπτυξης μέσα από εναλλακτικές διδακτικές προσεγγίσεις και διαδικασίες μάθησης, οι εκπαιδευτικοί που θα συμμετέχουν στο Πρόγραμμα είναι σημαντικό να ασχοληθούν, μέσα στο σχολείο τους, με διάφορα περιβαλλοντικά ζητήματα που σχετίζονται με τη θεματική των Προγραμμάτων στα οποία συμμετείχαν, προκειμένου να ενσωματώσουν αποτελεσματικά και να προωθήσουν μεθοδικά και οργανωμένα τον περιβαλλοντικό «εγγραμματοισμό» των μαθητών/τριών τους.

Η επέκταση των Προγραμμάτων ποικίλλει και θα πρέπει να γίνεται λαμβάνοντας υπόψη το άμεσο τοπικό περιβάλλον των μαθητών/τριών, τις ιδιαιτερότητες της σχολικής μονάδας και της κοινότητας, στην οποία το Πρόγραμμα θα επεκταθεί, καθώς επίσης και τα άμεσα ενδιαφέροντα και τις τοπικές εμπειρίες των μαθητών/τριών. Είναι επίσης σημαντικό τα Προγράμματα των Κέντρων να αξιοποιηθούν συμπληρωματικά για την υλοποίηση της Αειφόρου Περιβαλλοντικής Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Α.Π.Ε.Π.) των σχολείων και του ζητήματος που διερευνάται μέσα από αυτήν. Για τον σκοπό αυτό οι προτεινόμενες ενδεικτικές δραστηριότητες που περιλαμβάνονται στο τέλος κάθε θεματικής ενότητας και βασίζονται στους μαθησιακούς στόχους του Αναλυτικού Προγράμματος για την Π.Ε./Ε.Α.Α. καλό θα είναι να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο των διάφορων και διαφορετικών θεματικών πεδίων που επιλέγονται για τη μελέτη του ζητήματος διερεύνησης της Α.Π.Ε.Π. του κάθε σχολείου.

3. ΣΚΟΠΟΣ

Σκοπός των Προγραμμάτων του Δικτύου Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Δ.Κ.Π.Ε.) είναι η διαμόρφωση περιβαλλοντικά υπεύθυνων και ενεργών πολιτών, στα πλαίσια της εμπειρικής και βιωματικής ενασχόλησής τους με το περιβάλλον. Επίσης, μέσα από αυτά επιδιώκεται η αξιοποίηση του περιβάλλοντος ως χώρου μάθησης τόσο για τους/τις μαθητές/τριες όσο και για τους/τις εκπαιδευτικούς. Συγκεκριμένα, μέσα από τα Προγράμματα του Δ.Κ.Π.Ε. επιδιώκεται η οργάνωση της μαθησιακής διαδικασίας μέσω της εφαρμογής παιδαγωγικών διαδικασιών εμπειρικού, συνεργατικού και βιωματικού χαρακτήρα, όπως επίσης, και η εξοικείωση των εκπαιδευτικών με εναλλακτικούς τρόπους οργάνωσης της μαθησιακής διαδικασίας.

Τα Κέντρα, ως χώροι πολλαπλών περιβαλλοντικών δράσεων και δραστηριοτήτων, επιδιώκουν να συνδέσουν το σχολείο με το πεδίο, παρέχοντας έτσι την ευκαιρία σε όλους τους συμμετέχοντες στα Προγράμματά τους να ασχοληθούν συστηματικά και οργανωμένα με τα θέματα του περιβάλλοντος και της αειφόρου ανάπτυξης, στο πλαίσιο της παράλληλης αξιοποίησης τόσο του πεδίου, όσο και του Αναλυτικού Προγράμματος της Π.Ε./Ε.Α.Α..

Το Δ.Κ.Π.Ε. επιδιώκει να βοηθήσει τους εμπλεκόμενους στα Προγράμματά του να κατανοήσουν την αλληλοσύνδεση τόσο των περιβαλλοντικών ζητημάτων, όσο και των φυσικών, κοινωνικών, πολιτιστικών, οικονομικών του παραμέτρων. Επιπλέον, μέσα από την προσωπική δράση και συμμετοχή, στοχεύει στην προώθηση της εκπαίδευσης για την αειφόρο ανάπτυξη. Με γνώμονα την αξιοποίηση των πολλαπλών πεδίων μελέτης των κοινοτήτων και των περιοχών (Πεδουλά, Ακρωτηρίου, Αθαλάσσης, Σαλαμιούς) στα οποία αυτά βρίσκονται, την αξιοποίηση της γνώσης και της εμπειρίας του τοπικού πληθυσμού, τη δημιουργική αλληλεπίδραση μαθητών/τριών και εκπαιδευτικών, επιδιώκεται η ενίσχυση της ανάληψης πρωτοβουλιών, από μαθητές/τριες και εκπαιδευτικούς, για συμμετοχή τους σε δράσεις προσανατολισμένες στην από κοινού εξέταση, διερεύνηση και διατύπωση εναλλακτικών προτάσεων για την αντιμετώπιση διάφορων ζητημάτων του περιβάλλοντος και της αειφόρου ανάπτυξης.

3.1 ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΣΤΟΧΟΙ ΓΙΑ ΤΟΥΣ/ΤΙΣ ΜΑΘΗΤΕΣ/ΤΡΙΕΣ

1. Εισαγωγή των μαθητών/τριών σε περιβαλλοντικές έννοιες και έννοιες της αειφόρου ανάπτυξης.
2. Ευαισθητοποίηση των μαθητών/τριών στα περιβαλλοντικά ζητήματα και στα θέματα της αειφόρου ανάπτυξης.
3. Κατανόηση των αλληλοσυνδέσεων που υπάρχουν ανάμεσα στις διάφορες πτυχές του περιβάλλοντος (φυσικές, κοινωνικές, πολιτιστικές, οικονομικές).
4. Ανάπτυξη του αισθήματος της προσωπικής ευθύνης του καθενός στην προστασία του περιβάλλοντος και στη διασφάλιση της ποιότητας ζωής.
5. Εισαγωγή των μαθητών/τριών σε δραστηριότητες βιωματικού και εμπειρικού χαρακτήρα.
6. Εμπλοκή των μαθητών/τριών σε διαδικασίες αναζήτησης εναλλακτικών λύσεων και λήψης αποφάσεων για την προστασία και τη βελτίωση του περιβάλλοντος, καθώς επίσης και για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής.

7. Κατανόηση της σημασίας που έχει το περιβάλλον στον άνθρωπο.
8. Γνωριμία των μαθητών/τριών με τον τόπο μας.
9. Σεβασμός στη φυσική και πολιτιστική μας κληρονομιά.
10. Συμμετοχή σε δράσεις για την προστασία του περιβάλλοντος και την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης.
11. Κατανόηση της σημασίας εμπλοκής του συνόλου των μελών της κοινότητας στην εξέταση, διερεύνηση και αντιμετώπιση ενός περιβαλλοντικού ζητήματος.
12. Αξιοποίηση της γνώσης και της εμπειρίας του τοπικού πληθυσμού κατά την προσέγγιση τοπικών περιβαλλοντικών ζητημάτων.
13. Κατανόηση από τους/τις μαθητές/τριες του κοινωνικού χαρακτήρα των περιβαλλοντικών προβλημάτων.
14. Εισαγωγή των μαθητών/τριών σε νέες εναλλακτικές μορφές μάθησης (μελέτη πεδίου, αξιοποίηση πηγών πέρα από τα πλαίσια της σχολικής αίθουσας, χρήση των νέων τεχνολογιών).
15. Κατανόηση της σημασίας του περιβάλλοντος ως πηγής μάθησης.
16. Ανάπτυξη ομαδικού πνεύματος και πνεύματος συνεργασίας μεταξύ των μαθητών/τριών και των μαθητών/τριών με τους εκπαιδευτικούς.
17. Καλλιέργεια κριτικής σκέψης, ελεύθερης δημιουργικής έκφρασης μέσα από την εφαρμογή δημιουργικών δραστηριοτήτων.
18. Ανάπτυξη – καλλιέργεια επιστημονικών διαδικασιών και δεξιοτήτων (παρατήρηση, καταγραφή, ταξινόμηση, πρόβλεψη, μέτρηση, ερμηνεία των δεδομένων, έλεγχος μεταβλητών και διατύπωση υποθέσεων, κ.λπ.).

3.2 ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΣΤΟΧΟΙ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

1. Εξοικείωση των εκπαιδευτικών με δραστηριότητες περιβαλλοντικού χαρακτήρα.
2. Ενημέρωση και γνωριμία των εκπαιδευτικών με τα διάφορα περιβαλλοντικά πεδία που υπάρχουν στον τόπο μας.
3. Εισαγωγή των εκπαιδευτικών σε μεθοδολογικές και εκπαιδευτικές διαδικασίες σχετικές με την αξιοποίηση του περιβάλλοντος ως πηγής μάθησης και ως εκπαιδευτικού εργαλείου.
4. Συνειδητοποίηση από τους/τις εκπαιδευτικούς της σημασίας που έχουν τα πεδία μελέτης στην καθιέρωση νέων σχέσεων επικοινωνίας με τους/τις μαθητές/τριές τους.
5. Εμπειρική και βιωματική ενασχόληση των εκπαιδευτικών μαζί με τους/τις μαθητές/τριές τους σε δραστηριότητες στο πεδίο.
6. Κατανόηση της σημασίας του ρόλου τους ως εκπαιδευτικών στη διαμόρφωση κριτικά σκεπτόμενων και περιβαλλοντικά υπεύθυνων πολιτών.
7. Συνειδητοποίηση της σημασίας οργάνωσης της μαθησιακής διαδικασίας πέραν από τα πλαίσια της σχολικής αίθουσας.

8. Εκτίμηση της σημασίας του διαθεματικού τρόπου εξέτασης των περιβαλλοντικών ζητημάτων.
9. Κατανόηση των αλληλοσυνδέσεων που υπάρχουν ανάμεσα στις διάφορες πτυχές του περιβάλλοντος, όπως επίσης και της σημασίας οργάνωσης της διδακτικής τους πορείας, έτσι ώστε αυτά να προσεγγίζονται ολιστικά.
10. Συνειδητοποίηση του καθοδηγητικού τους ρόλου και της σημασίας οργάνωσης της μαθησιακής πορείας σε μαθητοκεντρικά πλαίσια.
11. Εισαγωγή τους σε τεχνικές σύνδεσης και επίτευξης των μαθησιακών στόχων του Αναλυτικού Προγράμματος με εναλλακτικούς τρόπους μάθησης, πέραν από τα πλαίσια της σχολικής αίθουσας.
12. Ευαισθητοποίηση και κινητοποίηση του ενδιαφέροντός τους για συστηματική ενασχόλησή τους με την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση.
13. Πρακτική ενασχόλησή τους στο πεδίο με παιχνίδια, τεχνικές, μεθόδους περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης, δραστηριοποίησης και δράσης.
14. Εκτίμηση της σημασίας οργάνωσης της μαθησιακής τους πορείας στη βάση των τοπικών εμπειριών και προβλημάτων της κοινότητας.
15. Συνειδητοποίηση του γεγονότος ότι ο περιβαλλοντικός «εγγραμματισμός» τόσο των ίδιων, όσο και των μαθητών/τριών τους, απαιτεί, πέραν από τη γνώση, ευαισθητοποίηση, δραστηριοποίηση, δράση και συμμετοχή τόσο σε προσωπικό όσο και σε συλλογικό επίπεδο.

4. ΠΕΔΙΑ ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΠΕΔΟΥΛΑ

Τα πεδία μελέτης που έχουν συμπεριληφθεί στα Προγράμματα του Κ.Π.Ε. Πεδουλά είναι άμεσα συνδεδεμένα τόσο με το ειδικό θέμα που προσεγγίζεται μέσα από κάθε Πρόγραμμα, όσο και με τους επιδιωκόμενους στόχους του κάθε Προγράμματος.

Μερικά από τα πεδία μελέτης που έχουν συμπεριληφθεί στα Προγράμματα του Κ.Π.Ε. Πεδουλά είναι:

Κ.Π.Ε. Πεδουλά:

- Το δάσος του Τροόδους.
- Τα μονοπάτια της φύσης (μονοπάτι των Καληδονιών, το μονοπάτι του Μυλλομέρη).
- Ο Υδατοφράκτης του Προδρόμου.
- Το Γεφύρι του Τζελεφού.
- Η κοινότητα του Πεδουλά.
- Τα σπίτια του Πεδουλά και η Βιοκλιματική Αρχιτεκτονική.
- Το Βυζαντινό Μουσείο του Πεδουλά.
- Το Λαογραφικό Μουσείο του Πεδουλά.
- Οι Βυζαντινές εκκλησίες της περιοχής.
- Το Μεταλλείο του Αμιάντου.
- Ο Βοτανικός Κήπος του Αμιάντου.

Τα πιο πάνω πεδία είναι μερικά μόνο από τα πεδία που έχουν περιληφθεί στα Προγράμματα του Κ.Π.Ε. Πεδουλά. Ενδεικτικά παραδείγματα των εφαρμογών τους μπορείτε να δείτε στα Προγράμματα που αναλύονται σε θεματικές ενότητες που ακολουθούν.

Σημειώνεται ότι τα πεδία μελέτης μπορούν να αντικατασταθούν από κάποια άλλα ή να συνδυασθούν μεταξύ τους. Αυτό εξαρτάται από τον/την ίδιο/α τον/την εκπαιδευτικό και την ομάδα που θα συμμετέχει στα Προγράμματα του Κέντρου. Η διεύθυνση αυτή μπορεί να γίνει με τον/την εκπαιδευτικό και το προσωπικό του Κέντρου κατά τη διάρκεια των επαφών τους, τόσο για την προετοιμασία του Προγράμματος, όσο και για τη συμμετοχή των μαθητών/τριών σε αυτό.

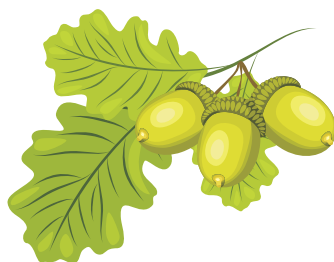
5. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ Κ.Π.Ε. ΠΕΔΟΥΛΑ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Τα Προγράμματα του Κ.Π.Ε. Πεδουλά σχεδιάστηκαν με γνώμονα τη βασική φιλοσοφία των νέων Αναλυτικών Προγραμμάτων, που στοχεύουν σε ένα σχολείο δημοκρατικό και φιλελεύθερο, στο οποίο η μάθηση υπερβαίνει τα παραδοσιακά στεγανά της σχολικής αίθουσας και του σχολικού εγχειριδίου και αποκτά έναν αλληλεπιδραστικό χαρακτήρα με τον ίδιο τον χώρο. Τα Προγράμματα του Κέντρου είναι οργανωμένα στη βάση των προσανατολισμών και των επιδιώξεων του Αναλυτικού Προγράμματος για Π.Ε./Ε.Α.Α., που για πρώτη φορά περιλαμβάνεται ως διαθεματικό αντικείμενο στην εκπαίδευση του τόπου μας.

Τα Προγράμματα του Κ.Π.Ε. Πεδουλά ακολουθούν τις βασικές αρχές του συγκεκριμένου Αναλυτικού Προγράμματος και η θεματολογία αλλά και η παιδαγωγική και διδακτική μεθοδολογία που ακολουθείται μέσα από αυτά, καθώς επίσης και εφαρμογή τους απορρέει από το ίδιο το Αναλυτικό Πρόγραμμα της Π.Ε./Ε.Α.Α.

Με αυτόν τον τρόπο επιδιώκεται να δοθεί η δυνατότητα τόσο στους/τις εκπαιδευτικούς, όσο και στους/τις μαθητές/τριες, να προσεγγίσουν τις διάφορες ενότητες πέραν από τα πλαίσια της σχολικής αίθουσας και μέσα από άλλες μορφές μάθησης βιωματικού και εμπειρικού χαρακτήρα. Συγκεκριμένα, όπως έχει αναφερθεί παραπάνω, τα Προγράμματα που αναπτύσσονται στον συγκεκριμένο οδηγό αφορούν στην Προδημοτική και Δημοτική Εκπαίδευση. Η εφαρμογή τους στηρίζεται στη σπειροειδή διάταξη της ύλης, καθώς επίσης και στους επιδιωκόμενους μαθησιακούς στόχους που προβλέπονται μέσα από το Αναλυτικό Πρόγραμμα της Π.Ε./Ε.Α.Α. για κάθε τάξη.

Με βάση τα πιο πάνω, ο/η εκπαιδευτικός έχει τη δυνατότητα να οργανώνει και να εφαρμόζει τα μαθησιακά αποτελέσματα των θεματικών ενοτήτων του Αναλυτικού Προγράμματος της Π.Ε./Ε.Α.Α., αξιοποιώντας το σύνολο των μαθημάτων, μέσα από τη διαθεματική προσέγγιση των διάφορων ζητημάτων, η οποία αποτελεί και τη βάση σχεδιασμού και προσέγγισης των διάφορων θεμάτων που προσεγγίζονται μέσα από τα Προγράμματα του Κ.Π.Ε. Πεδουλά, αλλά και όλων των άλλων Κέντρων του Δικτύου Κ.Π.Ε. του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου (Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού).

6. Το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Πεδουλά

Το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Κ.Π.Ε.) Πεδουλά ιδρύθηκε το 2005 από τα Παιδαγωγικό Ινστιτούτο σε συνεργασία με την Κοινότητα Πεδουλά και αποτελεί το συντονιστικό Κέντρο του Κρατικού Δικτύου Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού. Το Κ.Π.Ε. Πεδουλά στεγάζεται στο πρώην Δημοτικό Σχολείο του χωριού και περιλαμβάνει αίθουσα διαλέξεων, εργαστήριο υπολογιστών, εργαστήριο οικολογίας, το οποίο διαθέτει σύγχρονο εξοπλισμό, ο οποίος χρηματοδοτήθηκε από το Φιλανθρωπικό Ίδρυμα Στέλιου Χατζηγιάννου. Επίσης, διαθέτει δύο ξενώνες, χωρητικότητας 35 ατόμων, για τη διαμονή των εκπαιδευομένων κατά τη συμμετοχή τους στα διήμερα και τριήμερα περιβαλλοντικά εκπαιδευτικά προγράμματα του Κ.Π.Ε. Εξωτερικά, το Κ.Π.Ε. περιβάλλεται από την αυλή, η οποία αξιοποιείται ως υπαίθριος εκπαιδευτικός χώρος, αλλά και χώρος χαλάρωσης και ψυχαγωγίας των επισκεπτών. Υπάρχουν, επίσης, εγκαταστάσεις καλαθοσφαίρας, πετόσφαιρας και ποδοσφαίρου.

Το Κ.Π.Ε. Πεδουλά στελεχώνεται από καταρτισμένους εκπαιδευτικούς της Δημοτικής και Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης με ειδικότητα στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη. Πέραν από την παροχή περιβαλλοντικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων σχετικών με το δάσος, τη βιοποικιλότητα, τον πολιτισμό, την κοινότητα, το έδαφος, το νερό, την ερημοποίηση, το προσωπικό του παρέχει καθοδήγηση και συμβουλευτική στήριξη σε θέματα σχετικά με την Π.Ε./Ε.Α.Α., όπως επίσης συμμετέχει σε διεθνή περιβαλλοντικά εκπαιδευτικά προγράμματα και έρευνες, ενώ συνεργάζεται με την κοινότητα για την διεξαγωγή διαφόρων περιβαλλοντικών και πολιτιστικών εκδηλώσεων. Μέσα από τα προγράμματα του Κ.Π.Ε., τα πεδία μελέτης τόσο του Πεδουλά όσο και της ευρύτερης περιοχής της Μαραθάσσας αποτελούν δυναμικά πεδία μάθησης και σημαντικά εκπαιδευτικά εργαλεία για τη μελέτη των περιβαλλοντικών θεμάτων.

Στα προγράμματα του Κ.Π.Ε. Πεδουλά συμμετέχουν μαθητές/τριες και εκπαιδευτικοί από όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, φοιτητές από την Κύπρο και χώρες του εξωτερικού και άλλες ομάδες, όπως οδηγοί και πρόσκοποι κ.λπ.

Περίπου 5000 εκπαιδευόμενοι κάθε χρόνο συμμετέχουν στα προγράμματα και σε άλλες επιμορφωτικές και εκπαιδευτικές δράσεις του Κ.Π.Ε. Πεδουλά. Το Κέντρο, εκτός από τα μονοήμερα προγράμματα, προσφέρει διήμερα και τριήμερα προγράμματα και οι ομάδες μπορούν να διανυκτερεύσουν στους δύο ξενώνες του Κέντρου.

Το Κ.Π.Ε. Πεδουλά είναι ανοικτό καθόλη τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς. Τις αργίες, και τα Σαββατοκυριακά είναι κλειστό, όπως επίσης και την περίοδο των Χριστουγέννων, του Πάσχα και την περίοδο του Καλοκαιριού.

Σημειώνεται, όμως, ότι σε χρόνο μη εργάσιμο μπορούν να διεξαχθούν σεμινάρια, εκδηλώσεις, συνέδρια μετά από επικοινωνία και σχετικές συνεννοήσεις με το προσωπικό του Κέντρου.

Επικοινωνία:

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο

Τηλ.: 22402352, Φαξ: 22560118, e-mail: zachariou.a@cyearn.pi.ac.cy

7. Η κοινότητα Πεδουλά

Η κοινότητα Πεδουλά είναι ένα δημοφιλές ορεινό θέρετρο με ένα συναρπαστικό παρελθόν. Βρίσκεται σε υψόμετρο 1100 μ. στις βόρειες πλαγιές της οροσειράς του Τροόδου στην κοιλάδα της Μαραθάσας. Η κοινότητα είναι φημισμένη για τις κερασιές της και τις πλούσιες υδροφόρες πηγές της. Γειτονεύει με τις κοινότητες Μουτουλλά, Πρόδρομο, Λεμύθου, και Καλοπαναγιώτη. Η κοινότητα έχει περίπου 650 κατοικίες και 100 νοικοκυριά.

Η ιστορία του Πεδουλά χρονολογείται πίσω στους Βυζαντινούς χρόνους και επί Φραγκοκρατίας και Ενετοκρατίας ήταν βασιλική ιδιοκτησία. Η εκπαίδευση στο χωριό ξεκίνησε επίσημα το 1853 μ.Χ., ενώ ιδιωτικά σχολεία λειτουργούσαν ήδη από το 1700 μ.Χ. Οι Πεδουλιώτες φοιτούσαν στα τοπικά σχολεία Δημοτικής και Μέσης Εκπαίδευσης του χωριού.

Η γεωργία ήταν από την αρχή ο στυλοβάτης της οικονομίας του χωριού και ο Πεδουλάς ήταν πάντα ιδανικός τόπος για την καλλιέργεια κερασιών, μήλων και άλλων οπωροφόρων δέντρων. Η γεωργία από μόνη της, όμως, δεν παρήγαγε αρκετό εισόδημα, έτσι ακόμα και σε δύσκολες εποχές της ιστορίας του Πεδουλά, ο τουρισμός, το εμπόριο και οι οικοτεχνίες προωθούνταν ως συμπληρωματικές πηγές εισοδήματος. Η ύφανση ήταν η αποκλειστική ενασχόληση των γυναικών κατά τις χειμερινές μέρες. Τα περισσότερα νοικοκυριά διέθεταν αργαλειούς με τους οποίους έφτιαχναν βαμβακερά και μάλλινα υφάσματα, χαλιά και κουβέρτες. Η εμπειρία ακόμα πολλών βυρσοδεψείων στο χωριό επέτρεπε μέχρι πρόσφατα στους κατοίκους του Πεδουλά να ασχολούνται με την επεξεργασία δερμάτων, από τα οποία φτιάχνονταν παπούτσια και μπότες.

Πριν το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και στα χρόνια που ακολούθησαν, η οικονομία του χωριού άνθισε. Υπάρχουν ακόμα ενδείξεις από την ευμάρεια εκείνων των προηγούμενων γενιών. Τα σχολεία, οι εκκλησίες, τα δημόσια κτήρια, τα ξενοδοχεία και τα βυρσοδεψεία διασώζονται μέχρι σήμερα. Ο Πεδουλάς υπήρξε ένα πρωτοποριακό κέντρο τουρισμού και παραγωγής κερασιών κι εκείνη την εποχή ήταν το πολιτιστικό και εμπορικό κέντρο των δεκατεσσάρων χωριών της περιοχής Μαραθάσας.

Υπάρχουν δύο εκδοχές σχετικά με την ονομασία της κοινότητας. Σύμφωνα με την πρώτη εκδοχή το χωριό πήρε το όνομά του από τους πρώτους κατοίκους του χωριού που έφτιαχναν πέδιλα. Η δεύτερη εκδοχή και πιθανότατα η πιο ορθή, αναφέρεται στη λέξη Πεδουλάς η οποία προέρχεται από τις λέξεις 'πεδιάδα' και 'λας' δηλαδή ο λαός της πεδιάδας.

Η οικονομική ανάπτυξη του Πεδουλά σήμερα βασίζεται σε ποσοστό 95% στον τουρισμό. Ο επισκέπτης, εκτός από τη φυσική ομορφιά του τοπίου, τα παραδοσιακά σπίτια και τη φιλοξενία των κατοίκων, μπορεί να επισκεφτεί διάφορους χώρους ενδιαφέροντος. Μπορεί να επισκεφτεί το Βυζαντινό Μουσείο του χωριού που κρύβει έναν ανεκτίμητο θησαυρό με βυζαντινές εικόνες που προέρχονται από τα 6 από τα 12 παρεκκλήσια που υπάρχουν στο χωριό. Το Λαογραφικό Μουσείο, το οποίο περιλαμβάνει εργαλεία, παραστάσεις και φωτογραφίες με όλα τα παραδοσιακά επαγγέλματα των κατοίκων του χωριού, όπως καρεκλοποιός, αρτοποιός, παρασκευαστής ζιβανίας, κ.λπ. Μεγάλη εντύπωση κάνουν τα προικοσύμφωνα και τα κυπριακά χαρτονομίσματα που εκτίθενται στο Μουσείο.

An aerial photograph of a village built on a hillside. The houses are mostly two-story buildings with light-colored walls and dark roofs. The hillside is covered in dense green trees. In the background, there are more hills under a clear sky. A red banner is overlaid at the bottom of the image.

ΚΕΝΤΡΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΠΕΔΟΥΛΑ

8. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Απαραίτητη προϋπόθεση για τη σωστή εφαρμογή και υλοποίηση των Προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Π.Ε.) είναι η προετοιμασία των ομάδων στα πλαίσια της σχολικής μονάδας, πριν την επίσκεψή τους στο κάθε Κέντρο.

Η προετοιμασία των μαθητών/τριών, πριν από την επίσκεψή τους στο Κέντρο αποσκοπεί στη δημιουργία των κατάλληλων προϋποθέσεων ενεργούς δραστηριοποίησής τους κατά τη

διάρκεια της συμμετοχής τους στα Προγράμματά του. Ο/Η εκπαιδευτικός, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες της σχολικής μονάδας και της τοπικής κοινότητας, τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα και χαρακτηριστικά των μαθητών/τριών του/της, καθώς και το ηλικιακό και μαθησιακό τους επίπεδο, μπορεί να προετοιμάσει το έδαφος αξιοποιώντας τη σχολική τάξη για προκαταρκτική προσέγγιση των θεμάτων, που θα διερευνηθούν βιωματικά στο Κ.Π.Ε. Πεδουλά.

Η προετοιμασία των ομάδων μπορεί να επικεντρωθεί αρχικά σε γενικού τύπου ερωτήματα και δραστηριότητες για την κοινότητα Πεδουλά που θα επισκεφθούν, ώστε οι μαθητές/τριες να είναι κατατοπισμένοι για τον χώρο επίσκεψής τους και τις ιδιαιτερότητες της τοπικής κοινότητας. Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί, επίσης, να επικεντρωθεί σε κάποιες ειδικές ερωτήσεις και δραστηριότητες, ανάλογα με το Πρόγραμμα που θα παρακολουθήσει, οι οποίες θα συζητηθούν και θα καθοριστούν σε προσωπική επικοινωνία με το προσωπικό του Κέντρου πριν από τη συμμετοχή των ομάδων στα Περιβαλλοντικά Εκπαιδευτικά Προγράμματα.

A. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ:

ΔΑΣΟΣ

- A1. ΤΟ ΔΑΣΟΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΙΣΘΗΣΕΙΣ
- A2. ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟ ΔΑΣΟΣ
- A3. ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΕΝΑ ΔΕΝΤΡΟ
- A4. ΑΠΟ ΤΟ ΔΑΣΟΣ ΕΩΣ ΤΟ ΤΕΛΙΚΟ ΠΡΟΪΟΝ - ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ
- A5. ΔΑΣΟΣ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ
- A6. ΩΦΕΛΕΙΕΣ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ
- A7. ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ ΤΟΥ ΤΡΟΟΔΟΥΣ
- A8. ΔΑΣΙΚΕΣ ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ

B. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ:

ΕΔΑΦΟΣ

- B1. ΤΟ ΕΔΑΦΟΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΙΣΘΗΣΕΙΣ
- B2. Η ΣΥΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΟΙ ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΕΔΑΦΟΥΣ ΤΟΥ ΑΜΙΑΝΤΟΥ
- B3. ΕΡΗΜΟΠΟΙΗΣΗ: ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΑΜΙΑΝΤΟΥ
- B4. Ο ΒΟΤΑΝΙΚΟΣ ΚΗΠΟΣ ΤΟΥ ΑΜΙΑΝΤΟΥ
- B5. Η ΓΕΩΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΤΡΟΟΔΟΥΣ

Γ. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ:

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

- Γ1. ΤΡΟΟΔΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ
- Γ2. ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΠΕΔΟΥΛΑ
- Γ3. ΜΙΑ ΜΕΡΑ ΣΤΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ
- Γ4. ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ: ΕΞΕΡΕΥΝΩΝΤΑΣ ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΟΥ ΠΕΔΟΥΛΑ
- Γ5. ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΩΝ ΧΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΜΑΡΑΘΑΣΑΣ
- Γ6. ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

Δ. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ:

ΤΟ ΝΕΡΟ ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ. ΥΔΡΟΒΙΑ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

Δ1. ΠΟΤΑΜΙΟ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑ: ΤΟ ΓΕΦΥΡΙ ΤΟΥ ΤΖΕΛΕΦΟΥ

Δ2. ΤΕΧΝΗΤΟ ΥΔΡΟΒΙΟ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑ: Ο ΥΔΑΤΟΦΡΑΚΤΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ

Ε. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ:

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ε1. Η ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΠΕΔΟΥΛΑ

Ε2. ΟΙ ΘΕΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΦΥΣΙΚΟ, ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΠΕΔΟΥΛΑ.

Ε3. Η ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΑΡΑΘΑΣΑΣ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΧΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ.

ΣΤ. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ:

ΕΝΕΡΓΕΙΑ

ΣΤ1. ΤΟ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΤΟΥ ΧΘΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΑ

ΣΤ2. ΤΟ ΒΙΟΚΛΙΜΑΤΙΚΟ ΣΠΙΤΙ: Η ΒΙΟΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΚΗ ΤΩΝ ΣΠΙΤΙΩΝ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΠΕΔΟΥΛΑ

Ζ. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ:

ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Ζ1. Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΣΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ

Η. ΔΙΗΜΕΡΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Η1. 1ο ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΔΙΗΜΕΡΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Η2. 2ο ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΔΙΗΜΕΡΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Η3. 3ο ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΔΙΗΜΕΡΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Θ. ΤΡΙΗΜΕΡΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Θ1. 1ο ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΡΙΗΜΕΡΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Θ2. 2ο ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΡΙΗΜΕΡΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Θ3. 3ο ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΡΙΗΜΕΡΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

9. ΜΟΝΟΗΜΕΡΑ ΚΑΙ ΟΛΟΗΜΕΡΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

9.1. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ «ΔΑΣΟΣ»

Γενικός σκοπός της ενότητας: Οι μαθητές/τριες να αποκτήσουν βασικές περιβαλλοντικές και οικολογικές έννοιες σχετικές με τα δάση, να ενημερωθούν και να γνωρίσουν τα δάση του τόπου μας και, ειδικότερα, το δάσος του Τροόδου, να εκτιμήσουν και να κατανοήσουν τη σημασία των δασών για τη διατήρηση της ζωής, όπως επίσης και να αντιληφθούν τη σημασία τους στη διασφάλιση της αειφόρου ανάπτυξης των τοπικών κοινοτήτων. Επίσης, μέσα από τα Προγράμματα επιδιώκεται να εκτιμήσουν οι συμμετέχοντες το δάσος ως φυσικό, μη ανανεώσιμο πόρο και μέσα από την προσωπική τους επαφή με αυτό να διαμορφώσουν δασική συνείδηση, ως αποτέλεσμα της συνειδητοποίησης της ευθύνης που ο καθένας από εμάς σε προσωπικό και συλλογικό επίπεδο φέρει για τη διατήρηση και προστασία του δασικού πλούτου του τόπου μας και, κατ' επέκταση, των δασών παγκόσμια. Στα πλαίσια της πρόληψης και προστασίας των δασών από τις δασικές πυρκαγιές, θα εφαρμοστούν συμπληρωματικές δραστηριότητες για ενημέρωση και ευαισθητοποίησή τους στο συγκεκριμένο πεδίο.

Βασικές περιβαλλοντικές έννοιες: αειφόρος ανάπτυξη των τοπικών κοινοτήτων, αναδάσωση, ανθρώπινες παρεμβάσεις, αντιπυρική ζώνη, απειλούμενα είδη, αποψίλωση των δασών, βιοκοινότητα, βιοποικιλότητα, βιοτικοί και αβιοτικοί παράγοντες, βιότοπος, βλάστηση, γεωμορφολογία, δασικό οικοσύστημα, εθνικό δασικό πάρκο, ενδημικά είδη, επίπεδα βλάστησης, ιδιωτικό δάσος, κλίμα, κλιματικοί παράγοντες, κορμός, κρατικό δάσος, κωνοφόρα δάση, οικολογικός θώκος, πανίδα, περιβάλλον, προστατευόμενη περιοχή, ρίζα, τα μέρη του φυτού, τοπικά εργαστήρια, τροφική αλυσίδα, υψόμετρο, φυσικός ανανεώσιμος πόρος, φυσικός πλούτος, φωτοσύνθεση, χλωρίδα, δεντροφύτευση, κ.ά.

9.1.1. Το δάσος μέσα από τις αισθήσεις

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ ΣΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Το Πρόγραμμα αυτό προσφέρεται κυρίως για τους/τις μαθητές/τριες της Προδημοτικής και της Δημοτικής Εκπαίδευσης (Α΄, Β΄ και Γ΄ τάξη του Δημοτικού). Το Πρόγραμμα είναι μονοήμερο (9:00 - 13:30 ή 9:00 - 16:00).

Σημείωση: Σε συνεργασία με το προσωπικό του Κέντρου και τους/τις συνοδούς εκπαιδευτικούς, το γενικό πλαίσιο εφαρμογής του Προγράμματος, όπως παρουσιάζεται παρακάτω, μπορεί να αναπροσαρμοστεί και να διαφοροποιηθεί ως προς τις δραστηριότητες και τον τρόπο ανάπτυξής του, με βάση τις ανάγκες της κάθε ομάδας.

ΣΤΟΧΟΙ

Οι μαθητές/τριες αναμένεται να:

- γνωρίσουν το δάσος μέσω των αισθήσεων,
- ασκηθούν στην αναγνώριση των στοιχείων του δάσους μέσα από τη μορφή και τις ιδιότητές του,
- αναπτύξουν την παρατηρητικότητα, την κριτική σκέψη και τη φαντασία τους.
- ευαισθητοποιηθούν μέσα από την προσωπική τους επαφή με το δασικό οικοσύστημα και
- εκτιμήσουν την ομορφιά του δάσους και τη σημασία του στη ζωή των ανθρώπων.

ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

9:00 - 9:30

Άφιξη - καλωσόρισμα και ξενάγηση στο Κέντρο.

9:30 - 10:10

Εισαγωγή των μαθητών/τριών στην έννοια του δάσους και σε περιβαλλοντικές έννοιες σχετικές με το δασικό οικοσύστημα. Η εισαγωγή των μαθητών/τριών στο Πρόγραμμα περιλαμβάνει την αξιοποίηση ενός παραμυθιού σχετικά με τα δάση της περιοχής του Τροόδου, θεατρικό δρώμενο και εφαρμογή δραστηριοτήτων, όπως κατασκευή απλού εννοιολογικού χάρτη, αφίσας κ.λπ. Συζήτηση με τους/τις μαθητές/τριες για τις δικές τους εμπειρίες στο δάσος.

10:10 - 11:40

Περιήγηση στο δάσος.

Παρατήρηση της βλάστησης, των δασικών δέντρων και όλων των ζωντανών οργανισμών που βρίσκονται σε αυτό. Συλλογή διάφορων φυσικών αντικειμένων και τοποθέτησή τους σε διαφανή σακουλάκια. Οι μαθητές/τριες σημειώνουν το είδος των αντικειμένων και τις εντυπώσεις που τους προκαλούν.

Παράλληλα, στα πλαίσια του συγκεκριμένου Προγράμματος εφαρμόζονται παιχνίδια

αφύπνιση των αισθήσεων και ευαισθητοποίησης των μαθητών/τριών σε σχέση με το δάσος, όπως:

- α) διάκριση ήχων και χρωμάτων,
- β) το κοκτέιλ του δάσους,
- γ) το παιχνίδι της σιωπής,
- δ) κυνήγι θησαυρού,
- ε) η παλέτα του ζωγράφου.

11:50 - 13:30

Επιστροφή στο Κέντρο και συζήτηση για αυτά που είδαν, άκουσαν, μύρισαν και ένιωσαν. Εφαρμογή δημιουργικών δραστηριοτήτων, όπως κατασκευή του δικού τους δάσους με διάφορα υλικά και με τη χρήση φυσικών αντικειμένων που συνέλεξαν από το δάσος, παιχνίδι ρόλων με θέμα την προστασία των δασών.

13:00 Αναχώρηση και επιστροφή στο σχολείο.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ-ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ/ΤΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

Σε περίπτωση που επιλεγεί από την ομάδα το απογευματινό Πρόγραμμα (9:00-16:00) για ανάπτυξη του συγκεκριμένου θέματος, οι μαθητές/τριες επιστρέφουν στο Κέντρο και συνεχίζουν το Πρόγραμμα με ανατροφοδοτικού τύπου δραστηριότητες.

Στο απογευματινό Πρόγραμμα οι μαθητές/τριες έχουν μεσημεριανό διάλειμμα. Για τον σκοπό αυτό μπορούν να έχουν μαζί τους μεσημεριανό φαγητό ή το σχολείο μπορεί να κάνει διευθετήσεις, για να φάνε σε εστιατόριο της περιοχής.

Συστήνεται όπως οι μαθητές/τριες:

- Έχουν μαζί τους σακουλάκια για συλλογή διάφορων υλικών από το δάσος.
- Έχουν φωτογραφική μηχανή ή βιντεοκάμερα.
- Έχουν κασετίνα, στην οποία να υπάρχουν ψαλίδι, γόμα και χρωματιστά.
- Φορούν αθλητικά παπούτσια και είναι κατάλληλα ντυμένοι/ες για εξόρμηση στο δάσος.

Σημείωση: Τα φύλλα εργασίας και τα όργανα ή οποιοσδήποτε άλλος εξοπλισμός απαιτείται για την εφαρμογή των Προγραμμάτων παρέχονται από το Κέντρο.

9.1.2. Γνωριμία με το δάσος

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ ΣΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Το Πρόγραμμα αυτό προσφέρεται για την Προδημοτική Εκπαίδευση και για όλες τις τάξεις της Δημοτικής Εκπαίδευσης. Ανάλογα με την τάξη που συμμετέχει στο Πρόγραμμα εφαρμόζονται διαβαθμισμένες δραστηριότητες. Ενδεικτικές δραστηριότητες παρουσιάζονται στο στάδιο εφαρμογής του Προγράμματος.

Το Πρόγραμμα είναι μονοήμερο (9:00 - 13:30 ή 9:00 - 16:00).

Σημείωση: Σε συνεργασία με το προσωπικό του Κέντρου και τους/τις συνοδούς εκπαιδευτικούς, το γενικό πλαίσιο εφαρμογής του Προγράμματος, όπως παρουσιάζεται παρακάτω, μπορεί να αναπροσαρμοστεί και να διαφοροποιηθεί ως προς τις δραστηριότητες και τον τρόπο ανάπτυξής του, με βάση τις ανάγκες της κάθε ομάδας.

ΣΤΟΧΟΙ

Οι μαθητές/τριες αναμένεται να:

- γνωρίσουν τα δάση του Τροόδου,
- συνειδητοποιήσουν τη μεγάλη ποικιλία των μορφών ζωής που συναντώνται στο δάσος (εισαγωγή στην έννοια του δασικού οικοσυστήματος, επίπεδα βλάστησης, ενδημικά φυτά, αυτοφυή φυτά),
- συνειδητοποιήσουν τη σχέση βιοτικών και αβιοτικών παραγόντων,
- κατανοήσουν τον τρόπο, με τον οποίο οι ζωντανοί οργανισμοί χρησιμοποιούν και μοιράζονται το δάσος,
- αναπτύξουν την καλλιτεχνική τους έκφραση και δημιουργία,
- εξοικειωθούν με τον προγραμματισμό και τη διεξαγωγή απλών επιστημονικών ερευνών, καθώς επίσης και να εισαχθούν στις επιστημονικές μεθόδους περιγραφής και ανάλυσης της δασικής βλάστησης,
- αναπτύξουν τις δεξιότητες παρατήρησης, σύγκρισης και καταγραφής των παρατηρήσεων και συμπερασμάτων και
- διαμορφώσουν θετικές στάσεις για την προστασία και τη διατήρηση των δασών.

ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

9:00 - 9:30

Άφιξη-καλωσόρισμα και ξενάγηση στο Κέντρο.

Στη συνέχεια, μπορεί να γίνει επιλογή δραστηριοτήτων, ανάλογα με την ηλικία των παιδιών, όπως:

A) 10:00 - 12:00

Επίσκεψη σε επιλεγμένη δασική περιοχή. Χωρισμός των μαθητών/τριών σε ομάδες και εξερεύνηση από κάθε ομάδα μιας συγκεκριμένης περιοχής (παρατήρηση και καταγραφή από τους/τις μαθητές/τριες σε ειδικά φύλλα εργασίας αυτών που βλέπουν, ακούν και οσμίζονται). Ανακοίνωση των αποτελεσμάτων της κάθε ομάδας, συζήτηση και διατύπωση

συμπερασμάτων για το δασικό οικοσύστημα.

Συζήτηση για τις ανάγκες των ζωντανών οργανισμών που βρίσκονται στο δάσος και πώς το δάσος τις ικανοποιεί.

Παιχνίδι: «*Το ζωντανό δάσος*» (τα παιδιά χωρισμένα σε ομάδες υποδύονται έναν ζωντανό οργανισμό, ο οποίος βρίσκεται στο δάσος. Προσπαθούν να εντοπίσουν και να σημειώσουν σε ειδικά φύλλα εργασίας τις περιοχές εκείνες του δάσους, στις οποίες ο ζωντανός οργανισμός, τον οποίο υποδύονται, ικανοποιεί τις ανάγκες του. Η κάθε ομάδα φτιάχνει τη δική της εικόνα για το δάσος, εξηγώντας μέσα από αυτήν, πώς περνά τη μέρα του στο δάσος ο οργανισμός που υποδύονται).

12:30 - 13:30

Επιστροφή στο Κέντρο. Επαναφορά των βασικών σημείων της επίσκεψής τους στο δάσος. Θεατρικό παιχνίδι: «*Το δάσος*». Οι μαθητές/τριες μέσα από τη δραστηριοποίησή τους στο δάσος καλούνται να αναπαραστήσουν το δασικό οικοσύστημα.

Β) 9:30 - 11:00

Προβολή διαφανειών και βιντεοταινίας σχετικής με τα δάση (εισαγωγή των μαθητών/τριών στην έννοια του δασικού οικοσυστήματος και των επιπέδων βλάστησης).

Συζήτηση με τα παιδιά και αναφορά των δικών τους εμπειριών από επισκέψεις στο δάσος.

11:30 - 13:30

Επίσκεψη στο δάσος και διενέργεια επιτόπιας μελέτης.

Σε πρώτο στάδιο τα παιδιά καταγράφουν σε ειδικό φύλλο εργασίας ό,τι παρατηρούν στο δάσος σχετικά με τα διάφορα επίπεδα βλάστησης. Ακολουθεί δραστηριότητα με τη χρήση πλαισίου. Οι μαθητές/τριες με τη χρήση πλαισίου επιλέγουν μια περιοχή και παρατηρούν το είδος της βλάστησης που περιλαμβάνεται σε αυτήν την περιοχή. Σημειώνουν σε σχετικά φύλλα εργασίας το είδος της βλάστησης και προχωρούν σε αναγνώρισή της σε σχέση με το σχήμα των φύλλων, τη διάταξη και νεύρωσή τους.

Με τη βοήθεια εικόνων, προσπαθούν να κατονομάσουν βασικά είδη φυτών που περικλείονται στο πλαίσιό τους. Παρουσίαση των αποτελεσμάτων της κάθε ομάδας και συσχέτιση των αποτελεσμάτων τους με άλλους παράγοντες που καθορίζουν το είδος της βλάστησης σε κάθε περιοχή (υγρασία, θερμοκρασία εδάφους, ηλιοφάνεια).

Περιβαλλοντικό παιχνίδι: «*Τροφικό πλέγμα*»

Γ) 9:30 - 11:00

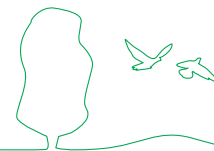
Προβολή βιντεοταινίας για τα δάση του Τροόδου, συνοδευομένης από φύλλα εργασίας και συζήτηση με τους/τις μαθητές/τριες για τα δάση, η οποία θα απορρέει από τη σχετική ταινία και από τις δικές τους εμπειρίες από επισκέψεις σε δάση. Παρουσίαση διαφανειών, για εισαγωγή των μαθητών/τριών στα επίπεδα βλάστησης.

Προετοιμασία των μαθητών/τριών για την επιτόπια μελέτη που θα ακολουθήσει. Οργάνωση των μαθητών/τριών σε ομάδες, παρουσίαση και επεξήγηση των διάφορων οργάνων που θα χρησιμοποιηθούν στη μελέτη πεδίου.

11:30 - 13:30

Επιτόπια μελέτη στο δάσος.

Οι μαθητές/τριες, σε ομάδες, ορίζουν την περιοχή την οποία πρόκειται να μελετήσουν και σε συγκεκριμένα φύλλα εργασίας σημειώνουν τις παρατηρήσεις τους σχετικά με τα δέντρα

και τη βλάστηση της καθορισμένης περιοχής. Ακολούθως, γίνονται μετρήσεις στην υπό εξέταση περιοχή σχετικά με την υγρασία του εδάφους, τη θερμοκρασία του εδάφους, την κλίση και την ηλιοφάνεια της περιοχής τους. Διερευνάται η σχέση αβιοτικών παραγόντων (υγρασία και θερμοκρασία εδάφους) με τους βιοτικούς παράγοντες (ποικιλία βλάστησης, πυκνότητα βλάστησης).

Παρουσίαση των αποτελεσμάτων της κάθε ομάδας και συζήτηση για τα αποτελέσματα των παρατηρήσεών τους.

Συζήτηση για τη χρησιμότητα των διάφορων φυτών για τον άνθρωπο (φαρμακευτικές και θεραπευτικές τους ιδιότητες).

Περιβαλλοντικό παιχνίδι με γρίφους για τη χλωρίδα της περιοχής.

13:30 Αναχώρηση και επιστροφή στο σχολείο.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ-ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ/ΤΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

Σε περίπτωση που επιλεγεί από την ομάδα το απογευματινό Πρόγραμμα (9:00 - 16:00) για ανάπτυξη του συγκεκριμένου θέματος, οι μαθητές/τριες επιστρέφουν στο Κέντρο και συνεχίζουν το Πρόγραμμα με ανατροφοδοτικού τύπου δραστηριότητες.

Στο απογευματινό Πρόγραμμα οι μαθητές/τριες έχουν μεσημεριανό διάλειμμα. Για τον σκοπό αυτό μπορούν να έχουν μαζί τους μεσημεριανό φαγητό ή το σχολείο μπορεί να κάνει διευθετήσεις για να φάνε σε εστιατόριο της περιοχής.

Συστήνεται όπως οι μαθητές/τριες:

- Παρατηρήσουν τη διαδρομή που θα ακολουθηθεί μέχρι να φτάσουν στο Κέντρο και να κρατήσουν σημειώσεις σχετικά με τις αλλαγές που παρατηρούνται στη βλάστηση και στο περιβάλλον, ώστε να χρησιμοποιηθούν αυτές οι παρατηρήσεις ως σημεία αναφοράς, σχολιασμού και διερεύνησης κατά την ανάπτυξη του σχετικού Προγράμματος στο Κέντρο.
- Έχουν μαζί τους σακουλάκια για συλλογή διάφορων υλικών από τα δάσος.
- Έχουν φωτογραφική μηχανή ή βιντεοκάμερα.
- Έχουν κασετίνα, στην οποία να υπάρχουν ψαλίδι, γόμα και χρωματιστά.
- Φορούν αθλητικά παπούτσια και είναι κατάλληλα ντυμένοι/ες για εξόρμηση στο δάσος.

Σημείωση: Τα φύλλα εργασίας και τα όργανα ή οποιοσδήποτε άλλος εξοπλισμός χρειάζεται για την εφαρμογή των Προγραμμάτων παρέχονται από το Κέντρο.

9.1.3 Γνωριμία με ένα δέντρο

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ ΣΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Το Πρόγραμμα αυτό προσφέρεται για την Προδημοτική Εκπαίδευση και για όλες τις τάξεις της Δημοτικής Εκπαίδευσης. Ανάλογα με την τάξη που συμμετέχει στο Πρόγραμμα εφαρμόζονται διαβαθμισμένες δραστηριότητες. Ενδεικτικές δραστηριότητες παρουσιάζονται στο στάδιο εφαρμογής του Προγράμματος.

Το Πρόγραμμα είναι μονοήμερο (9:00 - 13:30 ή 9:00 - 16:00).

Σημείωση: Σε συνεργασία με το προσωπικό του Κέντρου και τους/τις συνοδούς εκπαιδευτικούς, το γενικό πλαίσιο εφαρμογής του Προγράμματος, όπως παρουσιάζεται παρακάτω, μπορεί να αναπροσαρμοστεί και να διαφοροποιηθεί ως προς τις δραστηριότητες και τον τρόπο ανάπτυξής του, με βάση τις ανάγκες της κάθε ομάδας.

ΣΤΟΧΟΙ

Οι μαθητές/τριες αναμένεται να:

- γνωρίσουν τα βασικά δασικά δέντρα του Τροόδου,
- συνειδητοποιήσουν τη μοναδικότητα του κάθε ζωντανού οργανισμού,
- αναπτύξουν τις ικανότητες παρατήρησης, καταγραφής δεδομένων και της κριτικής σκέψης,
- κατανοήσουν τη σημασία των δέντρων στη ζωή των ανθρώπων,
- αναγνωρίσουν τα στάδια ανάπτυξης των δέντρων ως οργανισμών που γεννιούνται και πεθαίνουν,
- κατανοήσουν την προσωπική και συλλογική ευθύνη του καθενός στη διατήρηση και την προστασία του δασικού μας πλούτου,
- αναπτύξουν δασική συνείδηση.

ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

9:00 - 9:30

Άφιξη-καλωσόρισμα και ξενάγηση στο Κέντρο.

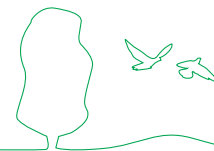
Στη συνέχεια μπορεί να γίνει επιλογή δραστηριοτήτων ανάλογα με την ηλικία των παιδιών, όπως:

A) 9:30 - 10:30

Προβολή διαφανειών σχετικά με τα κύρια δασικά δέντρα του Τροόδου. Συμπλήρωση φύλλων εργασίας σχετικά με τις διαφορές, τις ομοιότητες και τις ωφέλειες των δέντρων αυτών.

B) 9:30 - 10:30

Παρουσίαση παραμυθιού για την ιστορία ενός δέντρου με παράλληλη παρουσίαση διαφανειών σχετικών με τα στάδια ανάπτυξής του. Συζήτηση για τα διάφορα είδη δέντρων με ιδιαίτερη αναφορά στα δασικά δέντρα (μορφή, ωφέλειες, χρήσεις, χρησιμότητα, παραδόσεις και μύθοι που συνδέονται με αυτά).

10:30 - 13:00

Μελέτη πεδίου στο δάσος.

Οι μαθητές/τριες σε πρώτο στάδιο παρατηρούν το δάσος και συζητούν γι' αυτά που βλέπουν. Ακολουθώντας, χωρισμένοι/ες σε ομάδες επιλέγουν ένα δέντρο, το οποίο και "υιοθετούν". Με συγκεκριμένα φύλλα εργασίας εκτελούν διάφορες δραστηριότητες που αποβλέπουν στη γνωριμία των μαθητών/τριών με το δέντρο που επέλεξαν (αγγίζουν το δέντρο, το παρατηρούν, βλέπουν τη βλάστηση και τα έντομα που υπάρχουν κοντά του, τα φύλλα, τους καρπούς, τον κορμό).

Εισάγονται οι μαθητές/τριες με πρακτικό τρόπο στον υπολογισμό του ύψους και της ηλικίας ενός δέντρου.

Η κάθε ομάδα με την ολοκλήρωση της εργασίας παρουσιάζει το «δικό της δέντρο» στις υπόλοιπες ομάδες και ακολουθεί συζήτηση σχετικά με τις παρατηρήσεις τους. Περιβαλλοντικό παιχνίδι: «Ο σφυγμός του δέντρου».

13:00 Αναχώρηση και επιστροφή στο σχολείο.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ-ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ/ΤΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

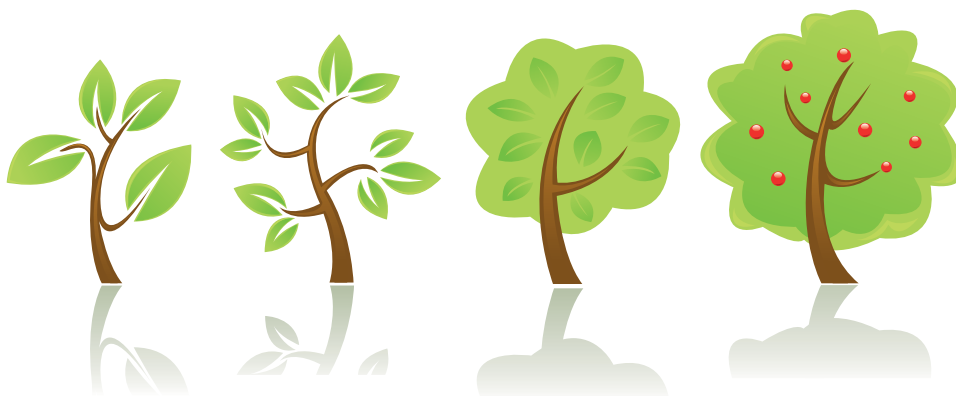
Σε περίπτωση που επιλεγεί από την ομάδα το απογευματινό Πρόγραμμα (9:00 - 16:00) για ανάπτυξη του συγκεκριμένου θέματος, οι μαθητές/τριες επιστρέφουν στο Κέντρο και συνεχίζουν το Πρόγραμμα με ανατροφοδοτικού τύπου δραστηριότητες.

Στο απογευματινό Πρόγραμμα οι μαθητές/τριες έχουν μεσημεριανό διάλειμμα. Για τον σκοπό αυτό μπορούν να έχουν μαζί τους μεσημεριανό φαγητό ή το σχολείο μπορεί να κάνει διευθετήσεις για να φάνε σε εστιατόριο της περιοχής.

Συστήνεται όπως οι μαθητές/τριες:

- Έχουν μαζί τους σακουλάκια για συλλογή διάφορων υλικών από τα δάσος.
- Έχουν φωτογραφική μηχανή ή βιντεοκάμερα.
- Έχουν κασετίνα, στην οποία να υπάρχουν ψαλίδι, γόμα και χρωματιστά.
- Φορούν αθλητικά παπούτσια και είναι κατάλληλα ντυμένοι/ες για εξόρμηση στο δάσος.

Σημείωση: Τα φύλλα εργασίας και τα όργανα ή οποιοσδήποτε άλλος εξοπλισμός χρειάζεται για την εφαρμογή των Προγραμμάτων παρέχονται από το Κέντρο.

9.1.4. Από το δάσος έως το τελικό προϊόν - οι ανθρώπινες παρεμβάσεις

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ ΣΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Το Πρόγραμμα αυτό προσφέρεται για την Προδημοτική Εκπαίδευση και για όλες τις τάξεις της Δημοτικής Εκπαίδευσης. Ανάλογα με την τάξη που συμμετέχει στο Πρόγραμμα, εφαρμόζονται διαβαθμισμένες δραστηριότητες. Ενδεικτικές δραστηριότητες παρουσιάζονται στο στάδιο εφαρμογής του Προγράμματος.

Το Πρόγραμμα είναι μονοήμερο (9:00 - 13:30 ή 9:00 - 16:00).

Σημείωση: Σε συνεργασία με το προσωπικό του Κέντρου και τους/τις συνοδούς εκπαιδευτικούς, το γενικό πλαίσιο εφαρμογής του Προγράμματος, όπως παρουσιάζεται παρακάτω, μπορεί να αναπροσαρμοστεί και να διαφοροποιηθεί ως προς τις δραστηριότητες και τον τρόπο ανάπτυξής του, με βάση τις ανάγκες της κάθε ομάδας.

ΣΤΟΧΟΙ

Οι μαθητές/τριες αναμένεται να:

- κατανοήσουν τη σημασία που έχουν τα δάση για τον άνθρωπο,
- γνωρίσουν διάφορα δασικά προϊόντα (από το δάσος μέχρι το τελικό προϊόν),
- συνειδητοποιήσουν τη σημασία των δασών στην κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη μιας περιοχής,
- εισαχθούν σε θέματα ορθολογιστικής διαχείρισης των δασών,
- κατανοήσουν την προσωπική και συλλογική ευθύνη του καθενός για την προστασία των δασών,
- αναπτύξουν την κριτική τους σκέψη,
- αποκτήσουν φιλοδασική συνείδηση.

ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

9:00 - 9:30

Άφιξη-καλωσόρισμα και ξενάγηση στο Κέντρο.

9:30 - 10:30

Προβολή διαφανειών για την εισαγωγή των μαθητών/τριών στην έννοια του δασικού οικοσυστήματος και στην κατανόηση της τεράστιας σημασίας που έχουν τα δάση για τη ζωή μας.

Εξέταση και σύγκριση εικόνων από δάση που έχουν υποστεί ανθρώπινη παρέμβαση και διερεύνηση των αιτιών παρέμβασης.

A) 10:30 - 12:30

Επίσκεψη σε δασική περιοχή που έχει υποστεί ανθρώπινη παρέμβαση. Οι μαθητές/τριες χωρισμένοι/ες σε ομάδες σημειώνουν σε ειδικό φύλλο εργασίας τα είδη των παρεμβάσεων και διατυπώνουν υποθέσεις για τους λόγους που οδήγησαν στις παρεμβάσεις αυτές. Φτιάχνουν το δικό τους δάσος, χωρίς καμιά ανθρώπινη παρέμβαση.

Συζήτηση με τους/τις μαθητές/τριες για τις ωφέλειες των δασών όχι μόνο για τον άνθρωπο, αλλά για όλους τους ζωντανούς οργανισμούς.

Παράλληλα, οι μαθητές/τριες θα έχουν την ευκαιρία να συζητήσουν για τα δασικά είδη (ξύλο, ρετσίνι) και άλλα φυτά του δάσους όπως ρίγανη, σπατζιά, αγριοτριανταφυλλιά που έχουν χρήσεις στην καθημερινή ζωή, αξιοποιώντας παράλληλα δικές τους εμπειρίες και βιώματα.

Κατά τη διενέργεια της μελέτης πεδίου, οι ομάδες θα συνοδεύονται και από λειτουργό του Τμήματος Δασών, από τον οποίο τα παιδιά θα πάρουν συνέντευξη αναφορικά με τα μέτρα προστασίας που λαμβάνονται στην Κύπρο, αλλά και στο εξωτερικό σε σχέση με την προστασία των δασών. Θα γίνει, επίσης, αναφορά στις δασικές πυρκαγιές ως βασική αιτία καταστροφής των δασών στον τόπο μας και θα συζητηθούν ζητήματα σχετικά με την ευθύνη των ανθρώπων για την πρόκλησή τους.

Διεξαγωγή του περιβαλλοντικού παιχνιδιού «Φωτιά στο δάσος».

12:30 - 13:30

Επιστροφή στο Κέντρο, ανάλυση των στοιχείων που συγκεντρώθηκαν και επέκταση του προβληματισμού σε θέματα σχετικά με την αειφόρο παραγωγή.

13:30 Αναχώρηση και επιστροφή στο σχολείο

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ-ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ/ΤΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

Σε περίπτωση που επιλεγεί από την ομάδα το απογευματινό Πρόγραμμα (9:00-16:00) για ανάπτυξη του συγκεκριμένου θέματος, οι μαθητές/τριες επιστρέφουν στο Κέντρο και συνεχίζουν το Πρόγραμμα με ανατροφοδοτικού τύπου δραστηριότητες.

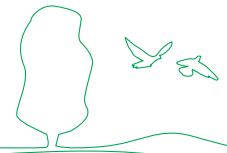
Στο απογευματινό Πρόγραμμα οι μαθητές/τριες έχουν μεσημεριανό διάλειμμα. Για τον σκοπό αυτό μπορούν να έχουν μαζί τους μεσημεριανό φαγητό, ή το σχολείο μπορεί να κάνει διευθετήσεις για να φάνε σε εστιατόριο της περιοχής.

Συστήνεται όπως οι μαθητές/τριες:

- Έχουν μαζί τους σακουλάκια για συλλογή διάφορων υλικών από το δάσος.
- Έχουν φωτογραφική μηχανή ή βιντεοκάμερα.
- Έχουν κασετίνα, στην οποία να υπάρχουν ψαλίδι, γόμα και χρωματιστά.
- Φορούν αθλητικά παπούτσια και είναι κατάλληλα ντυμένοι/ες για εξόρμηση στο δάσος.

Σημείωση: Τα φύλλα εργασίας και τα όργανα ή οποιοσδήποτε άλλος εξοπλισμός χρειάζεται για την εφαρμογή των Προγραμμάτων παρέχονται από το Κέντρο.

9.1.5. Δάσος και τοπική κοινωνία

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ ΣΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Το Πρόγραμμα αυτό προσφέρεται για όλες τις τάξεις της Δημοτικής Εκπαίδευσης. Ανάλογα με την τάξη που συμμετέχει στο Πρόγραμμα εφαρμόζονται διαβαθμισμένες δραστηριότητες. Ενδεικτικές δραστηριότητες παρουσιάζονται στο στάδιο εφαρμογής του Προγράμματος.

Το Πρόγραμμα είναι μονοήμερο (9:00 - 13:30 ή 9:00 - 16:00).

Σημείωση: Σε συνεργασία με το προσωπικό του Κέντρου και τους/τις συνοδούς εκπαιδευτικούς, το γενικό πλαίσιο εφαρμογής του Προγράμματος, όπως παρουσιάζεται παρακάτω, μπορεί να αναπροσαρμοστεί και να διαφοροποιηθεί ως προς τις δραστηριότητες και τον τρόπο ανάπτυξής του, με βάση τις ανάγκες της κάθε ομάδας.

ΣΤΟΧΟΙ

Οι μαθητές/τριες αναμένεται να:

- γνωρίσουν την περιοχή του Τροόδους,
- γνωρίσουν την κοινότητα του Πεδουλά σε σχέση με το φυσικό περιβάλλον της περιοχής,
- μελετήσουν τα ιστορικά, πολιτιστικά και κοινωνικά στοιχεία της περιοχής και να διερευνήσουν τις αλληλοσυνδέσεις και συσχετισμούς τους με το περιβάλλον της περιοχής,
- αλληλεπιδράσουν με τους κατοίκους της περιοχής και μέσω αυτών να καταγράψουν και να συγκεντρώσουν την «άγραφη» τοπική γνώση και πληροφορία που αφορά στην ιστορία, την παράδοση και την εξέλιξη της περιοχής (κοινωνική, οικονομική, πολιτιστική) και
- δραστηριοποιηθούν στην κοινότητα μέσα από αλληλεπιδραστικές δραστηριότητες με τον χώρο, τους κατοίκους του χωριού αλλά και μεταξύ τους, με στόχο την ανάπτυξη συνεργατικού και ομαδικού πνεύματος.

ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

9:00 - 9:30

Άφιξη-καλωσόρισμα και ξενάγηση στο Κέντρο.

9:30 - 10:30

Ενημέρωση των μαθητών/τριών για την περιοχή (χρήση χαρτών και άλλων πηγών και μέσων για συγκέντρωση πληροφοριών από τους/τις μαθητές/τριες).

10:30 - 12:00

Επίσκεψη στο χωριό. Καταγραφή σε φύλλο εργασίας των παρατηρήσεών τους. Συζήτηση με τους/τις μαθητές/τριες και καταρτισμός ερωτηματολογίου για διενέργεια συνέντευξης από ανθρώπους της περιοχής.

Σκοπός των συνεντεύξεων είναι η συγκέντρωση:

- ιστορικών και πολιτιστικών στοιχείων που αφορούν στην περιοχή,
- πληροφοριών για τις αλλαγές που συντελέστηκαν στην περιοχή μέσα από το πέρασμα των χρόνων (κοινωνικές, πολιτιστικές, περιβαλλοντικές, οικονομικές),
- μύθων, τραγουδιών και παραδόσεων σε σχέση με το δάσος και ευρύτερα το φυσικό περιβάλλον.

Εναλλακτικά οι μαθητές/τριες μπορούν να συμμετέχουν στην οργάνωση επίσκεψης σε παραδοσιακά εργαστήρια τα οποία αξιοποιούν το δάσος και το φυσικό περιβάλλον της περιοχής, ως βασική πηγή παραγωγής προϊόντων. Τέτοιές επισκέψεις μπορούν να γίνουν σε εργαστήριο παρασκευής «σιουσιούκου», παραγωγής ζιβανίας ή σε νοικοκυριά της περιοχής που παρασκευάζουν γλυκό του κουταλιού. Λήψη συνεντεύξεων από τους εργαζόμενους στις τοπικές βιοτεχνίες, από ανθρώπους της κοινότητας και συζήτηση θεμάτων σχετικά με την διαδικασία παραγωγής των προϊόντων, τον ρόλο και τη συμβολή των τοπικών εργαστηρίων, αλλά και αξιοποίησης του φυσικού περιβάλλοντος στην οικονομική αναζωογόνηση της περιοχής.

12:00 - 13:30

Επιστροφή στο Κέντρο, παρουσίαση και συζήτηση των καταγραφών και παρατηρήσεων τους από τη μελέτη πεδίου στην Κοινότητα. Αποτύπωση μέσα από τη χρήση δημιουργικών δραστηριοτήτων της σχέσης και της αλληλοσύνδεσης της Κοινότητας με το φυσικό περιβάλλον της περιοχής.

13:00 Αναχώρηση και επιστροφή στο σχολείο.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ-ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ/ΤΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

Σε περίπτωση που επιλεγεί από την ομάδα το απογευματινό Πρόγραμμα (9:00 - 16:00) για ανάπτυξη του συγκεκριμένου θέματος, οι μαθητές/τριες επιστρέφουν στο Κέντρο και συνεχίζουν το Πρόγραμμα με ανατροφοδοτικού τύπου δραστηριότητες.

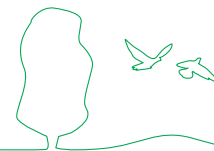
Στο απογευματινό Πρόγραμμα οι μαθητές/τριες έχουν μεσημεριανό διάλειμμα. Για τον σκοπό αυτό μπορούν να έχουν μαζί τους μεσημεριανό φαγητό, ή το σχολείο μπορεί να κάνει διευθετήσεις, για να φάνε σε εστιατόριο της περιοχής.

Συστήνεται όπως οι μαθητές/τριες:

- Έχουν μαζί τους σακουλάκια για συλλογή διάφορων υλικών από την Κοινότητα.
- Έχουν φωτογραφικές μηχανές, μαγνητοφωνάκια για ηχογράφηση των συνεντεύξεων και, αν είναι δυνατό, βιντεοκάμερα για μαγνητοσκόπηση της περιοχής και των συνεντεύξεων.
- Έχουν κασετίνα, στην οποία να υπάρχουν ψαλίδι, γόμα και χρωματιστά.
- Φορούν αθλητικά παπούτσια και είναι κατάλληλα ντυμένοι/ες για εξόρμηση στην Κοινότητα.

Σημείωση: Τα φύλλα εργασίας και τα όργανα ή οποιοσδήποτε άλλος εξοπλισμός χρειάζεται για την εφαρμογή των Προγραμμάτων παρέχονται από το Κέντρο.

9.1.6. Ωφέλειες των δασών και ανθρώπινες παρεμβάσεις

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ ΣΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Το Πρόγραμμα αυτό προσφέρεται για όλες τις τάξεις της Δημοτικής Εκπαίδευσης. Ανάλογα με την τάξη που συμμετέχει στο Πρόγραμμα εφαρμόζονται διαβαθμισμένες δραστηριότητες. Ενδεικτικές δραστηριότητες παρουσιάζονται στο στάδιο εφαρμογής του Προγράμματος.

Το Πρόγραμμα είναι μονοήμερο (9:00 -13:30 ή 9:00 -16:00).

Σημείωση: Σε συνεργασία με το προσωπικό του Κέντρου και τους/τις συνοδούς εκπαιδευτικούς, το γενικό πλαίσιο εφαρμογής του Προγράμματος, όπως παρουσιάζεται παρακάτω, μπορεί να αναπροσαρμοστεί και να διαφοροποιηθεί ως προς τις δραστηριότητες και τον τρόπο ανάπτυξής του, με βάση τις ανάγκες της κάθε ομάδας.

ΣΤΟΧΟΙ

Οι μαθητές/τριες αναμένεται να:

- κατανοούν τη σημασία που έχει το δάσος όχι μόνο για τον άνθρωπο, αλλά και για τη διατήρηση και ισορροπία του δασικού οικοσυστήματος,
- παρατηρούν τις μεταβολές που έχει υποστεί το δάσος λόγω της ανθρώπινης παρέμβασης,
- καλλιεργούν την κριτική τους σκέψη και να εκφράζονται ελεύθερα,
- δραστηριοποιούνται ενεργά σε ό,τι αφορά σε θέματα ορθολογιστικής διαχείρισης των δασών.

ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

9:00 - 9:30

Άφιξη-καλωσόρισμα και ξενάγηση στο Κέντρο.

9:30 - 11:00

Διήγηση μιας ιστορίας σχετικά με τις ωφέλειες των δασών, συζήτηση με τα παιδιά και συμπλήρωση σχετικού φύλλου εργασίας.

Συζήτηση με τα παιδιά για τη συμπεριφορά των ανθρώπων στο δάσος και οργάνωση ερωτηματολογίου για πιθανές ερωτήσεις που μπορούν οι μαθητές/τριες να κάνουν σε δασικό λειτουργό, ο οποίος, μετά από συνεννόηση, μπορεί να επισκεφθεί το Κέντρο και να συνομιλήσει μαζί τους για τα δάση, τις ωφέλειες και τις καταστροφές που επιφέρουν οι άνθρωποι σε αυτά.

Α) 11:00 - 13:30

Επίσκεψη σε επιλεγμένη δασική περιοχή που έχει υποστεί ανθρώπινες παρεμβάσεις. Σε ειδικό φύλλο εργασίας σημειώνονται οι ανθρώπινες παρεμβάσεις που παρατηρούνται και τα παιδιά διατυπώνουν υποθέσεις για τους λόγους που οδήγησαν στις παρεμβάσεις αυτές. Σε φύλλο εργασίας που δίνεται στην κάθε ομάδα, ζητείται να φτιάξουν το δικό

τους δάσος και να το οργανώσουν με τέτοιο τρόπο, ώστε οι ανθρώπινες παρεμβάσεις να μην αλλοιώνουν το περιβάλλον (ανάπτυξη διαχειριστικής πολιτικής για το περιβάλλον). Ανατροφοδότηση και συζήτηση των στοιχείων που συγκεντρώθηκαν από τη μελέτη πεδίου.

ή

B) 11:00 - 13:30

Επίσκεψη στο Δασικό Κολλέγιο ή επίσκεψη σε χώρο παραγωγής καρβούνου ή σε αγγειοπλαστείο ενός χωριού της ευρύτερης περιοχής Τροόδους.

Ανάλογα με το πεδίο διερεύνησης, διεξάγονται επιτόπιες παρατηρήσεις σε σχέση με τα ειδικά κοινωνικά, οικονομικά και περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά του κάθε χώρου και λαμβάνονται συνεντεύξεις με τους αρμόδιους λειτουργούς ή εκπροσώπους του τοπικού πληθυσμού.

Αναλύονται τα κοινωνικά και οικονομικά οφέλη από την αξιοποίηση των φυσικών πόρων της περιοχής (έδαφος, δάσος), καθώς επίσης, αναζητούνται οι παράγοντες από τις ανθρώπινες δραστηριότητες, που συνέβαλαν στην υποβάθμιση του δασικού πλούτου.

Μέσα από παιχνίδι ρόλων, διερευνώνται ζητήματα σχετικά με την ορθολογιστική διαχείριση των φυσικών πόρων σε συνδυασμό με την κοινωνική και οικονομική αναζωογόνηση των περιοχών.

13:30 Αναχώρηση και επιστροφή στο σχολείο.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ-ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ/ΤΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

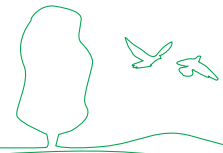
Σε περίπτωση που επιλεγεί από την ομάδα το απογευματινό Πρόγραμμα (9:00 -16:00) για ανάπτυξη του συγκεκριμένου θέματος, οι μαθητές/τριες επιστρέφουν στο Κέντρο και συνεχίζουν το Πρόγραμμα με ανατροφοδοτικού τύπου δραστηριότητες.

Στο απογευματινό Πρόγραμμα οι μαθητές/τριες έχουν μεσημεριανό διάλειμμα. Για τον σκοπό αυτό μπορούν να έχουν μαζί τους μεσημεριανό φαγητό, ή το σχολείο μπορεί να κάνει διευθετήσεις για να φάνε σε εστιατόριο της περιοχής.

Συστήνεται όπως οι μαθητές/τριες:

- Έχουν μαζί τους σακουλάκια για συλλογή διάφορων υλικών από την περιοχή μελέτης.
- Έχουν φωτογραφική μηχανή ή βιντεοκάμερα.
- Έχουν κασετίνα, στην οποία να υπάρχουν ψαλίδι, γόμα και χρωματιστά.
- Φορούν αθλητικά παπούτσια και είναι κατάλληλα ντυμένοι/ες για εξόρμηση στο δάσος.

Σημείωση: Τα φύλλα εργασίας και τα όργανα ή οποιοσδήποτε άλλος εξοπλισμός χρειάζεται για την εφαρμογή των Προγραμμάτων παρέχονται από το Κέντρο.

9.1.7. Μονοπάτια του Τρόδους

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ ΣΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Το Πρόγραμμα αυτό προσφέρεται για όλες τις τάξεις της Δημοτικής Εκπαίδευσης. Ανάλογα με την τάξη που συμμετέχει στο Πρόγραμμα εφαρμόζονται διαβαθμισμένες δραστηριότητες. Ενδεικτικές δραστηριότητες παρουσιάζονται στο στάδιο εφαρμογής του Προγράμματος.

Το Πρόγραμμα είναι μονοήμερο (9:00 - 13:30 ή 9:00 -16:00).

Σημείωση 1: Ως εναλλακτικές προτάσεις για μελέτες πεδίου σε μονοπάτια προτείνονται:

- α) για τις μικρότερες τάξεις του Δημοτικού το μονοπάτι «Πρόδρομος-Ζουμί» (παρά την παιδική χαρά στον Πρόδρομο) και το μονοπάτι της φύσης Προδρόμου-Λεμίθου και
- β) για τις πιο μεγάλες τάξεις του Δημοτικού το βορειοδυτικό τμήμα του μονοπατιού, κοντά στον εκδρομικό χώρο «Μάραθος». Προτείνεται επίσης το Μονοπάτι των Καληδονιών και το Μονοπάτι του Μυλλομέρη στις Πλάτρες.

Σημείωση 2: Σε συνεργασία με το προσωπικό του Κέντρου και τους/τις συνοδούς εκπαιδευτικούς, το γενικό πλαίσιο εφαρμογής του Προγράμματος, όπως παρουσιάζεται παρακάτω, μπορεί να αναπροσαρμοστεί και να διαφοροποιηθεί ως προς τις δραστηριότητες και τον τρόπο ανάπτυξής του, με βάση τις ανάγκες της κάθε ομάδας.

ΣΤΟΧΟΙ

Οι μαθητές/τριες αναμένεται να:

- γνωρίσουν τα μονοπάτια της φύσης στο Τρόδος,
- αναπτύξουν την κριτική τους σκέψη,
- κατανοήσουν τη σημασία που έχουν τα μονοπάτια της φύσης για τις διάφορες περιοχές περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος, στις οποίες δημιουργούνται,
- συνειδητοποιήσουν την προσωπική ευθύνη που έχει ο καθένας για τη διατήρηση και την προστασία τους.
- εκτιμήσουν τη σημασία που έχουν τα μονοπάτια της φύσης, ως βασικά πεδία μελέτης του φυσικού και πολιτιστικού μας πλούτου,
- να αποκτήσουν δεξιότητες εμπειρικής ενασχόλησης, όπως επίσης και δεξιότητες παρατήρησης και καταγραφής.

ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

9:00 - 9:30

Άφιξη-καλωσόρισμα και ξενάγηση στο Κέντρο.

9:30 - 10:10

Συζήτηση στο Κέντρο για τα μονοπάτια της φύσης.

Προβολή διαφανειών σχετικά με τα μονοπάτια της φύσης του Τρόδους, συζήτηση και συμπλήρωση σχετικών φύλλων εργασίας.

10:10-13:30

Μονοπάτι μελέτης της φύσης στην περιοχή του Τροόδους.

Από το σημείο εκκίνησης γίνονται βασικές επισημάνσεις για τον τρόπο μετακίνησης της ομάδας στο μονοπάτι. Δίνονται οδηγίες σχετικά με το τι πρέπει να παρατηρήσουν οι μαθητές/τριες στο μονοπάτι. Οι μαθητές/τριες χωρίζονται σε ομάδες και η κάθε ομάδα αναλαμβάνει να εξετάσει το μονοπάτι από μια συγκεκριμένη οπτική γωνία (βλάστηση, χλωρίδα, πανίδα, γεωμορφολογία, συντήρηση μονοπατιού).

Κατά την περιήγηση των μαθητών/τριών στο μονοπάτι αποτυπώνονται, καταγράφονται και συζητούνται τα ιστορικά και πολιτιστικά στοιχεία της περιοχής, καθώς, επίσης, γίνεται διερεύνηση του ρόλου και της συμβολής των μονοπατιών στην προστασία του περιβάλλοντος και στην ανάδειξη, γενικότερα, του φυσικού μας πλούτου.

Σύνοψη και συζήτηση των στοιχείων που καταγράφηκαν και διατύπωση εισηγήσεων αναφορικά με τους τρόπους ευαισθητοποίησης και διαφώτισης των μαθητών/τριών, αλλά και ευρύτερα των πολιτών για τον ρόλο και τη σημασία των μονοπατιών της φύσης στην περιβαλλοντική ενημέρωση, στην απόκτηση περιβαλλοντικών γνώσεων και στην καλλιέργεια της εκτίμησης και του σεβασμού για τη διατήρηση και προστασία του φυσικού μας πλούτου. Παράλληλα, μαζί με τους/τις μαθητές/τριες συζητούνται δημιουργικές δραστηριότητες, οι οποίες μπορούν να διεξαχθούν στο σχολείο και σχετίζονται με την προβολή των «Μονοπατιών της Φύσης».

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ-ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ/ΤΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

Σε περίπτωση που επιλεγεί από την ομάδα το απογευματινό Πρόγραμμα (9:00 - 16:00) για ανάπτυξη του συγκεκριμένου θέματος, οι μαθητές/τριες επιστρέφουν στο Κέντρο και συνεχίζουν το Πρόγραμμα με ανατροφοδοτικού τύπου δραστηριότητες.

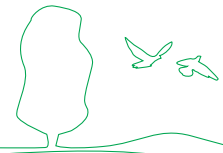
Στο απογευματινό Πρόγραμμα οι μαθητές/τριες έχουν μεσημεριανό διάλειμμα. Για τον σκοπό αυτό μπορούν να έχουν μαζί τους μεσημεριανό φαγητό, ή το σχολείο μπορεί να κάνει διευθετήσεις, για να φάνε σε εστιατόριο της περιοχής.

Συστήνεται όπως οι μαθητές/τριες:

- Έχουν μαζί τους σακουλάκια για συλλογή διάφορων υλικών από τα δάσος.
- Έχουν φωτογραφική μηχανή ή βιντεοκάμερα.
- Έχουν κασετίνα, στην οποία να υπάρχουν ψαλίδι, γόμα και χρωματιστά.
- Φορούν αθλητικά παπούτσια και είναι κατάλληλα ντυμένοι για εξόρμηση στο δάσος.
- Έχουν ένα δεύτερο ζευγάρι κάλτσες και παπούτσια.

Σημείωση: Τα φύλλα εργασίας και τα όργανα ή οποιοσδήποτε άλλος εξοπλισμός χρειάζεται για την εφαρμογή των Προγραμμάτων παρέχονται από το Κέντρο.

9.1.8. Δασικές πυρκαγιές

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ ΣΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Το Πρόγραμμα αυτό προσφέρεται για όλες τις τάξεις της Δημοτικής Εκπαίδευσης. Ανάλογα με την τάξη που συμμετέχει στο Πρόγραμμα εφαρμόζονται διαβαθμισμένες δραστηριότητες. Ενδεικτικές δραστηριότητες παρουσιάζονται στο στάδιο εφαρμογής του Προγράμματος.

Το Πρόγραμμα είναι μονοήμερο (9:00 - 13:30 ή 9:00 -16:00).

Σημείωση: Σε συνεργασία με το προσωπικό του Κέντρου και τους/τις συνοδούς εκπαιδευτικούς, το γενικό πλαίσιο εφαρμογής του Προγράμματος, όπως παρουσιάζεται παρακάτω, μπορεί να αναπροσαρμοστεί και να διαφοροποιηθεί ως προς τις δραστηριότητες και τον τρόπο ανάπτυξής του, με βάση τις ανάγκες της κάθε ομάδας.

ΣΤΟΧΟΙ

Οι μαθητές/τριες αναμένεται να:

- ενημερωθούν για τους κινδύνους που απειλούν δάση, με έμφαση τις δασικές πυρκαγιές,
- αναφέρουν τις αιτίες πρόκλησης των δασικών πυρκαγιών,
- συνειδητοποιήσουν την ευθύνη του ανθρώπινου παράγοντα στην πρόκληση των δασικών πυρκαγιών,
- κατανοήσουν την προσωπική τους ευθύνη στα θέματα προστασίας των δασών από τις δασικές πυρκαγιές,
- διερευνήσουν τους τρόπους πρόληψης των δασικών πυρκαγιών,
- αποκτήσουν δασική συνείδηση,
- να αντιληφθούν τη σημασία της φυσικής αναγέννησης μετά από μια πυρκαγιά.

ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

9:00 - 9:30

Άφιξη-καλωσόρισμα και ξενάγηση στο Κέντρο.

9:30 - 10:30

Συζήτηση-ενημέρωση σχετικά με τις δασικές πυρκαγιές μέσα από την προβολή σχετικών ταινιών και διαφανειών.

Παρουσίαση χαρτών σχετικών με τη δασική κάλυψη της Κύπρου σε διάφορες χρονικές περιόδους. Διερεύνηση των αιτιών που προκάλεσαν τη μείωση των δασικών εκτάσεων. Παράλληλα, συζητούνται οι αιτίες πρόκλησης των δασικών πυρκαγιών με έμφαση στον ανθρώπινο παράγοντα. Επίσης, μελετώνται άρθρα και πηγές, μέσα από τις οποίες παρουσιάζονται μεγάλες καταστροφές στον τόπο μας και ευρύτερα στον πλανήτη, ως συνέπεια των δασικών πυρκαγιών.

10:30 - 13:30

Μελέτη μιας καμένης περιοχής στην περιοχή του Τροόδους ή μιας περιοχής που

βρίσκεται σε διαδικασία αναγέννησης μετά από μια δασική πυρκαγιά. Εξέταση των αιτιών που προκάλεσαν την πυρκαγιά και συζήτηση των τρόπων με τους οποίους μια καμένη περιοχή μπορεί να αναγεννηθεί (φυσική και τεχνητή αναγέννηση). Παράλληλα, διερευνώνται οι κοινωνικές, οικονομικές, πολιτιστικές και περιβαλλοντικές συνέπειες μιας δασικής πυρκαγιάς.

Αν καταστεί δυνατό, θα προσκληθεί δασοπυροσβέστης από το Δασικό Κολέγιο, ο οποίος θα μιλήσει στους/τις μαθητές/τριες για τις δασικές πυρκαγιές και για τους τρόπους αντιμετώπισής τους (σε μια τέτοια περίπτωση οι μαθητές/τριες ετοιμάζουν ένα κατάλογο με ερωτήσεις, για να τις υποβάλουν στο δασοπυροσβέστη).

Με βάση τις πληροφορίες και τα δεδομένα που οι μαθητές/τριες συγκέντρωσαν κατά την περιήγησή τους στο πεδίο, συμμετέχουν σε ανατροφοδοτικού τύπου δραστηριότητες. Ενδεικτικά αναφέρεται το παιχνίδι ρόλων. Το σενάριο του παιχνιδιού αναφέρεται στην καταστροφή μιας σημαντικής δασικής περιοχής στο Τρόδος, που φιλοξενούσε σπάνια είδη από τη κλωρίδα του τόπου μας. Η δασική αυτή έκταση βρίσκεται στην καρδιά των ορεινών χωριών της περιοχής του Τροόδους, τα οποία τα τελευταία χρόνια βρίσκονται σε μααρασμό. Κατά τη διεξαγωγή του παιχνιδιού ρόλων, οι μαθητές/τριες καλούνται να συζητήσουν κάποια θέματα που εγείρονται αναφορικά: α) με τη διατήρηση του δάσους ως προστατευόμενης και αυστηρά χαρακτηρισμένης δασικής περιοχής, β) μερικής αξιοποίησής του με την κατασκευή κάποιων έργων σε αυτό, που μπορούν να βοηθήσουν στην ανάδειξη και αναζωογόνηση της περιοχής.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ-ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ/ΤΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

Σε περίπτωση που επιλεγεί από την ομάδα το απογευματινό Πρόγραμμα (9:00-16:00) για ανάπτυξη του συγκεκριμένου θέματος, οι μαθητές/τριες επιστρέφουν στο Κέντρο και συνεχίζουν το Πρόγραμμα με ανατροφοδοτικού τύπου δραστηριότητες. Στο απογευματινό Πρόγραμμα οι μαθητές/τριες έχουν μεσημεριανό διάλειμμα. Για τον σκοπό αυτό μπορούν να έχουν μαζί τους μεσημεριανό φαγητό, ή το σχολείο μπορεί να κάνει διευθετήσεις, για να φάνε σε εστιατόριο της περιοχής.

Συστήνεται όπως οι μαθητές/τριες:

- Έχουν μαζί τους σακουλάκια για συλλογή διάφορων υλικών από τα δάσος.
- Έχουν φωτογραφική μηχανή ή βιντεοκάμερα.
- Έχουν κασετίνα στην οποία να υπάρχουν ψαλίδι, γόμα και χρωματιστά.
- Φορούν αθλητικά παπούτσια και είναι κατάλληλα ντυμένοι/ες για εξόρμηση στο δάσος.

Σημείωση: Τα φύλλα εργασίας και τα όργανα ή οποιοσδήποτε άλλος εξοπλισμός χρειάζεται για την εφαρμογή των Προγραμμάτων παρέχονται από το Κέντρο.

9.1.9. Ενδεικτικές δραστηριότητες επέκτασης για τη θεματική ενότητα «Δάσος»

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ, ΓΙΑ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ, ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΣΤΗ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ «ΔΑΣΟΣ»

Σημαντική σημείωση προς τους/τις εκπαιδευτικούς:

Οι πιο κάτω δραστηριότητες είναι απλές ιδέες που μπορούν να εφαρμοσθούν στο σχολείο ως επέκταση και συνέχιση του Προγράμματος, στο οποίο συμμετείχε η ομάδα.

Οι δραστηριότητες που προτείνονται σκοπό έχουν να βοηθήσουν τον/την εκπαιδευτικό να αναπτύξει τις δικές του/της εργασίες και δραστηριότητες, σε σχέση πάντα με το Πρόγραμμα στο οποίο συμμετείχε με τους/τις μαθητές/τριες, λαμβάνοντας, όμως, υπόψη τις ειδικές τοπικές συνθήκες του σχολείου του/της, καθώς επίσης και το ηλικιακό επίπεδο και ενδιαφέρον των μαθητών/τριών του/της.

Για την καλύτερη επέκταση των Προγραμμάτων στα πλαίσια της σχολικής μονάδας, είναι σημαντικό ο/η εκπαιδευτικός να λάβει υπόψη του/της τα πιο κάτω:

1. Συστήνεται αξιοποίηση και μεταφορά των εμπειριών που απέκτησαν οι μαθητές/τριες κατά τη συμμετοχή τους στο Πρόγραμμα, στις δραστηριότητες επέκτασης στο σχολείο.
2. Στις δραστηριότητες επέκτασης που θα ανατεθούν από τον/την εκπαιδευτικό στην τάξη, θα πρέπει να αξιοποιούν διάφορα μαθήματα και να καλυφθούν διάφορες πτυχές του θέματος που μελέτησαν οι μαθητές/τριες μέσα από το Πρόγραμμα, στο οποίο συμμετείχαν.
3. Συστήνεται δραστηριοποίηση στην τοπική κοινότητα και αξιοποίησή της ως βασικού εκπαιδευτικού μαθησιακού εργαλείου.
4. Συστήνεται ο προσανατολισμός και η έμφαση του/της εκπαιδευτικού στην ανάπτυξη της δημιουργικότητας, της φαντασίας και του ενδιαφέροντος των μαθητών/τριών για τα περιβαλλοντικά ζητήματα.

Δραστηριότητες:

- Ετοιμάζω γελοιογραφίες που αφορούν στο δασικό οικοσύστημα με σχετικές λεζάντες με στόχο τον προβληματισμό των μαθητών/τριών και την πρόκληση του ενδιαφέροντός τους για την ανάγκη προστασίας του.
- Βιογραφία/Προφίλ ενός δέντρου: Καταγράφω με λεπτομέρεια πληροφορίες που έχω συλλέξει για ένα ζώο ή φυτό. Η βιογραφία του δέντρου/ζώου μπορεί να συνδεθεί με διάφορα στοιχεία από την παράδοση (μύθους, θρύλους, παραδόσεις, τέχνη) και μπορεί να πάρει το χαρακτήρα μιας ιστορίας, ή απλών δραστηριοτήτων, οι οποίες θα έχουν μια συνέχεια (π.χ. να παρουσιαστούν τα βασικά μέρη του δέντρου ξεχωριστά και με κάθε λεπτομέρεια).
- Φτιάχνω τη μακέτα ενός δάσους. Η μακέτα μπορεί να πάρει χαρακτήρα παιχνιδιού.
- Κατασκευάζω γρίφους ή σταυρόλεξα σχετικά με το δάσος.
- Φτιάχνω διάφορα περιβαλλοντικά παιχνίδια σχετικά με το δάσος, με στόχο την καλλιέργεια περιβαλλοντικής και δασικής συνείδησης στους/τις μαθητές/τριες (δεν ξεχνώ να βάλω κανόνες στο παιχνίδι). Χρησιμοποιώ τη φαντασία μου.
- Συγκεντρώνω τραγούδια, ποιήματα, ιστορίες, παραμύθια σχετικά με τα δάση ή ένα δασικό δέντρο ή φυτό του τόπου μας και φτιάχνω ένα μικρό βιβλιαράκι.
- Φτιάχνω το ημερολόγιο ενός δέντρου ή ενός φυτού στις τέσσερις εποχές του χρόνου. Παρατηρώ το δέντρο σε κάθε εποχή και καταγράφω με λεπτομέρεια τις αλλαγές που το δέντρο παρουσιάζει σε κάθε εποχή. Μπορώ να βγάλω φωτογραφίες που να αποτυπώνουν τις αλλαγές στο δέντρο ή να το ζωγραφίσω (οι εικαστικές δημιουργίες μπορεί να συνοδεύονται με ποίηση ή δίστιχα που έχουν εμπνευστεί τα παιδιά).
- Φιλοτεχνώ σειρά γραμματοσήμων με θέμα τα φαρμακευτικά και αρωματικά φυτά της Κύπρου.
- Κατασκευάζω ενημερωτικό έντυπο υλικό με στόχο την πληροφόρηση και την ενημέρωση του κοινού για τη σημασία που έχουν τα αρωματικά φυτά του τόπου μας (στο έντυπο αυτό μπορεί να περιλαμβάνονται αναφορές για τη χρήση που αυτά μπορεί να έχουν στην καθημερινή μας ζωή).
- Συγκεντρώνω άρθρα από εφημερίδες που αναφέρονται σε διάφορα περιβαλλοντικά προβλήματα, ως απόρροια της καταστροφής των δασών. Φτιάχνω ένα αρχείο από τέτοια άρθρα η φωτογραφικό υλικό ή φτιάχνω μια «πράσινη εφημερίδα».
- Ηχογραφώ ήχους του δάσους.
- Κάνω αυτοσχεδιασμούς ή γράφω θεατρικά και ιστορίες προερχόμενα από το δάσος.
- Παίζω με τα χρώματα (παλέτα του ζωγράφου): Χρησιμοποιώ τα υλικά που έχω μαζέψει από το μονοπάτι. Δημιουργώ ζωγραφίες με αποχρώσεις του πράσινου, κόκκινου, κίτρινου, καφέ. Αντιλαμβάνομαι την ποικιλία αποχρώσεων που παρουσιάζει η φύση.
- Δημιουργώ αποτυπώματα από τη φύση. Παρακάτω, αναφέρονται διάφοροι τρόποι δημιουργίας αποτυπωμάτων:
 1. Αποτυπώματα με κέρια κραγιόνια, μπογιές, μελάνι: Ζωγραφίζω τα φύλλα που αποτελούν τη βάση αποτυπώματος με τα πιο πάνω υλικά. Φτιάχνω διάφορες δημιουργικές συνθέσεις.

2. Σιδερωμένα σχέδια από φύλλα με ξυλομπογιές ή κραγιόνια: Οι ξυλομπογιές και τα κραγιόνια έχουν ως βάση τους το κερί. Αφού ζωγραφίσω το φύλλο με τα υλικά αυτά, το σιδερώνω σε χαρτί ή ύφασμα και δημιουργώ εφέ.
 3. Ηλιοαποτυπώματα: Παίρνω χαρτί γκοφρέ ή γλασέ και στερεώνω πάνω σε αυτό διάφορα που έχω μαζέψει. Βγάζω το χαρτί στον ήλιο για κάποιο διάστημα. Ο ήλιος ξεθωριάζει τα σημεία που δεν ήταν καλυμμένα και αυτό που μένει είναι αποτυπώματα των υλικών που έχω χρησιμοποιήσει.
 4. Στάμπες από σπόρους μανιταριού: Τοποθετώ μανιτάρια που έχω μαζέψει από το δάσος, σε λευκό χαρτί και τα αφήνω σε αυτό για 24 ώρες. Οι σπόροι του μανιταριού πέφτουν και δημιουργούν αποτύπωμα στο χαρτί. ΠΡΟΣΟΧΗ: Τα μανιτάρια θα πρέπει να μαζεύονται με μέτρο (πχ ένα ανά ομάδα μαθητών)
 5. Σκελετοί φύλλων: Ζεσταίνω νερό σε κατσαρολάκι και μέσα σε αυτό τοποθετώ ένα μπρίκι με οινόπνευμα το οποίο περιέχει, επίσης, φύλλα της επιλογής μου. Το οινόπνευμα έχει την ιδιότητα να αφαιρεί τη χλωροφύλλη των φύλλων. Αφού αφαιρεθεί όλη η χλωροφύλλη, αφαιρώ τα φύλλα από το οινόπνευμα και τα αφήνω να στεγνώσουν. Μπορώ να τα βουτήξω σε αραιή μπογιά οποιουδήποτε χρώματος και να δώσω στο φύλλο μου ό,τι χρώμα θέλω. Με τα φύλλα αυτά μπορώ να φτιάξω κάρτες, ζωγραφιές, διάφορες δημιουργίες.
- Μόμπιλς: Τα μόμπιλς είναι φτιαγμένα από μια βάση από την οποία κρέμονται κλωστές, σχοινάκι ή μισίνα. Σε αυτά δένω διάφορα υλικά που έχω μαζέψει από την περιδιάβασή μου στο δάσος, όπως: πέτρες με παράξενο σχήμα, ξυλαράκια, αρωματικά φυτά, φτερά, κ.λπ.
 - Κούκλες αρωματικές από καλτσόν: Χρησιμοποιείται καλτσόν, το οποίο γεμίζω με αρωματικά φύλλα τα οποία βέβαια μαζεύω με μέτρο.. Φτιάχνω με το καλτσόν αυτό το κεφάλι της κούκλας και έπειτα ράβω ρουχαλάκια χρησιμοποιώντας τη φαντασία μου (μάγισσες, νεράιδες, σκιάχτρα, κ.λπ.).
 - Σαπούνια/Κερί από αρωματικά φυτά: Σαπουνάκια ή κερί τα οποία είναι πια άχρηστα, τα λιώνω σε μπρίκι που ζεσταίνεται μέσα σε μεγάλη κατσαρόλα με νερό (μπεν-μαρί). Αφού λιώσουν, ρίχνω μέσα στο δοχείο αρωματικά φυτά που έχω μαζέψει και χύνω το υγρό σαπούνι/κερί σε φόρμες, για να κρυώσει.
 - Σοκολατάκια με αποτύπωμα φύλλου: Λιώνω σοκολάτα και τη χύνω πάνω σε φύλλα που έχω μαζέψει. Αφού κρυώσει η σοκολάτα, αφαιρώ τα φύλλα και μένει στη σοκολάτα το αποτύπωμα του φύλλου.
 - Πειράματα και διερευνήσεις στο πεδίο σχετικά με τη σχέση των βιοτικών και αβιοτικών παραγόντων. Μελετώ τα διάφορα φυτά και δέντρα, καταγράφω τις ανθρώπινες δραστηριότητες στον χώρο.
 - Συγκέντρωση πληροφοριών και ενημέρωση για το νομοθετικό πλαίσιο που ισχύει στην Κύπρο και στην Ευρώπη αναφορικά με την προστασία των δασών. Προτείνω έναν δικό μου πρωτότυπο «οικοκώδικα» για την προστασία των δασών.
 - Περιβαλλοντική μελέτη για κάποιο δάσος, πάρκο ή φυσικό μονοπάτι της περιοχής μου.
 - Μελέτη διάφορων ειδών που ανήκουν στην πτηνοπανίδα των δασών του τόπου μας. Παρουσιάζω τα διάφορα ζώα και πτηνά με διάφορους τρόπους:
 1. Με τη μορφή φωτογραφικού άλμπουμ.
 2. Με τη μορφή παρουσίασης στον ηλεκτρονικό υπολογιστή.
 3. Με τη μορφή ημερολογίου.

4. Με τη μορφή καρτών.

Θα ήταν χρήσιμο οι πιο πάνω παρουσιάσεις να εμπλουτιστούν με επιπρόσθετα στοιχεία, όπως: πληροφορίες για τα βασικά χαρακτηριστικά των πτηνών και ζώων, ιστορίες του λαού μας, παροιμίες και γνωμικά που σχετίζονται με αυτά.

- Οι δασικές πυρκαγιές αποτελούν την κύρια αιτία καταστροφής των δασών του τόπου μας. Παρουσιάζω ένα άρθρο σε σχέση με τις δασικές πυρκαγιές με στόχο την ευαισθητοποίηση του κοινού για την προστασία των δασών του τόπου μας και την ανάπτυξη δασικής συμπεριφοράς. Στο άρθρο μπορούν να συμπεριληφθούν:
 - Στοιχεία για τις δασικές πυρκαγιές στον τόπο μας με τη μορφή γραφικών παραστάσεων.
 - Συγκριτικά στοιχεία για τις δασικές πυρκαγιές στην Κύπρο σε σχέση με άλλες χώρες.
 - Φωτογραφικό υλικό για τις καταστροφικές συνέπειες των δασικών πυρκαγιών.
 - Μέτρα πρόληψης για την προστασία των δασών από τις δασικές πυρκαγιές.
 - Η υφιστάμενη νομοθεσία που υπάρχει στην Κύπρο σε σχέση με τις δασικές πυρκαγιές, αλλά και η νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αφορά στις δασικές πυρκαγιές.
 - Οδηγίες προς τους επισκέπτες για την αποφυγή πρόκλησης δασικών πυρκαγιών.
 - Στοιχεία για τη σημασία της φυσικής αναγέννησης και την ανάγκη για αποφυγή διατάραξης του οικοσυστήματος μετά από μια πυρκαγιά.

Τα πιο πάνω στοιχεία μπορούν να συγκεντρωθούν μέσα από τη διενέργεια επισκέψεων σε φορείς ή αρμόδια τμήματα, όπως το Τμήμα Δασών ή την Υπηρεσία Περιβάλλοντος. Μπορούν, επίσης, οι μαθητές/τριες να ανατρέξουν σε διάφορες πηγές (όπως βιβλία, νομοθεσία, διαδίκτυο, άρθρα, κ.λπ.) και να αντλήσουν πληροφορίες σχετικά με τις δασικές πυρκαγιές.

9.2. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ «ΕΔΑΦΟΣ»

Γενικός σκοπός της ενότητας: Οι μαθητές/τριες να αντιληφθούν ότι το έδαφος στηρίζει τη ζωή και διατηρεί τη βιοποικιλότητα. Ειδικότερα, οι μαθητές/τριες να γνωρίσουν τη σύσταση, τις ιδιότητες και τα φυσικά χαρακτηριστικά (χρώμα, υφή, σύσταση, υδροπερατότητα, υδροχωρητικότητα) του εδάφους. Πιο συγκεκριμένα, επιδιώκεται η γνωριμία με τα γεωμορφολογικά στοιχεία που χαρακτηρίζουν το δάσος του Τροόδου, καθώς και τα πετρώματα της περιοχής.

Επιπλέον, επιδιώκεται μέσα από το Πρόγραμμα να κατανοήσουν οι μαθητές/τριες τις συνέπειες από την υποβάθμιση των εδαφών, όπως το φαινόμενο της ερημοποίησης, καθώς, επίσης, τις αιτίες που συντελούν στην υποβάθμισή τους. Επιδιώκεται να προβληματιστούν για τον σύγχρονο τρόπο ζωής και τις ανθρώπινες δραστηριότητες, οι οποίες συντελούν στην καταστροφή των εδαφών, καθώς, επίσης, και να συνειδητοποιήσουν την ανάγκη λήψης μέτρων σε προσωπικό και συλλογικό επίπεδο για την προστασία τους.

Τέλος, επιδιώκεται οι μαθητές/τριες να εκτιμήσουν και να κατανοήσουν τη σημασία της διατήρησης της ποιότητας του εδάφους για τη διατήρηση τόσο της οικολογικής ισορροπίας, όσο και της ποιότητας ζωής.

Βασικές έννοιες: άγονο έδαφος, αειφόρος διαχείριση του εδάφους, αποσάθρωση, βιοποικιλότητα, γονιμότητα, διάβρωση, έδαφος, εδαφική τράπεζα σπερμάτων, είδη πετρωμάτων, ερημοποίηση, λατομείο, μεταλλείο, οικοσύστημα, ρύπανση, σύσταση εδάφους, υδροπερατότητα, υδροχωρητικότητα, υποβάθμιση του εδάφους, φυσικές ιδιότητες, χημικές ιδιότητες.

9.2.1. Το έδαφος μέσα από τις αισθήσεις

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ ΣΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Το Πρόγραμμα αυτό προσφέρεται κυρίως για τους/τις μαθητές/τριες της Προδημοτικής και της Δημοτικής Εκπαίδευσης (Α΄, Β΄ Γ΄ και Δ΄ τάξη του Δημοτικού).

Το Πρόγραμμα είναι μονοήμερο (9:00 - 13:30 ή 9:00 - 16:00).

Σημείωση: Σε συνεργασία με το προσωπικό του Κέντρου και τους/τις συνοδούς εκπαιδευτικούς, το γενικό πλαίσιο εφαρμογής του Προγράμματος, όπως παρουσιάζεται παρακάτω, μπορεί να αναπροσαρμοστεί και να διαφοροποιηθεί ως προς τις δραστηριότητες και τον τρόπο ανάπτυξής του, με βάση τις ανάγκες της κάθε ομάδας.

ΣΤΟΧΟΙ

Οι μαθητές/τριες αναμένεται να:

- γνωρίσουν το έδαφος μέσω των αισθήσεων,
- ασκηθούν στην αναγνώριση των στοιχείων του εδάφους μέσα από τη σύσταση και τις ιδιότητές του,
- διευρύνουν τις γνώσεις τους για τους φυτικούς οργανισμούς και τη σχέση τους με το έδαφος, ως μέσου για την επιβίωση των φυτών,
- εκτιμήσουν τη σημασία του εδάφους, ως χώρου διαβίωσης μεγάλου αριθμού ζωικών οργανισμών,
- εξοικειωθούν με τα διαφορετικά είδη εδάφους,
- αναπτύξουν την παρατηρητικότητα, την κριτική σκέψη και τη φαντασία των παιδιών.

ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

9:00 - 9:30

Άφιξη - καλωσόρισμα και ξενάγηση στο Κέντρο.

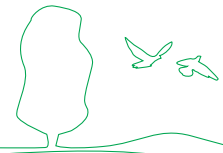
9:30 - 10:10:

Εισαγωγή των μαθητών/τριών στην έννοια του εδάφους μέσα από την αφήγηση ενός παραμυθιού και συζήτηση μαζί τους για την έννοια του εδάφους. Παράλληλα, εφαρμόζεται περιβαλλοντικό παιχνίδι για το έδαφος, με στόχο να κατανοήσουν το ποσοστό της έκτασης του πλανήτη που καλύπτεται από το έδαφος.

10:10 - 11:40

Περίπατος στο δάσος και παρατήρηση του εδάφους της περιοχής μέσα από τις αισθήσεις. Παράλληλα γίνεται συζήτηση για:

- τα είδη του εδάφους,
- τη σύστασή του,
- τις φυσικές του ιδιότητες και
- τα φυσικά χαρακτηριστικά του.

Ακολουθούν δημιουργικές δραστηριότητες που αφορούν στη σχέση του εδάφους με τους φυτικούς και ζωικούς οργανισμούς.

Οι μαθητές/τριες παρατηρούν και εντοπίζουν στο πεδίο ανθρώπινες δραστηριότητες που θεωρούν ότι συμβάλλουν στην υποβάθμιση των εδαφών. Συζητούν και διατυπώνουν εισηγήσεις για την υιοθέτηση φιλοπεριβαλλοντικών συμπεριφορών για την προστασία και τη διατήρηση των δασών.

11:50 - 13:00

Επιστροφή στο Κέντρο και ανατροφοδότηση των μαθητών/τριών με τα νέα δεδομένα και πληροφορίες που έχουν συγκεντρώσει για το έδαφος κατά τη βιωματική ενασχόλησή τους στο πεδίο.

Ετοιμάζεται αφίσα με συνθήματα και ζωγραφιές για την προστασία, τον σεβασμό και την αειφόρο διαχείριση του εδάφους.

13:00 Αναχώρηση από το Κέντρο και επιστροφή στο σχολείο.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ-ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ/ΤΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

Σε περίπτωση που επιλεγεί από την ομάδα το απογευματινό Πρόγραμμα (9:00 - 16:00) για ανάπτυξη του συγκεκριμένου θέματος, οι μαθητές/τριες επιστρέφουν στο Κέντρο και συνεχίζουν το Πρόγραμμα με ανατροφοδοτικού τύπου δραστηριότητες.

Στο απογευματινό Πρόγραμμα οι μαθητές/τριες έχουν μεσημεριανό διάλειμμα. Για τον σκοπό αυτό μπορούν να έχουν μαζί τους μεσημεριανό φαγητό, ή το σχολείο μπορεί να κάνει διευθετήσεις, για να φάνε σε εστιατόριο της περιοχής.

Συστήνεται όπως οι μαθητές/τριες:

- Έχουν μαζί τους σακουλάκια για συλλογή διάφορων υλικών από τα δάσος.
- Έχουν φωτογραφική μηχανή ή βιντεοκάμερα.
- Έχουν κασετίνα, στην οποία να υπάρχουν ψαλίδι, γόμα και χρωματιστά.
- Φορούν αθλητικά παπούτσια και είναι κατάλληλα ντυμένοι/ες για εξόρμηση στο δάσος.

Σημείωση: Τα φύλλα εργασίας και τα όργανα ή οποιοσδήποτε άλλος εξοπλισμός χρειάζεται για την εφαρμογή των Προγραμμάτων παρέχονται από το Κέντρο.

9.2.2. Η σύσταση και οι ιδιότητες του εδάφους

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ ΣΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Το Πρόγραμμα αυτό προσφέρεται, κυρίως, για τους/τις μαθητές/τριες της Δ΄, Ε΄ και ΣΤ΄ τάξης της Δημοτικής Εκπαίδευσης.

Το Πρόγραμμα είναι μονοήμερο (9:00 - 13:30 ή 9:00 - 16:00).

Σημείωση: Σε συνεργασία με το προσωπικό του Κέντρου και τους/τις συνοδούς εκπαιδευτικούς, το γενικό πλαίσιο εφαρμογής του Προγράμματος, όπως παρουσιάζεται παρακάτω, μπορεί να αναπροσαρμοστεί και να διαφοροποιηθεί ως προς τις δραστηριότητες και τον τρόπο ανάπτυξής του, με βάση τις ανάγκες της κάθε ομάδας.

ΣΤΟΧΟΙ

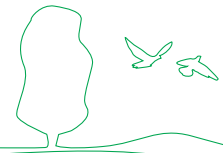
Οι μαθητές/τριες αναμένεται να:

- εξοικειωθούν με τα συστατικά και τα χαρακτηριστικά του εδάφους: σύσταση εδάφους (χούμος, άργιλος, άμμος), υφή, θερμοκρασία, υδροχωρητικότητα και υδροπερατότητα,
- αντιληφθούν, μέσα από την πειραματική διαδικασία, τις χημικές ιδιότητες του εδάφους: την οξύτητα, την περιεκτικότητα σε χημικές ουσίες και άλατα και πώς αυτές συμβάλλουν στην αύξηση της γονιμότητας του εδάφους,
- επεξηγούν τις έννοιες διάβρωση, αποσάθρωση μέσα από επιτόπιες διερευνήσεις στην περιοχή του Τροόδου,
- να διερευνούν τους παράγοντες που συντελούν στην ερημοποίηση μιας περιοχής, καθώς, επίσης, και να εξετάζουν τις επιπτώσεις τους στην ανθρώπινη ζωή,
- διευρύνουν τις γνώσεις τους για τη σχέση των φυτικών οργανισμών με το έδαφος ως μέσο στήριξης και θρέψης των φυτών,
- εκτιμήσουν τη σημασία του εδάφους ως ζωτικού χώρου για τη διαβίωση μεγάλου αριθμού ζωικών οργανισμών,
- αντιληφθούν ότι η ρύπανση και η μόλυνση του εδάφους έχει επιπτώσεις στο περιβάλλον (φυσικό, κοινωνικό, οικονομικό),
- συνειδητοποιήσουν ότι οι ανθρώπινες δραστηριότητες συμβάλλουν στην υποβάθμιση των εδαφών,
- κατανοήσουν την προσωπική και τη συλλογική ευθύνη για την αειφόρο διαχείριση των εδαφών,
- ασκηθούν στη μελέτη πεδίου και την πειραματική διερεύνηση μέσα από τη χρήση βασικών παιδαγωγικών τεχνικών διαδραστικού τύπου (επίλυση προβλήματος, παιχνίδια ρόλων, κ.λπ.).

ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

9:00 - 9:30

Άφιξη – καλωσόρισμα και ξενάγηση στο Κέντρο.

9:30 - 10:10

Εισαγωγή των μαθητών/τριών στην έννοια του εδάφους μέσα από την εφαρμογή ενός περιβαλλοντικού παιχνιδιού για το έδαφος.

10:10 - 11:40

Μελέτη πεδίου στο δάσος του Τροόδους και αισθητική παρατήρηση του εδάφους της περιοχής: χρώμα, υφή, θερμοκρασία, μυρωδιά.

Διερεύνηση και εντοπισμός, από τους/τις μαθητές/τριες των φυσικών ιδιοτήτων του εδάφους. Σύσταση του εδάφους (χούμος, άργιλος, άμμος).

Υδροχωρητικότητα (το πείραμα ξεκινά στο δάσος και ολοκληρώνεται στο Κέντρο) και αφορά:

- στην υδροπερατότητα,
- στις χημικές ιδιότητες
- στην οξύτητα και
- στην περιεκτικότητα σε χημικές ουσίες και άλατα.

Στόχος του πειράματος είναι να αντιληφθούν οι μαθητές/τριες πώς η περιεκτικότητα του εδάφους σε αυτές τις ουσίες συμβάλλει στην αύξηση ή μείωση της γονιμότητας του εδάφους.

Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση σε σημεία του δάσους, στα οποία παρατηρείται διάβρωση και αποσάθρωση του εδάφους. Γίνεται συζήτηση ως προς τους παράγοντες που συμβάλλουν στην εμφάνιση των φαινομένων αυτών, που με τη σειρά τους συντελούν στην ερημοποίηση των εδαφών. Ακολουθούν δραστηριότητες για τη συνειδητοποίηση της σχέσης του εδάφους με τους φυτικούς και ζωικούς οργανισμούς και γενικότερα τη βιοποικιλότητα της περιοχής.

11:50 - 13:00

Εφαρμογή παιχνιδιού ρόλων με στόχο να αντιληφθούν οι μαθητές/τριες τα αίτια και τις συνέπειες της ρύπανσης και της μόλυνσης του εδάφους, αλλά και τις επιπτώσεις αυτών στο περιβάλλον (φυσικές, κοινωνικές, οικονομικές).

13:00 Αναχώρηση και επιστροφή στο σχολείο.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ-ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ/ΤΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

Σε περίπτωση που επιλεγεί από την ομάδα το απογευματινό Πρόγραμμα (9:00 - 16:00) για ανάπτυξη του συγκεκριμένου θέματος, οι μαθητές/τριες επιστρέφουν στο Κέντρο και συνεχίζουν το Πρόγραμμα με ανατροφοδοτικού τύπου δραστηριότητες, όπως: α) η ετοιμασία ενός κώδικα για την αειφόρο διαχείριση του εδάφους είτε σε μορφή ενημερωτικού φυλλαδίου, είτε σε μορφή αφίσας, β) διεξαγωγή συνεντεύξεων από τους ντόπιους με ερωτήματα που να διερευνούν τη σημασία του εδάφους στην οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη του τόπου τους, τον τρόπο διαχείρισης του εδάφους στο παρελθόν και σήμερα, κ.λπ.

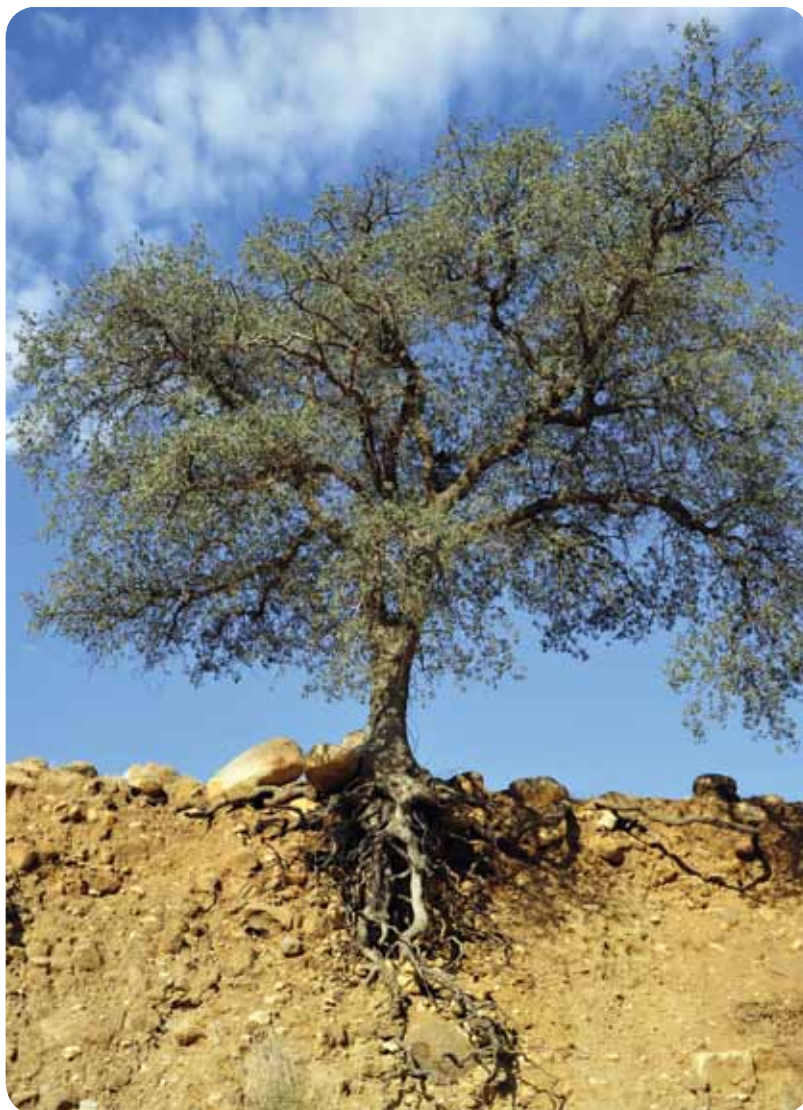
Στο απογευματινό Πρόγραμμα οι μαθητές/τριες έχουν μεσημεριανό διάλειμμα. Για τον σκοπό αυτό μπορούν να έχουν μαζί τους μεσημεριανό φαγητό, ή το σχολείο

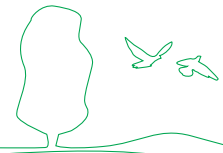
μπορεί να κάνει διευθετήσεις, για να φάνε σε εστιατόριο της περιοχής.

Συστήνεται όπως οι μαθητές/τριες:

- Έχουν μαζί τους σακουλάκια για συλλογή διάφορων υλικών από τα δάσος.
- Έχουν φωτογραφική μηχανή ή βιντεοκάμερα.
- Έχουν κασετίνα, στην οποία να υπάρχουν ψαλίδι, γόμα και χρωματιστά.
- Φορούν αθλητικά παπούτσια και είναι κατάλληλα ντυμένοι/ες για εξόρμηση στο δάσος.

Σημείωση: Τα φύλλα εργασίας και τα όργανα ή οποιοσδήποτε άλλος εξοπλισμός χρειάζεται για την εφαρμογή των Προγραμμάτων παρέχονται από το Κέντρο.

9.2.3. Ερμημοποίηση: Μελέτη Περίπτωσης της Κοινότητας του Αμιάντου

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ ΣΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Το Πρόγραμμα αυτό προσφέρεται, κυρίως, για τους/τις μαθητές/τριες της Δ', Ε' και ΣΤ' τάξης της Δημοτικής Εκπαίδευσης.

Το Πρόγραμμα είναι μονοήμερο (9:00 - 13:30 ή 9:00 - 16:00).

Σημείωση: Σε συνεργασία με το προσωπικό του Κέντρου και τους/τις συνοδούς εκπαιδευτικούς, το γενικό πλαίσιο εφαρμογής του Προγράμματος, όπως παρουσιάζεται παρακάτω, μπορεί να αναπροσαρμοστεί και να διαφοροποιηθεί ως προς τις δραστηριότητες και τον τρόπο ανάπτυξής του, με βάση τις ανάγκες της κάθε ομάδας.

ΣΤΟΧΟΙ

Οι μαθητές/τριες αναμένεται να:

- εξοικειωθούν με την έννοια της ερμημοποίησης,
- κατανοήσουν τα αίτια της ερμημοποίησης και να συνειδητοποιήσουν ότι η εμφάνιση και ένταση του προβλήματος της ερμημοποίησης είναι αποτέλεσμα των ανθρώπινων δραστηριοτήτων,
- αντιληφθούν τις συνέπειες της ερμημοποίησης στο οικοσύστημα μιας περιοχής, αλλά και ευρύτερα τις συνέπειές της σε κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο, αλλά και σε παγκόσμιο,
- αποκτήσουν δεξιότητες παρατήρησης, συλλογής δεδομένων, ανάλυσης, συζήτησης μέσα από τη μελέτη της περιοχής του Αμιάντου,
- προβληματιστούν για τον δικό τους ρόλο και ευθύνη στην αντιμετώπιση της ερμημοποίησης.

ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

9:00 - 9:30

Άφιξη – καλωσόρισμα και ξενάγηση στο Κέντρο.

9:30 - 10:10

Συζήτηση με τους/τις μαθητές/τριες για την έννοια του εδάφους, παράλληλα με την εφαρμογή περιβαλλοντικού παιχνιδιού για το έδαφος. Το παιχνίδι έχει στόχο οι μαθητές/τριες να κατανοήσουν το ποσοστό της έκτασης του πλανήτη που καλύπτεται από το έδαφος, αλλά και να συνειδητοποιήσουν τη σημασία του εδάφους για τη διατήρηση του οικοσυστήματος και γενικότερα της ζωής.

10:10 - 10:30

Προετοιμασία για τη μελέτη πεδίου στην περιοχή του Αμιάντου.

11:00 - 13:30

Μελέτη πεδίου στην περιοχή. Παρατήρηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων στην

περιοχή γύρω από το μεταλλείο του Αμιάντου.

Συζήτηση για τις επιπτώσεις στο τοπίο, αλλά και για τις προσπάθειες που γίνονται από το Τμήμα Δασών για την αποκατάσταση της περιοχής.

Εντοπισμός σημείων ερημοποίησης και, παράλληλα, διερεύνηση των κοινωνικών και οικονομικών επιπτώσεων, καθώς και των επιπτώσεων στη δημόσια υγεία από την ύπαρξη του μεταλλείου.

Διεξαγωγή συνεντεύξεων με κατοίκους της περιοχής για διερεύνηση της περιοχής ιστορικά (πώς ήταν η περιοχή πριν τη δημιουργία του μεταλλείου, πώς διαμορφώθηκε κατά την περίοδο που αυτό λειτουργούσε, πώς είναι η εικόνα της περιοχής σήμερα).

Εναλλακτικές δραστηριότητες που μπορούν να διεξαχθούν στον χώρο αφορούν στην εφαρμογή παιδαγωγικών τεχνικών, όπως του «ηθικού διλήμματος» ή το «παιχνίδι αντιπαράθεσης». Μέσα από αυτά, οι μαθητές/τριες τοποθετούνται σε ζητήματα που αφορούν στην υποβάθμιση του εδάφους και του περιβάλλοντος γενικότερα από τις ανθρώπινες δραστηριότητες.

Τα αποτελέσματα των διερευνήσεων των μαθητών/τριών στο πεδίο μπορούν να αποδοθούν με διάφορους τρόπους, όπως τη δημιουργία μιας αφίσας, ενός ενημερωτικού εντύπου ή ενός κώδικα σχετικού με την ορθολογιστική διαχείριση των εδαφών.

13:00 Αναχώρηση και επιστροφή στο σχολείο.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ-ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ/ΤΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

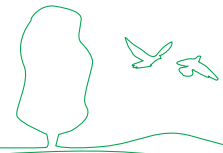
Σε περίπτωση που επιλεγεί από την ομάδα το απογευματινό Πρόγραμμα (9:00 - 16:00) για ανάπτυξη του συγκεκριμένου θέματος, οι μαθητές/τριες επιστρέφουν στο Κέντρο και συνεχίζουν το Πρόγραμμα με ανατροφοδοτικού τύπου δραστηριότητες,

Στο απογευματινό Πρόγραμμα οι μαθητές/τριες έχουν μεσημεριανό διάλειμμα. Για τον σκοπό αυτό μπορούν να έχουν μαζί τους μεσημεριανό φαγητό, ή το σχολείο μπορεί να κάνει διευθετήσεις, για να φάνε σε εστιατόριο της περιοχής.

Συστήνεται όπως οι μαθητές/τριες:

- Έχουν μαζί τους σακουλάκια για συλλογή διάφορων υλικών από τα δάσος.
- Έχουν φωτογραφική μηχανή ή βιντεοκάμερα.
- Έχουν κασετίνα, στην οποία να υπάρχουν ψαλίδι, γόμα και χρωματιστά.
- Φορούν αθλητικά παπούτσια και είναι κατάλληλα ντυμένοι/ες για εξόρμηση στο δάσος.

Σημείωση: Τα φύλλα εργασίας και τα όργανα ή οποιοσδήποτε άλλος εξοπλισμός χρειάζεται για την εφαρμογή των Προγραμμάτων παρέχονται από το Κέντρο.

9.2.4. Ο βοτανικός κήπος του Αμιάντου

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ ΣΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Το Πρόγραμμα αυτό προσφέρεται, κυρίως, για τους/τις μαθητές/τριες της Δ', Ε' και ΣΤ' τάξης της Δημοτικής Εκπαίδευσης.

Το Πρόγραμμα είναι μονοήμερο (9:00 - 13:30 ή 9:00 - 16:00).

Σημειώσεις:

1. Σε συνεργασία με το προσωπικό του Κέντρου και τους/τις συνοδούς εκπαιδευτικούς, το γενικό πλαίσιο εφαρμογής του Προγράμματος, όπως παρουσιάζεται παρακάτω, μπορεί να αναπροσαρμοστεί και να διαφοροποιηθεί ως προς τις δραστηριότητες και τον τρόπο ανάπτυξής του, με βάση τις ανάγκες της κάθε ομάδας.
2. Το Πρόγραμμα μπορεί να ξεκινήσει με τη μελέτη πεδίου στην περιοχή του Αμιάντου και να καταλήξει στο Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Πεδουλά.

ΣΤΟΧΟΙ

Οι μαθητές/τριες αναμένεται να:

- γνωρίσουν τα φυτά και βότανα της Κύπρου μέσα από τη μελέτη του Βοτανικού Κήπου του Αμιάντου,
- εξοικειωθούν με τον Βοτανικό Κήπο του Αμιάντου ως χώρο ενημέρωσης και γνωριμίας με τη βιοποικιλότητα του τόπου μας αλλά και διατήρησης και προστασίας της φυσικής μας κληρονομιάς, να κατανοήσουν ότι η φυσική μας κληρονομιά είναι σημαντική για τη διαμόρφωση της ταυτότητας του τόπου μας,
- αντιληφθούν ότι το Εθνικό Δασικό Πάρκο του Τροόδου και η Κύπρος γενικότερα αποτελούν σημαντικές περιοχές βιοποικιλότητας στη Μεσόγειο,
- εξοικειωθούν με πρακτικές εκτός τόπου διατήρησης απειλούμενων ειδών όπως είναι οι ζωντανές συλλογές πεδίου και οι τράπεζες σπερμάτων.
- γνωρίσουν τους μύθους, τις παραδόσεις και τα παραδοσιακά έθιμα που αναδεικνύουν τη σχέση του ανθρώπου με το φυσικό του περιβάλλον,
- διερευνήσουν τις επιπτώσεις της υποβάθμισης περιβάλλοντος στη βιοποικιλότητα ενός τόπου,
- αναπτύξουν συμπεριφορές εκτίμησης, σεβασμού και προστασίας της φυσικής μας κληρονομιάς.

ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

9:00 - 9:30

Υποδοχή στο Κέντρο και ξενάγηση στα διοράματα.

9:30 - 10:10

Παιχνίδι αναγνώρισης φυτών στον Κήπο: Δίνονται στα παιδιά τμήματα από τα φυτά του Κήπου και οι μαθητές/τριες/τριες επιχειρούν να τα ομαδοποιήσουν ανά είδος, χρησιμοποιώντας όλες τις αισθήσεις τους. Ακολούθως, αναγνωρίζουν τα φυτά στον Βοτανικό Κήπο και επιλέγουν ένα από αυτά και το παρουσιάζουν στους υπόλοιπους συμμαθητές/τριες τους (χαρακτηριστικά, ιδιότητες, χρήσεις του κ.λπ). Στη συνέχεια οι μαθητές/τριές μέσω παιχνιδιών στο χώρο του Βοτανικού Κήπου εισάγονται σε έννοιες που σχετίζονται με τα επίπεδα βλάστησης (δέντρα, μακία βλάστηση, φρύγανα, πόες). Οι μαθητές/τριες με το σώμα τους αναπαριστούν τα διάφορα επίπεδα βλάστησης ή εντοπίζουν μηχανισμούς προσαρμογής τους στο περιβάλλον στο οποίο ζουν.

10:10 - 11:40

Γίνεται περιήγηση στον Βοτανικό Κήπο και τα παιδιά ενημερώνονται από δασικό λειτουργό για την προέλευση των φυτών (π.χ. παραποτάμια/δασικά/παράλια φυτά). Επίσης, οι μαθητές/τριες συζητούν με τον δασικό λειτουργό σχετικά με τα μέτρα και τις ενέργειες που υιοθετεί το Τμήμα Δασών για τις δραστηριότητες και τη διαχείριση του Βοτανικού Κήπου καθώς και τις πρωτοβουλίες που αναλαμβάνει για τη διατήρηση ενδημικών, σπάνιων και απειλούμενων ειδών. Οι μαθητές/τριες διενεργούν επιτόπιες διερευνήσεις στον χώρο του πάρκου και εντοπίζουν τα μέτρα και τις ενέργειες, στις οποίες προβαίνει το Τμήμα Δασών για τη συντήρηση του πάρκου. Στη συνέχεια, κάθε ομάδα αναλαμβάνει να παρουσιάσει μια ενότητα φυτών (π.χ. κωνοφόρα δέντρα, αρωματικά/αρτυματικά φυτά, οπωροφόρα δέντρα). Εντοπίζονται, επίσης, τα ενδημικά φυτά και η σπουδαιότητά τους. Οι μαθητές/τριες εντοπίζουν αλυσίδες τροφής στον χώρο του Βοτανικού Κήπου. Με το παιχνίδι του τροφικού ιστού, οι μαθητές/τριες προβληματίζονται για την κατάσταση του Κήπου σε περίπτωση αύξησης/ μείωσης του αριθμού κάποιων οργανισμών ή εισαγωγής ξενικών φυτών. Οι μαθητές/τριες εντοπίζουν στον χώρο αρνητικές παρεμβάσεις του ανθρώπου, χαρτογραφώντας μερικές από αυτές σε σχετικό φύλλο εργασίας. Προβληματίζονται σχετικά με τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο Κήπος, εξαιτίας των καιρικών συνθηκών, αλλά και της έντονης ανθρώπινης παρουσίας μέσα και γύρω από αυτόν.

Γίνεται επίσκεψη στην τράπεζα σπερμάτων του Κήπου που αξιοποιείται για τη διατήρηση σπάνιων και απειλούμενων ειδών δασικών περιοχών και σχετική ενημέρωση από δασικό λειτουργό.

11:50 - 13:00

Επιστροφή στο Κέντρο και εμπλοκή των μαθητών σε δραστηριότητες επέκτασης. Συγκεκριμένα, τα παιδιά παίζουν παιχνίδια ρόλων μέσα από τα οποία καταλήγουν σε εισηγήσεις για διαμόρφωση των κήπων ή των χώρων πρασίνου στη γύρω περιοχή. Ενδεικτικά, σύμφωνα με το σενάριο, μια ομάδα φοιτητών που διαμένει στις απέναντι φοιτητικές εστίες σχεδιάζει τη διαμόρφωση ενός κομματιού γης σε χώρο πρασίνου, απέναντι από τον Βοτανικό Κήπο. Σύμφωνα με τους φοιτητές ο χώρος πρασίνου πρόκειται να συμπεριλάβει φυτά από ευρωπαϊκές χώρες που έχουν μεγάλη αισθητική αξία, καθώς επίσης και κυπριακά φυτά. Στον χώρο πρασίνου σχεδιάζεται, επίσης, η τοποθέτηση παγίδων για ερπετά και τρωκτικά, καθώς και φωλιών για πουλιά. Στις ομάδες τους οι μαθητές/τριες αναλαμβάνουν ρόλους και προβαίνουν σε εισηγήσεις όσον αφορά στο θέμα, προβάλλοντας σχετικά επιχειρήματα. Ενδεικτικά, οι μαθητές/τριες μπορούν να αναλάβουν ρόλους δασονόμων, φοιτητών, εκπαιδευτικών από γειτονικά σχολεία, κηπουρών, εργατών κ.ο.κ. Επίσης, προβληματίζονται αν ο Βοτανικός Κήπος θα

επηρεαστεί εξαιτίας της γειννιάσής του με έναν τέτοιο χώρο πρασίνου.
Παιχνίδι τροφικού δικτύου με είδη χλωρίδας και πανίδας της περιοχής.

13:00 - 14:00

Μεσημεριανό- διάλειμμα.

14:00 - 16:00

Εικαστικές δραστηριότητες με θέμα τα φυτά του Βοτανικού Κήπου. Ενδεικτικά, οι μαθητές/τριες κατασκευάζουν απολιθώματα φύλλων με τη χρήση πηλού, συνθήματα για προστασία της χλωρίδας του Κήπου με τη χρήση ξηρών φύλλων, κ.ο.κ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ-ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ/ΤΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

Συζήτηση με τους/τις μαθητές/τριες για την έννοια του εδάφους, παράλληλα με την εφαρμογή περιβαλλοντικού παιχνιδιού για το έδαφος. Το παιχνίδι έχει στόχο οι μαθητές/τριες να κατανοήσουν το ποσοστό της έκτασης του πλανήτη που καλύπτεται από το έδαφος, αλλά και να συνειδητοποιήσουν τη σημασία του εδάφους για τη διατήρηση του οικοσυστήματος και γενικότερα της ζωής.

Σε περίπτωση που επιλεγεί από την ομάδα το απογευματινό Πρόγραμμα (9:00 - 16:00) για ανάπτυξη του συγκεκριμένου θέματος, οι μαθητές/τριες επιστρέφουν στο Κέντρο και συνεχίζουν το Πρόγραμμα με ανατροφοδοτικού τύπου δραστηριότητες, όπως: α) παιχνίδι ρόλων σχετικού με τους κινδύνους που απειλούν τη βιοποικιλότητα του τόπου μας και εισήγηση λύσεων και τρόπων αντιμετώπισής τους, β) δημιουργία τρίπτυχου για την προβολή της βιοικιλότητας του Τροόδους και του Βοτανικού Κήπου του Αμιάντου, γ) διατύπωση ενός μοντέλου κατασκευής του δικού τους βοτανικού κήπου.

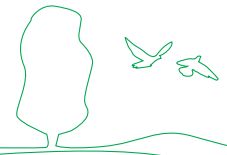
Στο απογευματινό Πρόγραμμα οι μαθητές/τριες έχουν μεσημεριανό διάλειμμα. Για τον σκοπό αυτό μπορούν να έχουν μαζί τους μεσημεριανό φαγητό, ή το σχολείο μπορεί να κάνει διευθετήσεις, για να φάνε σε εστιατόριο της περιοχής.

Συστήνεται όπως οι μαθητές/τριες:

- Έχουν μαζί τους σακουλάκια για συλλογή διάφορων υλικών από τα δάσος.
- Έχουν φωτογραφική μηχανή ή βιντεοκάμερα.
- Έχουν κασετίνα, στην οποία να υπάρχουν ψαλίδι, γόμα και χρωματιστά.
- Φορούν αθλητικά παπούτσια και είναι κατάλληλα ντυμένοι/ες για εξόρμηση στο δάσος.

Σημείωση: Τα φύλλα εργασίας και τα όργανα ή οποιοσδήποτε άλλος εξοπλισμός χρειάζεται για την εφαρμογή των Προγραμμάτων παρέχονται από το Κέντρο.

9.2.5. Η γεωμορφολογία του εδάφους του Τροόδους

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ ΣΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Το Πρόγραμμα αυτό προσφέρεται, κυρίως, για τους/τις μαθητές/τριες της Δ', Ε' και ΣΤ' τάξης της Δημοτικής Εκπαίδευσης.

Το Πρόγραμμα είναι μονοήμερο (9:00 - 13:30 ή 9:00 - 16:00).

Σημείωση: Σε συνεργασία με το προσωπικό του Κέντρου και τους/τις συνοδούς εκπαιδευτικούς, το γενικό πλαίσιο εφαρμογής του Προγράμματος, όπως παρουσιάζεται παρακάτω, μπορεί να αναπροσαρμοστεί και να διαφοροποιηθεί ως προς τις δραστηριότητες και τον τρόπο ανάπτυξής του, με βάση τις ανάγκες της κάθε ομάδας.

ΣΤΟΧΟΙ

Οι μαθητές/τριες αναμένεται να:

- γνωρίσουν τον τρόπο δημιουργίας της οροσειράς του Τροόδους,
- αντιληφθούν ότι η οροσειρά του Τροόδους παρουσιάζει ιδιαίτερο γεωλογικό ενδιαφέρον, λόγω του ιδιαίτερου τρόπου ανύψωσής της από το θαλάσσιο βυθό, και αποτελεί μνημείο παγκόσμιας γεωλογικής κληρονομιάς,
- γνωρίσουν τις τρεις κατηγορίες πετρωμάτων ανάλογα με τον τρόπο σχηματισμού τους,
- ενημερωθούν για τα βασικά πετρώματα που συνθέτουν τον γεωλογικό ιστό της οροσειράς του Τροόδους και να είναι ικανοί να αναγνωρίζουν κάποια από αυτά,
- συνειδητοποιήσουν τη σημασία που έχει η γεωμορφολογία του Τροόδους στη διαμόρφωση και ανάπτυξη του φυσικού περιβάλλοντος της οροσειράς και της ευρύτερης περιοχής, αλλά και να αντιληφθούν τον σημαντικό ρόλο που επιτελεί στη διαμόρφωση του μικροκλίματος της περιοχής και του κλίματος της Κύπρου,
- εκτιμήσουν τη διαχρονική αξία των πετρωμάτων στη διαμόρφωση της φυσιογνωμίας της περιοχής.

ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

9:00 - 9:30

Άφιξη - καλωσόρισμα και ξενάγηση στο Κέντρο.

9:30 - 10:30

Εισαγωγή των μαθητών/τριών στην έννοια της δημιουργίας και μετακίνησης πετρωμάτων και μεγαλύτερων τμημάτων του στερεού φλοιού της Γης. Εισαγωγή στη θεωρία της μετατόπισης των τεκτονικών πλακών και των άλλων τρόπων με τους οποίους ανυψώνονται βουνά. Ειδική αναφορά στην οροσειρά του Τροόδους.

Παρουσίαση στον υπολογιστή της γεωλογικής ιστορίας της οροσειράς του Τροόδους.

10:30 - 13:00

Μετάβαση στην Πλατεία Τροόδους και στο Κέντρο Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης Τροόδους, όπου οι μαθητές/τριες γνωρίζουν τα πετρώματα της περιοχής μέσα από δείγματα που εκτίθενται.

Στη συνέχεια, οι μαθητές/τριες παρατηρούν και μελετούν πετρώματα της περιοχής του Τροόδους σε συγκεκριμένο μονοπάτι της φύσης (Μονοπάτι Αταλάντη) το οποίο παρουσιάζει σημαντικά γεωμορφολογικά στοιχεία. Αναγνωρίζουν πετρώματα, συλλέγουν δείγματα από πετρώματα, απολιθώματα και κοχύλια (αιτιολογούν - με βάση τα όσα έχουν λεχθεί – γιατί βρέθηκαν κοχύλια στην περιοχή του Τροόδους).

Ακολούθως, συσχετίζουν τη γεωμορφολογία της περιοχής με την φυτοκάλυψη που υπάρχει σε αυτήν.

Τέλος, συζητείται η συμβολή της γεωμορφολογίας της οροσειράς του Τροόδους στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη των κοινοτήτων της περιοχής (προσέλκυση επιστημόνων από το εξωτερικό για συμμετοχή σε ερευνητικά προγράμματα, προσέλκυση τουριστών, δημιουργία λατομείων στην περιοχή και εργοδότηση του τοπικού πληθυσμού, κ.λπ., παραδοσιακά σπίτια κτισμένα με την πέτρα του Τροόδους, κ.λπ.).

Σημείωση: Στον βαθμό που το Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης μπορεί να παραχωρήσει λειτουργό του, προσκαλείται και συμμετέχει στο Πρόγραμμα.

13:30: Σύνοψη και συζήτηση των αποτελεσμάτων τους - Αναχώρηση και επιστροφή στο σχολείο.

Επιστροφή στο Κέντρο και συζήτηση για αυτά που είδαν, άκουσαν και άγγιξαν. Περαιτέρω συμπλήρωση του σχετικού με το θέμα φύλλου εργασίας.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ-ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ/ΤΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

Σε περίπτωση που επιλεγεί από την ομάδα το απογευματινό Πρόγραμμα (9:00 - 16:00) για ανάπτυξη του συγκεκριμένου θέματος, οι μαθητές/τριες επιστρέφουν στο Κέντρο και συνεχίζουν το Πρόγραμμα με ανατροφοδοτικού τύπου δραστηριότητες, όπως: α) δημιουργία συλλογής πετρωμάτων ή απολιθωμάτων από αυτά που έχουν συλλεγεί κατά τη μελέτη στο πεδίο, β) κατασκευή βραχιολιών και κολιέ με τα πετρώματα που έχουν βρει οι μαθητές/τριες, γ) ετοιμασία μακέτας παραδοσιακού σπιτιού με τη χρήση των συγκεκριμένων πετρωμάτων, κ.λπ.

Στο απογευματινό Πρόγραμμα οι μαθητές/τριες έχουν μεσημεριανό διάλειμμα. Για τον σκοπό αυτό μπορούν να έχουν μαζί τους μεσημεριανό φαγητό ή το σχολείο μπορεί να κάνει διευθετήσεις, για να φάνε σε εστιατόριο της περιοχής.

Συστήνεται όπως οι μαθητές/τριες:

- Έχουν μαζί τους σακουλάκια για συλλογή διάφορων υλικών από τα δάσος.
- Έχουν φωτογραφική μηχανή ή βιντεοκάμερα.
- Έχουν κασετίνα, στην οποία να υπάρχουν ψαλίδι, γόμα και χρωματιστά.
- Φορούν αθλητικά παπούτσια και είναι κατάλληλα ντυμένοι/ες για εξόρμηση στο δάσος.

Σημείωση: Τα φύλλα εργασίας και τα όργανα ή οποιοσδήποτε άλλος εξοπλισμός χρειάζεται για την εφαρμογή των Προγραμμάτων παρέχονται από το Κέντρο.

9.2.6. Ενδεικτικές δραστηριότητες επέκτασης για τη θεματική ενότητα «Έδαφος»

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ, ΓΙΑ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ, ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΣΤΗ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ «ΕΔΑΦΟΣ»

Σημαντική σημείωση προς τους/τις εκπαιδευτικούς:

Οι πιο κάτω δραστηριότητες είναι απλές ιδέες που μπορείτε να εφαρμόσετε στο σχολείο μαζί με τους/τις μαθητές/τριές σας για επέκταση και συνέχιση του Προγράμματος, μέσα στο σχολείο.

Οι δραστηριότητες που προτείνονται σκοπό έχουν να βοηθήσουν τον/την εκπαιδευτικό να αναπτύξει τις δικές του/της εργασίες, ιδέες και δραστηριότητες, σε σχέση πάντα με το Πρόγραμμα στο οποίο συμμετείχε με τους/τις μαθητές/τριες, λαμβάνοντας, όμως, υπόψη τις ειδικές τοπικές συνθήκες του σχολείου του/της, καθώς επίσης και το ηλικιακό επίπεδο και ενδιαφέρον των μαθητών/τριών του/της.

Για την καλύτερη επέκταση των Προγραμμάτων στα πλαίσια της σχολικής μονάδας είναι σημαντικό ο/η εκπαιδευτικός να λάβει υπόψη του/της τα πιο κάτω:

1. Συστήνεται αξιοποίηση και μεταφορά των εμπειριών που απέκτησαν οι μαθητές/τριες κατά τη συμμετοχή τους στο Πρόγραμμα, στις δραστηριότητες επέκτασης στο σχολείο.
2. Στις δραστηριότητες επέκτασης που θα ανατεθούν από τον/την εκπαιδευτικό στην τάξη, θα πρέπει να αξιοποιούν διάφορα μαθήματα και να καλυφθούν διάφορες πτυχές του θέματος που μελέτησαν οι μαθητές/τριες μέσα από το Πρόγραμμα που συμμετείχαν.
3. Συστήνεται δραστηριοποίηση στην τοπική κοινότητα και αξιοποίησή της ως βασικού εκπαιδευτικού μαθησιακού εργαλείου.
4. Συστήνεται ο προσανατολισμός και η έμφαση του/της εκπαιδευτικού στην ανάπτυξη της δημιουργικότητας, της φαντασίας και του ενδιαφέροντος των μαθητών/τριών για τα περιβαλλοντικά ζητήματα.

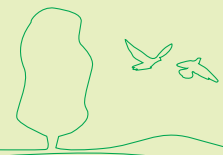
Δραστηριότητες:

- Φτιάχνω μια μακέτα της Κύπρου με τα χαρακτηριστικά πετρώματα ή είδη εδαφών σε κάθε περιοχή της Κύπρου. Η μακέτα μπορεί να ετοιμασθεί με τη μορφή παιχνιδιού, π.χ. μπορεί να συνοδεύεται από καρτέλες, στις οποίες θα ζητείται από τους/τις μαθητές/τριες να αναγνωρίσουν τα διάφορα πετρώματα ή τα διάφορα είδη εδαφών. Αντίστροφα, η ίδια η μακέτα μπορεί να δημιουργηθεί με τη μορφή παιχνιδιού. Για παράδειγμα, να υπάρχουν διάφορες καρτέλες μέσα από τις οποίες να ζητούνται συγκεκριμένες πληροφορίες, οι οποίες θα αποδοθούν με τη μορφή της μοντελοποίησης, π.χ. μοντελοποίηση της περιοχής του Αμιάντου. Οδηγίες που μπορούν να δοθούν με τη μορφή καρτέλας είναι έργα που αφορούν:

- α) στην αποκατάσταση του τοπίου της περιοχής,
 - β) στην παρουσίαση της περιοχής πριν και μετά τη λειτουργία του μεταλλείου και σήμερα,
 - γ) στην παρουσίαση των τρόπων, με τους οποίους θα μπορούσε να αξιοποιηθεί το μεταλλείο.
- Κατασκευάζω γρίφους ή σταυρόλεξα σχετικά με το έδαφος.
 - Ετοιμάζω συλλογές από πετρώματα, είδη εδαφών, απολιθώματα, κ.λπ.
 - Κατασκευάζω σειρά γραμματοσήμων με θέμα τα πετρώματα της Κύπρου.
 - Κατασκευάζω ενημερωτικό έντυπο ή κώδικα, στον οποίο δίνεται σημασία στην πληροφόρηση και ενημέρωση του κοινού για τη σημασία της αειφόρου διαχείρισης του εδάφους.
 - Συγκεντρώνω άρθρα από εφημερίδες που αναφέρονται σε διάφορα περιβαλλοντικά προβλήματα που προκύπτουν ως απόρροια της υποβάθμισης του εδάφους. Φτιάχνω ένα αρχείο από τέτοια άρθρα ή φωτογραφικό υλικό και ετοιμάζω ένα δικό μου άρθρο.
 - Παίζω με τα χρώματα (παλέτα του ζωγράφου): Χρησιμοποιώ τις διάφορες αποχρώσεις του χρώματος και δημιουργώ την παλέτα του ζωγράφου. Αντιλαμβάνομαι την ποικιλία αποχρώσεων που παρουσιάζει η φύση.
 - Μελετώ τα απολιθώματα κλαδιών, φύλλων, πετρωμάτων.
 - Διεξάγω πειράματα και διερευνήσεις στο πεδίο σχετικά με τις φυσικές και χημικές ιδιότητες του εδάφους.
 - Ετοιμάζω παρουσίαση στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές σχετικά με τη γεωλογία της Κύπρου.
 - Ετοιμάζω σύντομο φιλμ, στο οποίο να παρουσιάζεται η γεωλογική κληρονομιά του Τροόδους.
 - Συλλέγω πετρώματα και εξοικειώνομαι με τις ιδιότητες και τα χαρακτηριστικά τους. Η συλλογή αυτή μπορεί να παρουσιαστεί με διάφορους τρόπους:

1. Συλλογή από πετρώματα τοποθετημένα σε προθήκη συνοδευόμενα από ενημερωτικές καρτέλες σχετικές με τη σύσταση των διάφορων πετρωμάτων, καθώς, επίσης, και για τις ιδιαιτερότητες και τα χαρακτηριστικά τόσο αυτών όσο και των περιοχών, στις οποίες συναντάται το κάθε πέτρωμα.
 2. Ενημερωτικός οδηγός για τα πετρώματα που θα συνοδεύεται από κλείδα αναγνώρισής τους.
- Χρησιμοποιώ τις νέες τεχνολογίες και ετοιμάζω μια παρουσίαση σχετική με τα πετρώματα, τα είδη των εδαφών και τους γεωλογικούς σχηματισμούς. Μελετώ τα πετρώματα του τόπου μας με τη βοήθεια και τη συνεργασία λειτουργών του Τμήματος Γεωλογικής Επισκόπησης. Εξετάζω τη γεωμορφολογία του νησιού και διερευνώ τις επιδράσεις που έχει η γεωμορφολογία του στη βλάστηση κάθε περιοχής. Μπορούν να γίνουν συγκριτικές μελέτες περιοχών της Κύπρου που χαρακτηρίζονται από διαφορετικά είδη πετρωμάτων και να εξεταστεί παράλληλα με αυτά, το έδαφος και τα είδη βλάστησης που συναντώνται στις περιοχές αυτές.
 - Βάζω χώμα που έχω συλλέξει από το πεδίο σε γλαστράκια και το ποτίζω για μερικές μέρες. Στη συνέχεια διερευνώ κατά πόσο από το χώμα αυτό φυτρώνουν νέα φυτά και εισάγω τους μαθητές/τριες στην έννοια της εδαφικής τράπεζας σπερμάτων.

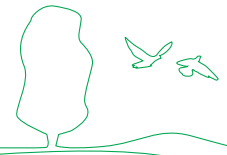

9.3. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ «ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ»

Γενικός σκοπός της ενότητας: Η συνειδητοποίηση της επίδρασης που έχει ο σύγχρονος τρόπος ζωής στην υποβάθμιση του περιβάλλοντος και η διαμόρφωση υπεύθυνων στάσεων και συμπεριφορών για προστασία και διατήρησή του μέσα από τη γνωριμία των μαθητών/τριών με την κοινότητα του Πεδουλά και την ευρύτερη περιοχή του Τροόδους. Επιπλέον, επιδιώκεται η γνωριμία των μαθητών/τριών με την περιοχή του Τροόδους ως προς το φυσικό, πολιτιστικό και κοινωνικό περιβάλλον, καθώς επίσης και η κατανόηση του γεγονότος ότι το κοινωνικό, οικονομικό και πολιτιστικό περιβάλλον της περιοχής συνδέεται άμεσα και είναι στενά συνυφασμένο με το φυσικό της περιβάλλον.

Βασικές έννοιες: αρσέρες, αρχιτεκτονική, αστυφιλία, βιοκλιματική, βολίτζια, βυζαντινή τέχνη, γεωγραφική θέση κοινότητας, δίκωρο, εσωτερική αυλή, ήθη και έθιμα, ιστορία, κατασκευαστικά υλικά, λαογραφία, παγκόσμια πολιτιστική κληρονομιά, παραδοσιακά επαγγέλματα, πέτρα, πλινθάρι, πολιτισμός, πολιτιστικό και κοινωνικό περιβάλλον, προσανατολισμός των σπιτιών, σημεία ορίζοντα, σκλινίτζια, τοπικά εργαστήρια, τοπικά προϊόντα, τοπικές βιοτεχνίες, τοπικοί πληθυσμοί, πυξίδα, φυσικά δομικά υλικά, φυσικός εξαερισμός, φυσικός φωτισμός, κ.λπ.

9.3.1. Τρόδος και πολιτιστική παράδοση

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ ΣΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Το Πρόγραμμα αυτό προσφέρεται για όλες τις τάξεις της Δημοτικής Εκπαίδευσης. Ανάλογα με την τάξη που συμμετέχει στο Πρόγραμμα εφαρμόζονται διαβαθμισμένες δραστηριότητες. Ενδεικτικές δραστηριότητες παρουσιάζονται στο στάδιο εφαρμογής του Προγράμματος.

Το Πρόγραμμα είναι μονοήμερο (9:00 - 13:30 ή 9:00 - 16:00).

Σημείωση: Σε συνεργασία με το προσωπικό του Κέντρου και τους/τις συνοδούς εκπαιδευτικούς, το γενικό πλαίσιο εφαρμογής του Προγράμματος, όπως παρουσιάζεται παρακάτω, μπορεί να αναπροσαρμοστεί και να διαφοροποιηθεί ως προς τις δραστηριότητες και τον τρόπο ανάπτυξής του, με βάση τις ανάγκες της κάθε ομάδας.

ΣΤΟΧΟΙ

Οι μαθητές/τριες αναμένεται να:

- γνωρίσουν την πολιτιστική παράδοση των χωριών του Τροόδους,
- ενημερωθούν για την ύπαρξη μύθων, θρύλων, παραδόσεων της περιοχής που σχετίζονται με τα φυσικά στοιχεία της περιοχής του Τροόδους,
- εκτιμήσουν τον ρόλο των γηγενών πληθυσμών στην καταγραφή και διάσωση του πολιτισμού μας,
- συνδέσουν τα φυσικά χαρακτηριστικά του Τροόδους με τα πολιτιστικά στοιχεία της περιοχής και να κατανοήσουν τη σημασία τους στη διαμόρφωση των παραδόσεων, της κουλτούρας και του τρόπου ζωής των κατοίκων στα ορεινά χωριά,
- συνειδητοποιήσουν την αξία της άγραφης τοπικής γνώσης στη διατήρηση του περιβάλλοντος μιας περιοχής (κοινωνικό, πολιτιστικό, φυσικό),
- εισαχθούν στις τεχνικές συλλογής δεδομένων μέσω της παρατήρησης και της διεξαγωγής συνεντεύξεων, καθώς, επίσης, και της ανάλυσης αυτών και διατύπωσης συμπερασμάτων,
- αναπτύξουν στάσεις σεβασμού και εκτίμησης για την πολιτιστική μας κληρονομιά.

ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

9:00 - 9:30

Άφιξη-καλωσόρισμα και ξενάγηση στο Κέντρο.

9:30 - 11:00

Προβολή βιντεοταινιών ή διαφανειών σχετικά με πολιτιστική και ιστορική παράδοση των χωριών / περιοχών του Τροόδους.

Ενημέρωση σχετικά με διάφορες παραδόσεις και μύθους που υπάρχουν για τα δάση της περιοχής ή για τα δασικά δέντρα (εργασία των μαθητών/τριών με συγκεκριμένα φύλλα εργασίας).

Συζήτηση με τους/τις μαθητές/τριες για τη διαχρονική αξία του δάσους στην κάλυψη των βασικών αναγκών των τοπικών πληθυσμών, όπως επίσης και την αξιοποίηση των προϊόντων του στην καθημερινή τους ζωή.

11:00 - 12:00

Επίσκεψη στο δάσος.

Οι μαθητές/τριες, χωρισμένοι/ες σε ομάδες, επισκέπτονται μια δασική περιοχή που βρίσκεται κοντά στην κοινότητα και συλλέγουν κλαδιά, καρπούς, λουλούδια, φύλλα τα οποία βρίσκονται πεσμένα στο έδαφος. Προσοχή: Δεν κόβω τίποτα., κ.λπ.

12:00 - 13:00

Μελέτη πεδίου στην περιοχή.

Οι μαθητές/τριες, χωρισμένοι/ες σε ομάδες, επισκέπτονται την κοινότητα και συνομιλούν με ντόπιους. Τους δείχνουν τα ευρήματά τους και, στη συνέχεια, καταγράφουν όποιες πληροφορίες τους δοθούν σχετικά με το δάσος, τη λαϊκή παράδοση, την καθημερινότητα και τις συνήθειες των κατοίκων. Οι μαθητές/τριες, με συγκεκριμένα φύλλα εργασίας, θα συγκεντρώσουν από τους κατοίκους πληροφορίες σε σχέση με τις παραδόσεις (μύθους, θρύλους, έθιμα, εδέσματα, παραδοσιακά παιχνίδια) και τη σχέση που έχουν με το περιβάλλον της περιοχής.

13:00 - 13:30: Επιστροφή στο Κέντρο. Σύνοψη των αποτελεσμάτων από τη μελέτη πεδίου στο χωριό, αναχώρηση και επιστροφή στο σχολείο.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ-ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ/ΤΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

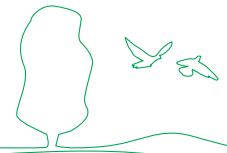
Σε περίπτωση που επιλεγεί από την ομάδα το απογευματινό Πρόγραμμα (9:00 - 16:00) για ανάπτυξη του συγκεκριμένου θέματος, οι μαθητές/τριες επιστρέφουν στο Κέντρο και συνεχίζουν το Πρόγραμμα με ανατροφοδοτικού τύπου δραστηριότητες, όπως: α) καταγραφή των φυτών που χρησιμοποιούνται στην καθημερινή ζωή και με ποιον τρόπο, β) συγκέντρωση των θρύλων, μύθων, ιστοριών που υπάρχουν στην περιοχή σχετικά με το δάσος και τα άλλα φυσικά στοιχεία της περιοχής, κ.λπ.

Στο απογευματινό Πρόγραμμα οι μαθητές/τριες έχουν μεσημεριανό διάλειμμα. Για τον σκοπό αυτό μπορούν να έχουν μαζί τους μεσημεριανό φαγητό ή το σχολείο μπορεί να κάνει διευθετήσεις, για να φάνε σε εστιατόριο της περιοχής.

Συστήνεται όπως οι μαθητές/τριες:

- Έχουν μαζί τους σακουλάκια για συλλογή διάφορων υλικών από τα δάσος.
- Έχουν κασετίνα, στην οποία να υπάρχουν ψαλίδι, γόμα και χρωματιστά.
- Φορούν αθλητικά παπούτσια και είναι κατάλληλα ντυμένοι/ες για εξόρμηση στο δάσος.

Σημείωση: Τα φύλλα εργασίας και τα όργανα ή οποιοσδήποτε άλλος εξοπλισμός χρειάζεται για την εφαρμογή των Προγραμμάτων παρέχονται από το Κέντρο. Θα ήταν χρήσιμο η ομάδα να έχει μαζί της φωτογραφική μηχανή, μαγνητοφωνάκι για ηχογράφηση των συνεντεύξεων με τους κατοίκους και βιντεοκάμερα για βιντεοσκόπηση όλης της δραστηριότητας.

9.3.2. Γνωριμία με την κοινότητα του Πεδουλά

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ ΣΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Το Πρόγραμμα αυτό προσφέρεται για τους/τις μαθητές/τριες της Προδημοτικής και για τους/τις μαθητές/τριες όλων των τάξεων της Δημοτικής Εκπαίδευσης.

Ανάλογα με την τάξη που συμμετέχει στο Πρόγραμμα εφαρμόζονται διαβαθμισμένες δραστηριότητες. Ενδεικτικές δραστηριότητες παρουσιάζονται στο στάδιο εφαρμογής του Προγράμματος.

Το Πρόγραμμα είναι μονοήμερο (9:00 - 13:30 ή 9:00 - 16:00).

Σημείωση: Σε συνεργασία με το προσωπικό του Κέντρου και τους/τις συνοδούς εκπαιδευτικούς, το γενικό πλαίσιο εφαρμογής του Προγράμματος, όπως παρουσιάζεται παρακάτω, μπορεί να αναπροσαρμοστεί και να διαφοροποιηθεί ως προς τις δραστηριότητες και τον τρόπο ανάπτυξής του, με βάση τις ανάγκες της κάθε ομάδας.

ΣΤΟΧΟΙ

Οι μαθητές/τριες αναμένεται να:

- συνειδητοποιήσουν τη σπουδαιότητα που έχει για τον λαό μας η ιστορία, η παράδοση και ο πολιτισμός της πατρίδας μας,
- συνειδητοποιήσουν τη σημασία που έχει η στήριξη των τοπικών προϊόντων και των τοπικών εργαστηρίων, ως παραγόντων αειφορίας για τις τοπικές κοινότητες,
- εκτιμήσουν τη σημασία διατήρησης της πολιτιστικής, κοινωνικής, οικονομικής βιωσιμότητας των ορεινών κοινοτήτων του τόπου μας,
- αλληλεπιδράσουν με τους κατοίκους της κοινότητας Πεδουλά και να συνειδητοποιήσουν τη σημασία της αξιοποίησής τους ως παράγοντα διατήρησης και διάσωσης της τοπικής πολιτιστικής παράδοσης,
- ασχοληθούν με δημιουργικές δραστηριότητες που σχετίζονται άμεσα με την παράδοση του χωριού (ποίηση, θρύλοι, μύθοι, ιστορίες, μουσική, λογοτεχνία, ζωγραφική) και τα φυσικά στοιχεία της περιοχής,
- ασκηθούν στη συλλογή και ανάλυση πληροφοριών μέσα από τη διενέργεια συνεντεύξεων και μέσα από επιτόπιες παρατηρήσεις συγκεκριμένων χώρων, όπως ένα παραδοσιακό σπίτι,
- κατανοήσουν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι κοινότητες των ορεινών περιοχών (π.χ. το πρόβλημα της αστυφιλίας),
- καλλιεργήσουν το αίσθημα της εκτίμησης και του σεβασμού της παράδοσης και του πολιτισμού του τόπου μας, όπως έχει διαμορφωθεί και διασωθεί, διαχρονικά, μέσα από τις τοπικές κοινότητες.

ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

9:00 - 9:30

Άφιξη-καλωσόρισμα και ξενάγηση στο Κέντρο.

9:30 - 10:30

Θεωρητική προσέγγιση του θέματος μέσα από φύλλα εργασίας και σχετικό εποπτικό υλικό. Προετοιμασία των μαθητών/τριών για την επίσκεψη και τη μελέτη πεδίου στην κοινότητα του Πεδουλά. Εξέταση βασικών ζητημάτων σε σχέση με τη σημασία της διατήρησης της αρχιτεκτονικής δομής της κοινότητας, του τρόπου ζωής, του πολιτισμού και της παράδοσής της.

10:30 - 12:00

Ξενάγηση στην περιοχή και γνωριμία των μαθητών/τριών με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του χωριού (δρομάκια, παραδοσιακά σπίτια, μικρά τοπικά εργαστήρια, βλάστηση, εκκλησίες).

Στη συνέχεια, οι μαθητές/τριες χωρισμένοι/ες σε ομάδες θα προσεγγίσουν μέσα από σχετικά φύλλα εργασίας διάφορα ζητήματα που σχετίζονται με τον παραδοσιακό τρόπο οικοδόμησης των σπιτιών, τις καθημερινές ασχολίες των κατοίκων, τα παραδοσιακά επαγγέλματα. Η ομαδική εργασία, πέραν από την προσωπική και εμπειρική ενασχόληση των μαθητών/τριών στον χώρο, περιλαμβάνει συνεντεύξεις από τους κατοίκους της κοινότητας, συζητήσεις για τον τρόπο ζωής τους στο παρελθόν και στο παρόν, όπως επίσης και φωτογραφήσεις και βιντεοσκοπήσεις της κοινότητας, κ.λπ.

12:30 - 13:30

Επιστροφή στο Κέντρο και συζήτηση των αποτελεσμάτων της επιτόπιας παρατήρησης. Αναχώρηση και επιστροφή στο σχολείο.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ-ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ/ΤΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

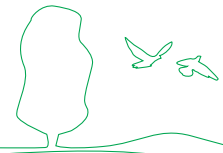
Σε περίπτωση που επιλεγεί από την ομάδα το απογευματινό Πρόγραμμα (9:00 - 16:00) για ανάπτυξη του συγκεκριμένου θέματος, οι μαθητές/τριες συνεχίζουν το πρόγραμμα με ανατροφοδοτικού τύπου δραστηριότητες, όπως: α) αποτύπωση του τρόπου ζωής των κατοίκων στο παρελθόν και στο παρόν με διάφορους τρόπους, όπως με παιχνίδι ρόλων, β) ετοιμασία ενός σεναρίου στο οποίο θα περιγράφεται η ζωή στην κοινότητα διαχρονικά.

Στο απογευματινό Πρόγραμμα οι μαθητές/τριες έχουν μεσημεριανό διάλειμμα. Για τον σκοπό αυτό μπορούν να έχουν μαζί τους μεσημεριανό φαγητό ή το σχολείο μπορεί να κάνει διευθετήσεις, για να φάνε σε εστιατόριο της περιοχής.

Συστήνεται όπως οι μαθητές/τριες:

- Έχουν μαζί τους σακουλάκια για συλλογή διάφορων υλικών από την κοινότητα.
- Έχουν κασετίνα, στην οποία να υπάρχουν ψαλίδι, γόμα και χρωματιστά.
- Φορούν αθλητικά παπούτσια και να είναι κατάλληλα ντυμένοι/ες με βάση το κλίμα και τις καιρικές συνθήκες που επικρατούν κάθε φορά στην περιοχή.

Σημείωση: Τα φύλλα εργασίας και τα όργανα ή οποιοσδήποτε άλλος εξοπλισμός χρειάζεται για την εφαρμογή των Προγραμμάτων παρέχονται από το Κέντρο. Θα ήταν χρήσιμο η ομάδα να έχει μαζί της φωτογραφική μηχανή, μαγνητοφωνάκι για ηχογράφηση των συνεντεύξεων με τους κατοίκους και βιντεοκάμερα για βιντεοσκόπηση όλης της δραστηριότητας.

9.3.3. Μια μέρα στο λαογραφικό μουσείο

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ ΣΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Το Πρόγραμμα αυτό προσφέρεται για τους/τις μαθητές/τριες της Προδημοτικής και για τους/τις μαθητές/τριες όλων των τάξεων της Δημοτικής Εκπαίδευσης.

Ανάλογα με την τάξη που συμμετέχει στο Πρόγραμμα εφαρμόζονται διαβαθμισμένες δραστηριότητες. Ενδεικτικές δραστηριότητες παρουσιάζονται στο στάδιο εφαρμογής του Προγράμματος.

Το Πρόγραμμα είναι μονοήμερο (9:00 - 13:30 ή 9:00 - 16:00).

Σημείωση: Σε συνεργασία με το προσωπικό του Κέντρου και τους/τις συνοδούς εκπαιδευτικούς, το γενικό πλαίσιο εφαρμογής του Προγράμματος, όπως παρουσιάζεται παρακάτω, μπορεί να αναπροσαρμοστεί και να διαφοροποιηθεί ως προς τις δραστηριότητες και τον τρόπο ανάπτυξής του, με βάση τις ανάγκες της κάθε ομάδας.

ΣΤΟΧΟΙ

Οι μαθητές/τριες αναμένεται να:

- γνωρίσουν την πολιτιστική παράδοση, τη λαογραφία, τα παραδοσιακά επαγγέλματα και τον τρόπο ζωής των κατοίκων της κοινότητας Πεδουλά μέσα από τη γνωριμία με τα εκθέματα του Λαογραφικού Μουσείου,
- συγκρίνουν τα παραδοσιακά επαγγέλματα με τα σημερινά και να διερευνήσουν το βαθμό συσχέτισής τους με το περιβάλλον,
- γνωρίσουν τις παραδόσεις και τους μύθους του λαού μας και να εξετάσουν τις επιδράσεις που δέχτηκε από το περιβάλλον η κοινότητα,
- αναπτύξουν την κριτική σκέψη και τη φαντασία τους,
- διαμορφώσουν στάσεις σχετικές με τη συμπεριφορά που πρέπει να επιδεικνύει ο επισκέπτης σε ένα Μουσείο,
- σέβονται την πολιτιστική μας κληρονομιά και παράδοση και να συνειδητοποιούν τη σημασία της διατήρησης και διαφύλαξής της, ως στοιχείου επιβίωσης του λαού μας.

ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

9:00 - 9:30

Άφιξη-καλωσόρισμα και ξενάγηση στο Κέντρο.

9:30 - 10:30

Θεωρητική προσέγγιση του θέματος μέσα από φύλλα εργασίας και σχετικό εποπτικό υλικό. Προετοιμασία των μαθητών/τριών για την επίσκεψη και την εργασία στο Λαογραφικό Μουσείο. Εξέταση βασικών ζητημάτων σε σχέση με τη σημασία της διατήρησης της παράδοσής μας, τον ρόλο που επιτελούν τα Λαογραφικά Μουσεία στη διατήρηση της πολιτιστικής μας κληρονομιάς. Παρουσίαση άλλων αντίστοιχων Μουσείων που υπάρχουν στην Κύπρο.

10:30 - 12:30

Επιτόπια μελέτη στο Λαογραφικό Μουσείο του Πεδουλά. Θα προηγηθεί μία ξενάγηση στους χώρους από λειτουργό του Μουσείου και, στη συνέχεια, οι μαθητές/τριες, χωρισμένοι/ες σε ομάδες, θα προσεγγίσουν μέσα από σχετικά φύλλα εργασίας διάφορα ζητήματα και θέματα που σχετίζονται με τα εκθέματα του Μουσείου, όπως παραδοσιακό σπίτι, παραδοσιακά επαγγέλματα, καθημερινές ασχολίες των κατοίκων, εργαλεία καθημερινής χρήσης. Όλες οι θεματικές του Μουσείου εξετάζονται σε σχέση με το φυσικό περιβάλλον της περιοχής και πώς αυτό επέδρασε στη διαμόρφωση του τρόπου ζωής των κατοίκων της περιοχής. Η ομαδική εργασία, πέραν από την προσωπική και εμπειρική ενασχόληση των μαθητών/τριών με τα αντικείμενα, περιλαμβάνει θεατρικές παραστάσεις και την ετοιμασία διαλόγων και παρουσιάσεων σχετικών με το Μουσείο, καθώς, επίσης, και δημιουργικές κατασκευές βασισμένες στα εκθέματα του Μουσείου.

12:30 - 13:00: Επιστροφή στο Κέντρο και σύνοψη των αποτελεσμάτων από την επιτόπια διερεύνηση στο Μουσείο. Αναχώρηση και επιστροφή στο Κέντρο.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ-ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ/ΤΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

Σε περίπτωση που επιλεγεί από την ομάδα το απογευματινό Πρόγραμμα (9:00 - 16:00) για ανάπτυξη του συγκεκριμένου θέματος, οι μαθητές/τριες συνεχίζουν το Πρόγραμμα με ανατροφοδοτικού τύπου δραστηριότητες, όπως: α) αγγειοπλαστική και κατασκευή αγγείων από το Μουσείο, β) δημιουργία ενός λευκώματος στο οποίο να παρουσιάζονται τα εκθέματα του Μουσείου, γ) περιγραφή του τρόπου ζωής των κατοίκων της περιοχής αξιοποιώντας τις πληροφορίες από τα εκθέματα του Μουσείου.

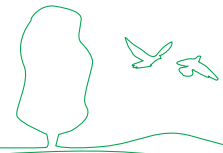
Στο απογευματινό Πρόγραμμα οι μαθητές/τριες έχουν μεσημεριανό διάλειμμα. Για τον σκοπό αυτό μπορούν να έχουν μαζί τους μεσημεριανό φαγητό ή το σχολείο μπορεί να κάνει διευθετήσεις, για να φάνε σε εστιατόριο της περιοχής.

Συστήνεται όπως οι μαθητές/τριες:

- Έχουν μαζί τους σακουλάκια για συλλογή διάφορων υλικών από την κοινότητα.
- Έχουν κασετίνα, στην οποία να υπάρχουν ψαλίδι, γόμα και χρωματιστά.
- Φορούν αθλητικά παπούτσια και να είναι κατάλληλα ντυμένοι/ες με βάση το κλίμα και τις καιρικές συνθήκες που επικρατούν κάθε φορά στην περιοχή.

Σημειώσεις: Τα φύλλα εργασίας και τα όργανα ή οποιοσδήποτε άλλος εξοπλισμός χρειάζεται για την εφαρμογή των προγραμμάτων παρέχονται από το Κέντρο. Θα ήταν χρήσιμο η ομάδα να έχει μαζί της φωτογραφική μηχανή και μαγνητοφωνάκι για ηχογράφηση της ξενάγησης στο Μουσείο, και βιντεοκάμερα για βιντεοσκόπηση των δραστηριοτήτων και δρώμενων στο Μουσείο.

9.3.4. Βυζαντινή Τέχνη και Περιβάλλον: Εξερευνώντας το βυζαντινό μουσείο του Πεδουλά

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ ΣΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Το Πρόγραμμα αυτό προσφέρεται για τους/τις μαθητές/τριες της Προδημοτικής και για τους/τις μαθητές/τριες όλων των τάξεων της Δημοτικής Εκπαίδευσης.

Ανάλογα με την τάξη που συμμετέχει στο Πρόγραμμα εφαρμόζονται διαβαθμισμένες δραστηριότητες. Ενδεικτικές δραστηριότητες παρουσιάζονται στο στάδιο εφαρμογής του Προγράμματος.

Το Πρόγραμμα είναι μονοήμερο (9:00 - 13:30 ή 9:00 - 16:00).

Σημείωση: Σε συνεργασία με το προσωπικό του Κέντρου και τους/τις συνοδούς εκπαιδευτικούς, το γενικό πλαίσιο εφαρμογής του Προγράμματος, όπως παρουσιάζεται παρακάτω, μπορεί να αναπροσαρμοστεί και να διαφοροποιηθεί ως προς τις δραστηριότητες και τον τρόπο ανάπτυξής του, με βάση τις ανάγκες της κάθε ομάδας.

ΣΤΟΧΟΙ

Οι μαθητές/τριες αναμένεται να:

- ενημερωθούν για τα στάδια της τέχνης της αγιογραφίας,
- κατανοήσουν τη σημασία της επίδρασης του περιβάλλοντος στη διαμόρφωση της Βυζαντινής Τέχνης,
- γνωρίσουν τη Βυζαντινή Τέχνη και τα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά που τη διέπουν,
- αντιληφθούν την τεράστια πολιτιστική αξία της περιοχής μέσα από τη γνωριμία τους με μνημεία της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς του Τροόδου,
- γνωρίσουν και να συζητήσουν τους συμβολισμούς της Βυζαντινής Τέχνης,
- εκτιμούν και να σέβονται τη θρησκευτική μας παράδοση,
- συνειδητοποιήσουν τη σχέση που υπάρχει ανάμεσα στη θρησκεία, την τέχνη και τον πολιτισμό μας με το περιβάλλον της περιοχής,
- κατανοήσουν τη σημασία διατήρησης της θρησκευτικής μας παράδοσης ως σημαντικού παράγοντα πολιτισμού.

ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

9:00 - 9:30

Άφιξη-καλωσόρισμα και ξενάγηση στο Κέντρο.

9:30 - 11:00

Ξενάγηση και επιτόπια μελέτη στη Βυζαντινή Εκκλησία του Αρχαγγέλου Μιχαήλ που εντάσσεται στα μνημεία παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς της Unesco. Μελέτη και παρατήρηση των τοιχογραφιών της εκκλησίας, της τεχνοτροπίας τους και σύνδεση των χαρακτηριστικών τους με τα φυσικά στοιχεία της περιοχής και γενικά του περιβάλλοντος.

Παράλληλα, μέσα από τη μελέτη της εκκλησίας, οι μαθητές/τριες εντοπίζουν στοιχεία που αποτυπώνουν την ιστορική εξέλιξη του λαού μας.

11:30 - 12:30

Επίσκεψη στο Βυζαντινό Μουσείο της κοινότητας του Πεδουλά. Οι μαθητές/τριες εκτιμούν τη θρησκευτική μας κληρονομιά μέσα από τη μελέτη θρησκευτικών εικόνων, ενδυμάτων και αντικειμένων της βυζαντινής εποχής. Επιδιώκεται η συνειδητοποίηση από τους/τις μαθητές/τριες των αλληλοσυνδέσεων που υπάρχουν ανάμεσα στο φυσικό, πολιτιστικό και κοινωνικό περιβάλλον της περιοχής. Αναφορά σε μύθους και δοξασίες που συνδέουν τη θρησκεία με το περιβάλλον και τη ζωή των κατοίκων της περιοχής.

12:30 - 13:30

Επιστροφή στο Κέντρο και συζήτηση των αποτελεσμάτων και των παρατηρήσεων των μαθητών/τριών, όπως αυτές προέκυψαν από τις δύο επισκέψεις-μελέτες πεδίου. Αναχώρηση και επιστροφή στο σχολείο.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ-ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ/ΤΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

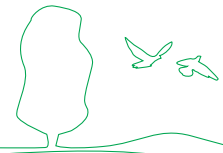
Σε περίπτωση που επιλεγεί από την ομάδα το απογευματινό Πρόγραμμα (9:00 - 16:00) για ανάπτυξη του συγκεκριμένου θέματος, οι μαθητές/τριες συνεχίζουν το Πρόγραμμα με ανατροφοδοτικού τύπου δραστηριότητες.

Στο απογευματινό Πρόγραμμα οι μαθητές/τριες έχουν μεσημεριανό διάλειμμα. Για τον σκοπό αυτό μπορούν να έχουν μαζί τους μεσημεριανό φαγητό ή το σχολείο μπορεί να κάνει διευθετήσεις για να φάνε σε εστιατόριο της περιοχής.

Συστήνεται όπως οι μαθητές/τριες:

- Έχουν μαζί τους κασετίνα, στην οποία να υπάρχουν ψαλίδι, γόμα και χρωματιστά.
- Φορούν αθλητικά παπούτσια και να είναι κατάλληλα ντυμένοι/ες με βάση το κλίμα και τις καιρικές συνθήκες που επικρατούν κάθε φορά στην περιοχή.

Σημείωση: Τα φύλλα εργασίας και τα όργανα ή οποιοσδήποτε άλλος εξοπλισμός χρειάζεται για την εφαρμογή των Προγραμμάτων παρέχονται από το Κέντρο. Θα ήταν χρήσιμο η ομάδα να έχει μαζί της φωτογραφική μηχανή και μαγνητοφωνάκι για ηχογράφηση της ξενάγησης στο Μουσείο, και βιντεοκάμερα για βιντεοσκόπηση των δραστηριοτήτων και δρώμενων στο Μουσείο. Η φωτογράφιση στην εκκλησία απαγορεύεται.

9.3.5. Γνωριμία με την παραδοσιακή αρχιτεκτονική των χωριών της Μαραθάσας.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ ΣΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Το Πρόγραμμα αυτό προσφέρεται για τους/τις μαθητές/τριες της Δ΄, Ε΄ και ΣΤ΄ τάξης της Δημοτικής Εκπαίδευσης.

Το Πρόγραμμα είναι μονοήμερο (9:00 - 13:30 ή 9:00 - 16:00).

Σημείωση: Το συγκεκριμένο Πρόγραμμα μπορεί να συνδυαστεί με το Πρόγραμμα «Το βιοκλιματικό σπίτι: η βιοκλιματική αρχιτεκτονική των σπιτιών της κοινότητας Πεδουλά», το οποίο αναπτύσσεται στη θεματική ενότητα «Ενέργεια» με σημείο επικέντρωσης τη δημιουργία ενεργειακά αποδοτικών οικοδομών στη βάση της αξιοποίησης των βιοκλιματικών χαρακτηριστικών ενός τόπου και συγκεκριμένα της Κοινότητας Πεδουλά.

Σημείωση: Σε συνεργασία με το προσωπικό του Κέντρου και τους/τις συνοδούς εκπαιδευτικούς, το γενικό πλαίσιο εφαρμογής του Προγράμματος, όπως παρουσιάζεται παρακάτω, μπορεί να αναπροσαρμοστεί και να διαφοροποιηθεί ως προς τις δραστηριότητες και τον τρόπο ανάπτυξής του, με βάση τις ανάγκες της κάθε ομάδας.

ΣΤΟΧΟΙ

Οι μαθητές/τριες αναμένεται να:

- οριοθετήσουν την κοινότητα του Πεδουλά με βάση τα σημεία του ορίζοντα,
- εισαχθούν σε έννοιες, όπως βιοκλιματική, φυσικός εξαερισμός, φυσικός φωτισμός, δίκωρο, πλινθάρι, πέτρα, βολίτζια, σκλινίτζια, αρσέρες, εσωτερική αυλή, προσανατολισμός των σπιτιών, δομικά υλικά, κ.λπ.,
- γνωρίσουν την παραδοσιακή αρχιτεκτονική του τόπου μας μέσα από μία σφαιρική και συστηματική εξέταση της συμβολής και της επίδρασης του περιβάλλοντος στην παράδοση του λαού μας (Ιστορία, Λαογραφία, Αρχιτεκτονική, Τέχνη, Σχέδιο),
- εξετάσουν τους τρόπους με τους οποίους οι προηγούμενες γενεές εκμεταλλεύονταν την ηλιακή ενέργεια, εξοικονομώντας τις μη ανανεώσιμες μορφές ενέργειας,
- εντοπίσουν και να καταγράψουν, μέσα από επιτόπιες διερευνήσεις σε παραδοσιακά σπίτια του χωριού, τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν ένα βιοκλιματικό σπίτι (φυσικός εξαερισμός, φυσικός φωτισμός, εσωτερική αυλή, φυτά, δομικά υλικά, κ.λπ.),
- αντιληφθούν την αρμονία και την αισθητική του χώρου μέσα από τις παραδοσιακές οικοδομές, ως στοιχείο σύμφυτο με τα φυσικά χαρακτηριστικά της περιοχής,
- εκτιμήσουν και να σεβαστούν την πολιτιστική μας κληρονομιά και παράδοση, όχι μόνο ως παράγοντα επιβίωσης του λαού μας, αλλά και ως δείκτη ανάδειξης της στενής σχέσης του λαού μας με το φυσικό περιβάλλον,
- συνειδητοποιήσουν ότι η κοινωνική και πολιτιστική αειφορία μιας περιοχής είναι στενά συνυφασμένη με τον σεβασμό και την ισόρροπη σχέση των κατοίκων με το φυσικό περιβάλλον.

ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

9:00 - 9:30

Άφιξη-καλωσόρισμα και ξενάγηση στο Κέντρο.

9:30 - 10:30

Εισαγωγή των μαθητών/τριών σε βασικές έννοιες σχετικές με τη βιοκλιματική που συνδέονται με βασικά χαρακτηριστικά της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής του τόπου μας. Η αφόρμηση θα στηριχθεί σε περιγραφές των μαθητών/τριών για τα σπίτια τους και γενικότερα των εμπειριών τους για τις σύγχρονες οικοδομές. Παράλληλα, θα γίνει συζήτηση για τα σπίτια σε διάφορες περιοχές του τόπου μας (παραλιακή, ορεινή και αστική περιοχή) και θα συζητηθούν οι ομοιότητες και οι διαφορές τους, καθώς, επίσης, και οι διάφοροι περιβαλλοντικοί αλλά και οικονομικοί και κοινωνικοί λόγοι που πιθανόν να συμβάλλουν στη διαμόρφωση των διάφορων οικοδομών σύγχρονων και μη. Μέσα από διαφάνειες, φωτογραφίες παραδοσιακών σπιτιών και χάρτες οι μαθητές/τριες θα διατυπώσουν υποθέσεις αναφορικά με τις παραδοσιακές και σύγχρονες οικοδομές, θα συζητήσουν τις αρχές δόμησής τους με βάση το περιβάλλον και, ειδικότερα, θα εστιαστούν στην αρχιτεκτονική των ορεινών χωριών, προκειμένου να προετοιμαστούν για τη μελέτη πεδίου στην Κοινότητα του Πεδουλά.

10:30 - 12:30

Μελέτη πεδίου: Επιτόπια μελέτη σε κεντρικό σημείο της κοινότητας, όπου οι μαθητές/τριες θα εμπλακούν σε δημιουργικές δραστηριότητες που θα τους εισαγάγουν σε βασικές έννοιες σχετικές με τη βιοκλιματική και την αρχιτεκτονική των σπιτιών της περιοχής. Οι μαθητές/τριες οριοθετούν την κοινότητα με βάση τα σημεία του ορίζοντα, τα οποία ανακαλύπτουν με τη βοήθεια της πυξίδας, της θέσης του ήλιου, της θέσης του χωριού ή με τη βοήθεια λειχήνων και βρύων και αντιλαμβάνονται τους λόγους, για τους οποίους η κοινότητα είναι κτισμένη στη θέση αυτή. Οι μαθητές/τριες, χωρισμένοι/ες σε ομάδες, ακολουθώντας διάφορες κατευθύνσεις στην κοινότητα, θα εντοπίσουν και θα παρατηρήσουν παραδοσιακά σπίτια του χωριού, ως προς την αρχιτεκτονική τους δομή, τα δομικά τους υλικά, κ.ά. Ακολούθως, θα περιηγηθούν σε σπίτια και θα συνομιλήσουν με τους ιδιοκτήτες των σπιτιών για την κατασκευή των σπιτιών, τα μέρη του σπιτιού και θα καταγράψουν όλα τα στοιχεία που συνδέονται με τη βιοκλιματική του χώρου, αποτυπώνοντάς τα με φωτογραφική μηχανή.

Παρατηρώντας την αρχιτεκτονική δομή των σπιτιών της κοινότητας, οι μαθητές/τριες συζητούν τα κοινά τους χαρακτηριστικά και προβληματίζονται σε σχέση με τη βιοκλιματική αυτών. Επίσης, συζητούν τις επιδράσεις του πολιτισμού μας, της ιστορίας μας και του περιβάλλοντος μας στη διαμόρφωση της συγκεκριμένης αρχιτεκτονικής.

12:30 - 13:30

Επιστροφή στο Κέντρο και αναφορά στις διαφορές που παρουσιάζουν τα σπίτια της κοινότητας του Πεδουλά σε σχέση με τα σπίτια της δικής τους κοινότητας ή περιοχής. Συζητούνται οι λόγοι, για τους οποίους παρουσιάζονται διαφοροποιήσεις στην αρχιτεκτονική των σπιτιών κάθε κοινότητας/περιοχής.

Αναχώρηση και επιστροφή στο σχολείο.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ-ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ/ΤΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

Σε περίπτωση που επιλεγεί από την ομάδα το απογευματινό Πρόγραμμα (9:00 - 16:00) για ανάπτυξη του συγκεκριμένου θέματος, οι μαθητές/τριες συνεχίζουν το Πρόγραμμα με ανατροφοδοτικού τύπου δραστηριότητες, όπως: α) Δημιουργία μακέτας ενός σπιτιού της κοινότητας του Πεδουλά. Δίνεται σημασία στα στοιχεία που χαρακτηρίζουν τη βιοκλιματική αρχιτεκτονική. Επίσης, οι μαθητές/τριες καλούνται να ζωγραφίσουν το δικό τους σπίτι προσθέτοντας στοιχεία από τα σπίτια που έχουν παρατηρήσει στην κοινότητα και αιτιολογούν γιατί πρόσθεσαν τα συγκεκριμένα στοιχεία. Αναφορά στην αναγκαιότητα δημιουργίας βιοκλιματικών σπιτιών στην Κύπρο και παγκόσμια. β) Διεξαγωγή πειραμάτων σχετικών με τις εναλλακτικές πηγές ενέργειας και συζήτηση σχετικά με την εξοικονόμηση ενέργειας.

Στο απογευματινό Πρόγραμμα οι μαθητές/τριες έχουν μεσημεριανό διάλειμμα. Για τον σκοπό αυτό μπορούν να έχουν μαζί τους μεσημεριανό φαγητό ή το σχολείο μπορεί να κάνει διευθετήσεις για να φάνε σε εστιατόριο της περιοχής.

Συστήνεται όπως οι μαθητές/τριες:

- Έχουν μαζί τους κασετίνα, στην οποία να υπάρχουν ψαλίδι, γόμα και χρωματιστά.
- Φορούν αθλητικά παπούτσια και να είναι κατάλληλα ντυμένοι/ες με βάση το κλίμα και τις καιρικές συνθήκες που επικρατούν κάθε φορά στην περιοχή.

Σημείωση: Τα φύλλα εργασίας και τα όργανα ή οποιοσδήποτε άλλος εξοπλισμός χρειάζεται για την εφαρμογή των προγραμμάτων παρέχονται από το Κέντρο. Θα ήταν χρήσιμο η ομάδα να έχει μαζί της φωτογραφική μηχανή και βιντεοκάμερα για βιντεοσκόπηση των δραστηριοτήτων και δρώμενων στην κοινότητα και στα σπίτια.

9.3.6. Παραδοσιακά επαγγέλματα και τοπικά προϊόντα

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ ΣΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Το Πρόγραμμα αυτό προσφέρεται για τους/τις μαθητές/τριες της Προδημοτικής και για τους/τις μαθητές/τριες όλων των τάξεων της Δημοτικής Εκπαίδευσης.

Ανάλογα με την τάξη που συμμετέχει στο Πρόγραμμα εφαρμόζονται διαβαθμισμένες δραστηριότητες. Ενδεικτικές δραστηριότητες παρουσιάζονται στο στάδιο εφαρμογής του Προγράμματος.

Το Πρόγραμμα είναι μονοήμερο (9:00 - 13:30 ή 9:00 - 16:00).

Το Πρόγραμμα αυτό συνίσταται να διεξαχθεί κατά τους μήνες Σεπτέμβριο-Οκτώβριο, οπότε οι ομάδες μπορούν να παρακολουθήσουν την παρασκευή ππαλουζέ και τον Μάιο-Ιούνιο, για να παρακολουθήσουν την απόσταξη ροδοστάγματος και την παρασκευή γλυκού του κουταλιού (κεράσια).

Σημείωση: Σε συνεργασία με το προσωπικό του Κέντρου και τους/τις συνοδούς εκπαιδευτικούς, το γενικό πλαίσιο εφαρμογής του Προγράμματος, όπως παρουσιάζεται παρακάτω, μπορεί να αναπροσαρμοστεί και να διαφοροποιηθεί ως προς τις δραστηριότητες και τον τρόπο ανάπτυξής του, με βάση τις ανάγκες της κάθε ομάδας.

ΣΤΟΧΟΙ

Οι μαθητές/τριες αναμένεται να:

- κατανοήσουν ότι τα παραδοσιακά επαγγέλματα αποτελούν σημαντικό τμήμα της πολιτιστικής παράδοσης του τόπου μας,
- αντιληφθούν ότι κάθε περιοχή του τόπου μας έχει τη δική της πολιτιστική και περιβαλλοντική φυσιογνωμία,
- γνωρίσουν τοπικά προϊόντα που συνδέονται άμεσα με τοπικές καλλιέργειες της περιοχής,
- αντιληφθούν ότι το φυσικό περιβάλλον ενός τόπου συμβάλλει στην ανάπτυξη συγκεκριμένων τοπικών προϊόντων και ενισχύει την ανάπτυξη συγκεκριμένων επαγγελμάτων,
- αξιοποιήσουν τους παραδοσιακούς τεχνίτες για τη συλλογή πληροφοριών για το επάγγελμά τους και τα προϊόντα που παράγουν,
- ευαισθητοποιηθούν για την αξία διατήρησης της πολιτιστικής μας κληρονομιάς μέσα από επισκέψεις σε τοπικά εργαστήρια και επαφές με παραδοσιακούς τεχνίτες,
- εξετάζουν τα αίτια που οδηγούν στην εγκατάλειψη των παραδοσιακών επαγγελμάτων και την παραγωγή παραδοσιακών προϊόντων.

ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

9:00 - 9:30

Άφιξη-καλωσόρισμα και ξενάγηση στο Κέντρο.

- προϊόντος. Οι μαθητές/τριες έχουν τη δυνατότητα να θέσουν ερωτήματα στον τεχνίτη, τα οποία έχουν προηγουμένως ετοιμάσει.
- Β) Ετοιμασία ετικέτας, η οποία θα τοποθετηθεί σε ένα παραδοσιακό προϊόν της επιλογής των μαθητών/τριών, αφού μελετηθούν προσεκτικά αντίστοιχες ετικέτες.
- Γ) Ετοιμασία καρτ-ποστάλ ή γραμματοσήμου, όπου διαφημίζονται τα τοπικά προϊόντα της κοινότητας Πεδουλά.
- Δ) Επίσκεψη σε τοπικές καλλιέργειες και συζήτηση με τους παραγωγούς και τους καλλιεργητές της περιοχής.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ-ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ/ΤΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

Σε περίπτωση που επιλεγεί από την ομάδα το απογευματινό Πρόγραμμα (9:00 - 16:00) για ανάπτυξη του συγκεκριμένου θέματος, οι μαθητές/τριες συνεχίζουν το Πρόγραμμα με ανατροφοδοτικού τύπου δραστηριότητες, όπως: α) ετοιμασία ετικέτας, η οποία θα τοποθετηθεί σε ένα παραδοσιακό προϊόν της επιλογής των μαθητών/τριών, αφού μελετηθούν προσεκτικά αντίστοιχες ετικέτες, β) ετοιμασία καρτ-ποστάλ ή γραμματοσήμου, όπου διαφημίζονται τα τοπικά προϊόντα της κοινότητας Πεδουλά, γ) επίσκεψη σε τοπικές καλλιέργειες και συζήτηση με τους παραγωγούς και τους καλλιεργητές της περιοχής.

Στο απογευματινό Πρόγραμμα οι μαθητές/τριες έχουν μεσημεριανό διάλειμμα. Για τον σκοπό αυτό μπορούν να έχουν μαζί τους μεσημεριανό φαγητό ή το σχολείο μπορεί να κάνει διευθετήσεις για να φάνε σε εστιατόριο της περιοχής.

Συστήνεται όπως οι μαθητές/τριες:

- Έχουν μαζί τους κασετίνα, στην οποία να υπάρχουν ψαλίδι, γόμα και χρωματιστά.
- Φορούν αθλητικά παπούτσια και να είναι κατάλληλα ντυμένοι/ες με βάση το κλίμα και τις καιρικές συνθήκες που επικρατούν κάθε φορά στην περιοχή.

Σημείωση: Τα φύλλα εργασίας και τα όργανα ή οποιοσδήποτε άλλος εξοπλισμός χρειάζεται για την εφαρμογή των Προγραμμάτων παρέχονται από το Κέντρο. Θα ήταν χρήσιμο η ομάδα να έχει μαζί της φωτογραφική μηχανή και βιντεοκάμερα για βιντεοσκόπηση των δραστηριοτήτων και δρώμενων του προγράμματος στο οποίο συμμετέχουν.

9.3.7. Ενδεικτικές δραστηριότητες επέκτασης για τη θεματική ενότητα «Πολιτισμός-Περιβάλλον - Τοπική Κοινωνία»

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΣΤΗ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ «ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ-ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ-ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ»

Σημαντική σημείωση προς τους/τις εκπαιδευτικούς:

Οι πιο κάτω δραστηριότητες είναι απλές ιδέες που μπορείτε να εφαρμόσετε στο σχολείο μαζί με τους/τις μαθητές/τριές σας για επέκταση και συνέχιση του Προγράμματος, μέσα στο σχολείο.

Οι δραστηριότητες που προτείνονται σκοπό έχουν να βοηθήσουν τον/την εκπαιδευτικό να αναπτύξει τις δικές του/της εργασίες, ιδέες και δραστηριότητες, σε σχέση πάντα με το Πρόγραμμα στο οποίο συμμετείχε με τους/τις μαθητές/τριες, λαμβάνοντας, όμως, υπόψη τις ειδικές τοπικές συνθήκες του σχολείου του/της, καθώς επίσης και το ηλικιακό επίπεδο και ενδιαφέρον των μαθητών/τριών του/της.

Για την καλύτερη επέκταση των Προγραμμάτων στα πλαίσια της σχολικής μονάδας, είναι σημαντικό ο/η εκπαιδευτικός να λάβει υπόψη του/της τα πιο κάτω:

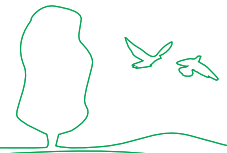
1. Συστήνεται αξιοποίηση και μεταφορά των εμπειριών που απέκτησαν οι μαθητές/τριες κατά τη συμμετοχή τους στο Πρόγραμμα, στις δραστηριότητες επέκτασης στο σχολείο.
2. Στις δραστηριότητες επέκτασης που θα ανατεθούν από τον/την εκπαιδευτικό στην τάξη, θα πρέπει να αξιοποιηθούν διάφορα μαθήματα και να καλυφθούν διάφορες πτυχές του θέματος που μελέτησαν οι μαθητές/τριες μέσα από το Πρόγραμμα, στο οποίο συμμετείχαν.

3. Συστήνεται δραστηριοποίηση στην τοπική κοινότητα και αξιοποίησή της ως βασικού εκπαιδευτικού μαθησιακού εργαλείου,
4. Συστήνεται ο προσανατολισμός και η έμφαση του/της εκπαιδευτικού στην ανάπτυξη της δημιουργικότητας, της φαντασίας και του ενδιαφέροντος των μαθητών/τριών για τα περιβαλλοντικά ζητήματα.

Δραστηριότητες:

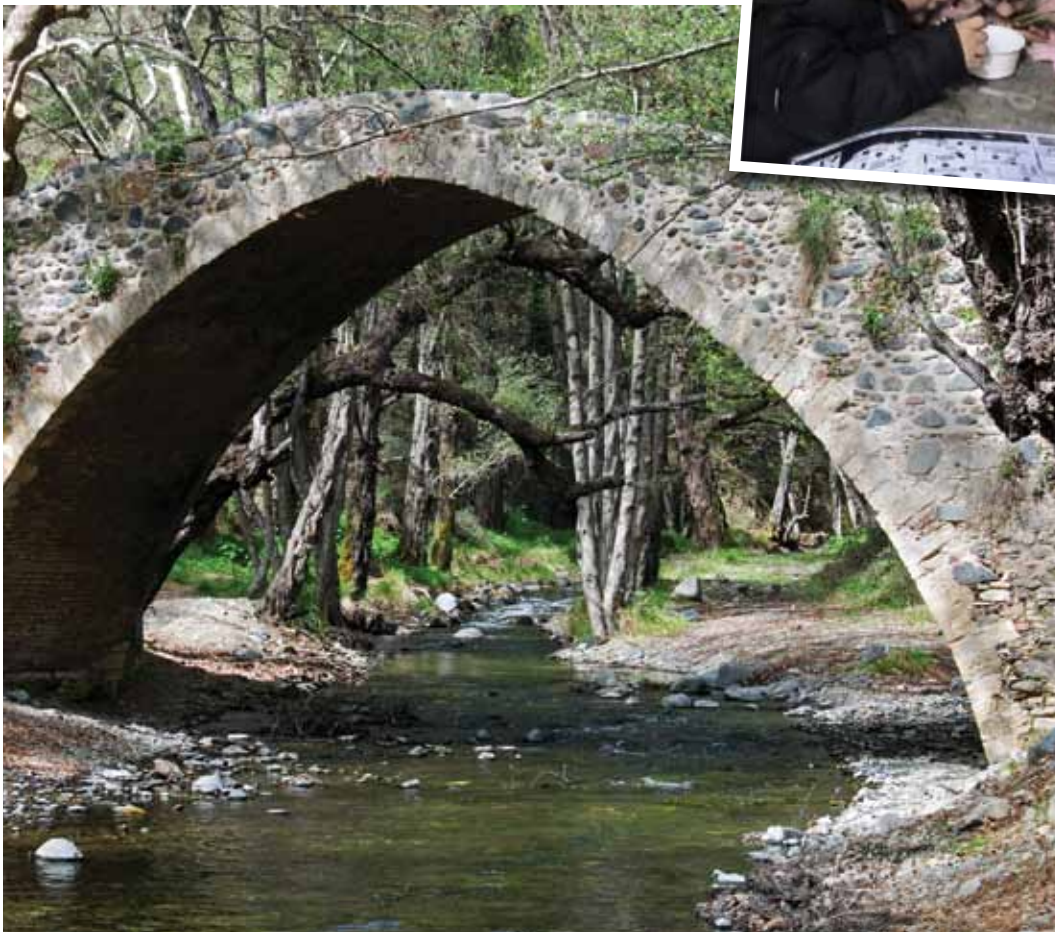
- Φτιάχνω μακέτα ενός παραδοσιακού σπιτιού, Λαογραφικού Μουσείου, εκκλησίας, κ.λπ. Κατασκευάζω ένα φωτογραφικό λεύκωμα με παραδοσιακά σπίτια της Κύπρου, στο οποίο να παρουσιάζονται και τα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά των σπιτιών αυτών (τρόπος κατασκευής, δομικά υλικά, κ.λπ.).
- Ετοιμάζω ένα άρθρο, στο οποίο αναδεικνύεται η σημασία της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής στη δημιουργία σύγχρονων βιοκλιματικών οικοδομών. Για την ετοιμασία του άρθρου οι μαθητές/τριες μπορούν να πάρουν συνεντεύξεις από αρχιτέκτονες που ασχολούνται με τη βιοκλιματική και την παραδοσιακή αρχιτεκτονική.
- Ετοιμάζω συλλογές από μύθους, ιστορίες, έθιμα, παροιμίες και γνωμικά που σχετίζονται με συγκεκριμένες περιοχές του τόπου μας και συνδέονται με τα φυσικά στοιχεία.
- Φιλοτεχνώ σειρά γραμματοσήμων αφιερωμένη σε σημαντικά πολιτιστικά μνημεία της περιοχής Μαραθάσσας και της Κύπρου ευρύτερα.
- Κατασκευάζω ενημερωτικό έντυπο για την κοινότητα Πεδουλά, στο οποίο θα δίνεται σημασία στην πληροφόρηση και ενημέρωση του κοινού για τη σημασία της αειφόρου διαχείρισης της συγκεκριμένης κοινότητας και γενικότερα των ορεινών κοινοτήτων.
- Γράφω ένα άρθρο στον έντυπο τύπο με θέμα: α) τη σημασία της διατήρησης και ανάδειξης των πολιτιστικών και φυσικών μας μνημείων ως σημαντικού παράγοντα ποιοτικής αναβάθμισης του τόπου μας, β) την παρουσίαση ενός μνημείου πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου μας, το οποίο έχει υποβαθμιστεί ή κινδυνεύει να καταστραφεί εξαιτίας των ανθρώπινων παρεμβάσεων.

9.4. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ «ΤΟ ΝΕΡΟ ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ - ΥΔΑΤΙΝΑ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΑ»

Γενικός σκοπός της ενότητας: Οι μαθητές/τριες να συνειδητοποιήσουν το πρόβλημα της λειψυδρίας και ανομβρίας στην Κύπρο, μέσα από τη μελέτη του ποταμού Διαρίζου, καθώς επίσης και του φράγματος του Προδρόμου και να αντιληφθούν την προσωπική και συλλογική ευθύνη σε ό,τι αφορά στην εξοικονόμηση και την ορθολογιστική διαχείρισή του. Επιπλέον, μέσα από τις μελέτες πεδίου οι μαθητές/τριες θα έχουν την ευκαιρία να γνωρίσουν την υδρόφιλη βλάστηση και να κάνουν σχετικές συγκρίσεις, εντοπίζοντας τις διαφορές τους με άλλα οικοσυστήματα, καθώς, επίσης, και να κατανοήσουν τη σημασία του νερού στη ζωή μας ως βασικού πόρου δημιουργίας και ανάπτυξης των ανθρώπινων κοινωνιών.

Βασικές έννοιες: ανακύκλωση, απειλούμενο είδος, αφαλάτωση, ενετικά γεφύρια, εξοικονόμηση νερού, κύκλος του νερού, λειψυδρία, περιβαλλοντική διαχείριση, ποτάμιο/παραποτάμιο οικοσύστημα, τεχνητά υδάτινα οικοσυστήματα, υδατική πολιτική, υδατική συνείδηση, υδάτινα οικοσυστήματα, υδροδότηση, υδρόφιλη βλάστηση.

9.4.1. Ποτάμιο Οικοσύστημα: Μελέτη πεδίου στον ποταμό Διαρίζο (Γεφύρι του Τζελεφού)

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ ΣΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Το Πρόγραμμα αυτό προσφέρεται για τους/τις μαθητές/τριες της Δ΄, Ε΄ και ΣΤ΄ τάξης της Δημοτικής Εκπαίδευσης.

Το Πρόγραμμα είναι μονοήμερο (9:00 - 13:30 ή 9:00 - 16:00).

Σημείωση 1: Λόγω της ιδιαιτερότητας του Προγράμματος αναφέρεται ότι σε περίπτωση που επιλεγεί το μονοήμερο Πρόγραμμα (9:00-13:30) για το νερό, αυτό θα διεξαχθεί εξ ολοκλήρου στο ποτάμι. Η προεργασία και η εισαγωγή των μαθητών/τριών στη μελέτη πεδίου θα γίνει στον χώρο του ποταμού. Σε περίπτωση επιλογής του μονοήμερου Προγράμματος (9:00-16:00) για το νερό, τότε τμήμα του Προγράμματος θα διεξαχθεί και στο Κ.Π.Ε. Πεδουλά σε συνεννόηση με τους/τις εκπαιδευτικούς του σχολείου που συνοδεύουν την ομάδα.

Σημείωση 2: Σε συνεργασία με το προσωπικό του Κέντρου και τους/τις συνοδούς εκπαιδευτικούς, το γενικό πλαίσιο εφαρμογής του Προγράμματος, όπως παρουσιάζεται παρακάτω, μπορεί να αναπροσαρμοστεί και να διαφοροποιηθεί ως προς τις δραστηριότητες και τον τρόπο ανάπτυξής του, με βάση τις ανάγκες της κάθε ομάδας.

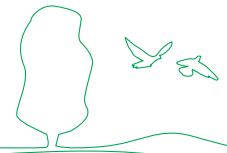
ΣΤΟΧΟΙ

Οι μαθητές/τριες αναμένεται να:

- αναγνωρίσουν τη μεγάλη σημασία που έχει το νερό για τη διατήρηση της ζωής,
- κατανοήσουν την ανάγκη εξοικονόμηση νερού στην Κύπρο, δεδομένου του προβλήματος λειψυδρίας που αντιμετωπίζει το νησί,
- γνωρίσουν το ποτάμιο οικοσύστημα του Διαρίζου,
- γνωρίσουν τα ενετικά γεφύρια της περιοχής, μέσα από τη μελέτη του Γεφυριού του Τζελεφού,
- αντιληφθούν την αλληλοσύνδεση των πολιτιστικών στοιχείων της περιοχής με το περιβάλλον,
- επισημάνουν τα είδη ρύπανσης και μόλυνσης των υδρόβιων οικοσυστημάτων,
- συλλέξουν και να αναγνωρίσουν συγκεκριμένα είδη χλωρίδας και πανίδας ενός υδάτινου οικοσυστήματος,
- αναπτύξουν υδατική συνείδηση.

ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Σημείωση: Το Πρόγραμμα που παρουσιάζεται πιο κάτω ολοκληρώνεται στις 16:00. Στην περίπτωση που επιλεγεί το Πρόγραμμα να ολοκληρωθεί μέχρι τις 13:30, τότε το Πρόγραμμα θα ξεκινήσει από το ποτάμι και θα γίνουν επιλεγμένες δραστηριότητες από αυτές που αναφέρονται ενδεικτικά πιο κάτω.

9:00 - 9:30

Άφιξη-καλωσόρισμα και ξενάγηση στο Κέντρο.

9:30 - 10:30

Εισαγωγή των μαθητών/τριών σε βασικές έννοιες σχετικές με το νερό και τα υδάτινα οικοσυστήματα. Συζήτηση και αναφορά στην ανάγκη για εξοικονόμηση νερού στην Κύπρο, λόγω του φαινομένου της λειψυδρίας στον τόπο μας και προετοιμασία για τη μελέτη πεδίου στον ποταμό Διαρίζο.

10:30 - 11:00

Διάλειμμα

12:00 - 13:30

Επιτόπια μελέτη στο Γεφύρι του Τζελεφού. Γίνεται μια ιστορική αναδρομή και σύνδεση του γεφυριού με τον πολιτισμό και την παράδοση της περιοχής. Ακολουθούν παρατηρήσεις και μετρήσεις με ειδικά όργανα στον ποταμό, όπως π.χ. ροή νερού, καθαρότητα νερού, βάθος του ποταμού, παρατήρηση της όχθης του, κ.λπ. Διερευνώνται τα αίτια πιθανής ρύπανσης και μόλυνσης του ποταμού της περιοχής και εξετάζεται η βλάστηση της περιοχής σε συσχετισμό με την παρουσία του νερού.

13:30 - 14:00

Γεύμα στο ποτάμι με ελαφρύ φαγητό που φέρνουν οι μαθητές/τριες από το σπίτι.

14:00 - 16:00

Η μελέτη πεδίου συνεχίζεται και οι μαθητές/τριες συλλέγουν από το ποτάμι διάφορους μικροοργανισμούς και με τη βοήθεια κλειδών τους ονοματίζουν και τους αναγνωρίζουν. Οι μαθητές/τριες εμπλέκονται, επίσης, σε δραστηριότητες ευαισθητοποίησης σε θέματα εξοικονόμησης νερού μέσα από παιχνίδια ρόλων για την απόκτηση υδατικής συνείδησης. Αναχώρηση και επιστροφή στο σχολείο.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ-ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ/ΤΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

Συστήνεται όπως οι μαθητές/τριες:

- Έχουν μαζί τους σακουλάκια για συλλογή διάφορων υλικών από το ποτάμι.
- Έχουν φωτογραφική μηχανή ή βιντεοκάμερα.
- Έχουν κασετίνα, στην οποία να υπάρχουν ψαλίδι, γόμα και χρωματιστά.
- Φορούν αθλητικά παπούτσια και είναι κατάλληλα ντυμένοι/ες για εξόρμηση σε υδρόβιο οικοσύστημα.
- Έχουν επιπλέον ρούχα και κάλτσες, για να αλλάξουν σε περίπτωση που βραχούν γιατί μπαίνουν στο ποτάμι (δίδονται μπότες για τον σκοπό αυτό).
- Έχουν το μεσημεριανό τους (κατά προτίμηση ξηρή τροφή), καθώς και ένα μπουκαλάκι νερό και καπέλο.

9.4.2. Τεχνητό Υδρόβιο Οικοσύστημα: Ο υδατοφράκτης του Προδρόμου

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ ΣΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Το Πρόγραμμα αυτό προσφέρεται για τους/τις μαθητές/τριες της Δ', Ε' και ΣΤ' τάξης της Δημοτικής Εκπαίδευσης.

Το Πρόγραμμα είναι μονοήμερο (9:00 - 13:30 ή 9:00 - 16:00).

Σημείωση: Σε συνεργασία με το προσωπικό του Κέντρου και τους/τις συνοδούς εκπαιδευτικούς, το γενικό πλαίσιο εφαρμογής του Προγράμματος, όπως παρουσιάζεται παρακάτω, μπορεί να αναπροσαρμοστεί και να διαφοροποιηθεί προς τις δραστηριότητες και τον τρόπο ανάπτυξής του, με βάση τις ανάγκες της κάθε ομάδας.

ΣΤΟΧΟΙ

Οι μαθητές/τριες αναμένεται να:

- αναγνωρίσουν τη μεγάλη σημασία που έχουν τα τεχνητά υδάτινα οικοσυστήματα για τη συλλογή νερού στην Κύπρο,
- κατανοήσουν την ανάγκη εξοικονόμησης νερού στην Κύπρο για την αντιμετώπιση του προβλήματος της λειψυδρίας στο νησί,
- διερευνήσουν τις συνέπειες από την έλλειψη νερού σε όλα τα επίπεδα του ανθρώπινου βίου,
- γνωρίσουν το υδάτινο οικοσύστημα στον υδατοφράκτη του Προδρόμου,
- επιστημονικά τα είδη ρύπανσης και μόλυνσης του υδατοφράκτη,
- συμμετέχουν σε διάφορες δραστηριότητες και παιχνίδια που αφορούν στο νερό,
- συνειδητοποιήσουν την προσωπική ευθύνη του καθενός για την εξοικονόμηση νερού,
- αποκτήσουν υδατική συνείδηση.

ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

9:00 - 9:30

Άφιξη-καλωσόρισμα και ξενάγηση στο Κέντρο.

9:30 - 10:30

Εισαγωγή των μαθητών/τριών σε βασικές έννοιες σχετικές με το νερό και τα υδάτινα οικοσυστήματα. Συζήτηση για τις συνέπειες της λειψυδρίας στον τόπο, καθώς και παρουσίαση των μεγάλων υδατικών έργων που έγιναν στην Κύπρο ιστορικά, μέχρι σήμερα. Παρουσιάζονται ιστορικές πηγές, μέσα από τις οποίες οι μαθητές/τριες έχουν την ευκαιρία να διερευνήσουν τις συνέπειες από τη λειψυδρία, αλλά και να μελετήσουν τρόπους συγκέντρωσης, αλλά και εξοικονόμησης νερού στην αρχαιότητα και σήμερα (με ιδιαίτερη έμφαση στην κατασκευή υδατοφρακτών). Τέλος, συζητείται η ευθύνη που όλοι/ες έχουμε σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο για την εξοικονόμηση νερού.

11:00 - 13:30

Επιτόπια μελέτη στον υδατοφράκτη του Προδρόμου. Γίνεται μια ιστορική αναδρομή και σύνδεση του υδατοφράκτη με την ανάπτυξη των κοινοτήτων της γύρω περιοχής και σύνδεση με τον πολιτισμό και την παράδοση της περιοχής. Ακολουθούν παρατηρήσεις και καταμετρήσεις με ειδικά όργανα στο οικοσύστημα του υδατοφράκτη. Γίνονται, επίσης, δραστηριότητες ευαισθητοποίησης σε θέματα εξοικονόμησης νερού μέσα από παιχνίδια ρόλων και θεατρικό παιχνίδι για την απόκτηση υδατικής συνείδησης.

Αναχώρηση και επιστροφή στο σχολείο.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ-ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ/ΤΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

Σε περίπτωση που επιλεγεί από την ομάδα το απογευματινό Πρόγραμμα (9:00 - 16:00) για ανάπτυξη του συγκεκριμένου θέματος, οι μαθητές/τριες συνεχίζουν το Πρόγραμμα με ανατροφοδοτικού τύπου δραστηριότητες, όπως: α) δημιουργία μακέτας του υδατοφράκτη, β) ετοιμασία ενός μικρού λευκώματος με τα μεγάλα υδατικά έργα στον τόπο μας από το παρελθόν μέχρι σήμερα, γ) ετοιμασία ενός τρίπτυχου για τη σημασία του νερού στη ζωή μας και την ανάγκη εξοικονόμησής του.

Στο απογευματινό Πρόγραμμα οι μαθητές/τριες έχουν μεσημεριανό διάλειμμα. Για τον σκοπό αυτό μπορούν να έχουν μαζί τους μεσημεριανό φαγητό ή το σχολείο μπορεί να κάνει διευθετήσεις, για να φάνε σε εστιατόριο της περιοχής.

Συστήνεται όπως οι μαθητές/τριες:

- Έχουν μαζί τους σακουλάκια για συλλογή διάφορων υλικών από τον υδατοφράκτη.
- Έχουν κασετίνα, στην οποία να υπάρχουν ψαλίδι, γόμα και χρωματιστά.
- Φορούν αθλητικά παπούτσια και να είναι κατάλληλα ντυμένοι/ες με βάση το κλίμα και τις καιρικές συνθήκες που επικρατούν κάθε φορά στην περιοχή.
- **Σημείωση:** Τα φύλλα εργασίας και τα όργανα ή οποιοσδήποτε άλλος εξοπλισμός χρειάζεται για την εφαρμογή των προγραμμάτων παρέχονται από το Κέντρο. Θα ήταν χρήσιμο η ομάδα να έχει μαζί της φωτογραφική μηχανή και βιντεοκάμερα, για βιντεοσκόπηση των δραστηριοτήτων και δρώμενων του προγράμματος. Οι μετρήσεις που θα γίνουν στον υδατοφράκτη και ό,τι άλλο στοιχείο συλλεχθεί από αυτόν θα γίνει από τους/τις εκπαιδευτικούς, για λόγους ασφάλειας των μαθητών/τριών.

9.4.3 Ενδεικτικές δραστηριότητες επέκτασης για τη θεματική ενότητα «Το νερό στη ζωή μας: Υδροβία οικοσυστήματα»

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ, ΓΙΑ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ, ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΣΤΗ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ «ΤΟ ΝΕΡΟ ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ: ΥΔΑΤΙΝΑ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΑ»

Σημαντική σημείωση προς τους/τις εκπαιδευτικούς:

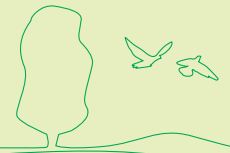
Οι πιο κάτω δραστηριότητες είναι απλές ιδέες που μπορείτε να εφαρμόσετε στο σχολείο μαζί με τους/τις μαθητές/τριές σας για επέκταση και συνέχιση του Προγράμματος, μέσα στο σχολείο.

Οι δραστηριότητες που προτείνονται σκοπό έχουν να βοηθήσουν τον/την εκπαιδευτικό να αναπτύξει τις δικές του/της εργασίες, ιδέες και δραστηριότητες, σε σχέση πάντα με το Πρόγραμμα, στο οποίο συμμετείχε με τους/τις μαθητές/τριες, λαμβάνοντας, όμως, υπόψη τις ειδικές τοπικές συνθήκες του σχολείου του/της, καθώς και το ηλικιακό επίπεδο και ενδιαφέρον των μαθητών/τριών του/της.

Για την καλύτερη επέκταση των Προγραμμάτων στα πλαίσια της σχολικής μονάδας, είναι σημαντικό ο/η εκπαιδευτικός να λάβει υπόψη του/της τα πιο κάτω:

1. Συστήνεται αξιοποίηση και μεταφορά των εμπειριών που απέκτησαν οι μαθητές/τριες κατά τη συμμετοχή τους στο Πρόγραμμα, στις δραστηριότητες επέκτασης στο σχολείο.
2. Στις δραστηριότητες επέκτασης που θα ανατεθούν από τον/την εκπαιδευτικό στην τάξη, θα πρέπει να αξιοποιηθούν διάφορα μαθήματα και να καλυφθούν διάφορες πτυχές του θέματος που μελέτησαν οι μαθητές/τριες μέσα από το Πρόγραμμα, στο οποίο συμμετείχαν.
3. Συστήνεται δραστηριοποίηση στην τοπική κοινότητα και αξιοποίησή της ως βασικού εκπαιδευτικού μαθησιακού εργαλείου.
4. Συστήνεται ο προσανατολισμός και η έμφαση του/της εκπαιδευτικού στην ανάπτυξη της δημιουργικότητας, της φαντασίας και του ενδιαφέροντος των μαθητών/τριών για τα περιβαλλοντικά ζητήματα.

Δραστηριότητες:

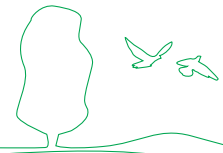
- Κατασκευάζω γρίφους ή σταυρόλεξα σχετικά με το νερό.
- Φτιάχνω διάφορα παιχνίδια σχετικά με το νερό και τη σημασία του στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας (δεν ξεχνώ να βάλω κανόνες στο παιχνίδι). Χρησιμοποιώ τη φαντασία και τη δημιουργικότητα.
- Ετοιμάζω συλλογές από μύθους, ιστορίες, έθιμα, παροιμίες και γνωμικά που σχετίζονται με το νερό.
- Κατασκευάζω σειρά γραμματοσήμων με θέμα το νερό.
- Κατασκευάζω ενημερωτικό έντυπο υλικό για το νερό και την αειφόρο διαχείρισή του, στο οποίο θα δίνεται σημασία στην πληροφόρηση και ενημέρωση του κοινού για τη σημασία της αειφόρου διαχείρισης της κοινότητας.
- Κατασκευάζω νερόμυλο, τον κύκλο του νερού, έναν υδατοφράκτη, κ.λπ.
- Βρίσκω άρθρα στην εφημερίδα για το φαινόμενο της ανομβρίας στην Κύπρο και ετοιμάζω το δικό μου άρθρο για το πρόβλημα αυτό.
- Μελετώ και παρουσιάζω ένα μεγάλο υδατικό έργο του τόπου μου.

9.5. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ «ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ»

Γενικός σκοπός της ενότητας: Μέσα από τα προγράμματα της συγκεκριμένης θεματικής επιδιώκεται να αναδειχθεί ο ρόλος και η σημασία του φυσικού περιβάλλοντος, ως παράγοντα προώθησης του τουρισμού στα ορεινά χωριά μας. Με πεδίο μελέτης την κοινότητα Πεδουλά διερευνώνται διάφορα είδη τουρισμού (αγροτουρισμός, οικοτουρισμός, κ.ά.) και εξετάζονται οι θετικές και αρνητικές επιπτώσεις του τουρισμού στη φυσιογνωμία της περιοχής (περιβαλλοντικές, πολιτιστικές, κοινωνικές, οικονομικές). Τέλος, διερευνώνται οι παράγοντες εκείνοι που μπορούν να αναδειχθούν και να συμβάλουν στην οικοτουριστική ανάπτυξη της περιοχής, με γνώμονα την προστασία του περιβάλλοντος και τη βιωσιμότητα των τοπικών κοινωνιών.

Βασικές περιβαλλοντικές έννοιες: αγροτουρισμός, αειφόρος τουρισμός, άναρχη τουριστική ανάπτυξη, αναψυχή, αξιοθέατα, απόβλητα, εξωτερικός τουρισμός, εσωτερικός τουρισμός, ισόρροπη τουριστική ανάπτυξη, οικοτουρισμός, περιβαλλοντική υποβάθμιση, πολιτισμός, πολιτιστική κληρονομιά, συνάλλαγμα, τοπικές καλλιέργειες, τουριστικές μονάδες, τουριστικό προϊόν, τουριστικός προορισμός, φυσικές ομορφιές, φυσικοί πόροι.

9.5.1. Η τουριστική ανάπτυξη στην κοινότητα Πεδουλά: Οι παράγοντες που συνέβαλαν στην προσέλκυση τουριστών και προτάσεις βελτίωσης και προβολής της.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ ΣΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Το Πρόγραμμα αυτό προσφέρεται για τους/τις μαθητές/τριες της Γ΄, Δ΄, Ε΄ και ΣΤ΄ τάξης.

Το Πρόγραμμα είναι μονοήμερο (9:00 - 13:30 ή 9:00 - 16:00).

Σημείωση: Σε συνεργασία με το προσωπικό του Κέντρου και τους/τις συνοδούς εκπαιδευτικούς, το γενικό πλαίσιο εφαρμογής του Προγράμματος, όπως παρουσιάζεται παρακάτω, μπορεί να αναπροσαρμοστεί και να διαφοροποιηθεί ως προς τις δραστηριότητες και τον τρόπο ανάπτυξής του, με βάση τις ανάγκες της κάθε ομάδας.

ΣΤΟΧΟΙ

Οι μαθητές/τριες αναμένεται να:

- πληροφορηθούν και να εμβαθύνουν σε ζητήματα που συνδέονται με τον τουρισμό,
- συνειδητοποιήσουν ότι η τουριστική ανάπτυξη μιας περιοχής πρέπει να είναι εναρμονισμένη με τη φυσιογνωμία της (φυσικά, πολιτιστικά χαρακτηριστικά),
- αντιληφθούν τη σημασία προσανατολισμού του τουρισμού σε νέα μοντέλα τουριστικής ανάπτυξης, όπως ο αγροτουρισμός, οικοτουρισμός, ειδικά για περιοχές, όπως τα χωριά του ορεινού όγκου του Τροόδου,
- συνειδητοποιήσουν ότι ο αειφόρος τουρισμός στηρίζεται στον σεβασμό και στην ανάδειξη των πολιτιστικών και φυσικών χαρακτηριστικών μιας περιοχής και συμβάλλει στη βιωσιμότητα των τοπικών κοινωνιών,
- συνειδητοποιήσουν τη σημασία του τουρισμού για την ανάπτυξη της κοινότητας Πεδουλά και των ορεινών κοινοτήτων γενικότερα,
- αντιληφθούν τους παράγοντες που συνέβαλαν στην τουριστική ανάπτυξη της κοινότητας Πεδουλά,
- εντοπίσουν στοιχεία της κοινότητας Πεδουλά που δεν συνάδουν με τον αειφόρο τουρισμό και να εισηγηθούν τρόπους βελτίωσής τους,
- προτείνουν τρόπους βελτίωσης και προβολής του Πεδουλά για την προσέλκυση τουριστών στην κοινότητα,
- εξοικειωθούν με την παιδαγωγική μέθοδο «μελέτη πεδίου» και «παιχνίδι ρόλων» για τη συλλογή και καταγραφή πληροφοριών,
- κατανοήσουν ότι η ενδεδειγμένη τουριστική συμπεριφορά σε έναν χώρο είναι στοιχείο πολιτισμού.

ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

9:00 - 9:30

Άφιξη-καλωσόρισμα και ξενάγηση στο Κέντρο.

Στη συνέχεια, μπορεί να γίνει επιλογή δραστηριοτήτων, ανάλογα με την ηλικία των παιδιών, όπως:

A) 9:30 - 11:30

Εισαγωγή σε βασικές έννοιες που αφορούν στον τουρισμό (όπως τουρισμός, αειφόρος τουρισμός, άναρχη τουριστική ανάπτυξη, μαζικός τουρισμός, οικοτουρισμός, αγροτουρισμός) μέσα από την προβολή διαφανειών που σχετίζονται με το θέμα. Ακολούθως, με τη χρήση του παιχνιδιού διερευνάται η σημασία του τουρισμού στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη μιας περιοχής ή χώρας.

Ακολουθεί εργασία πεδίου στην κοινότητα Πεδουλά. Οι μαθητές/τριες χωρίζονται σε ομάδες και μελετούν διάφορα σημεία της κοινότητας με στόχο να εντοπίσουν α) στοιχεία της κοινότητας που μπορούν να την καταστήσουν τουριστικό προορισμό, β) στοιχεία της κοινότητας που δεν συνάδουν με τον αειφόρο τουρισμό (π.χ. αλλοίωση της φυσιογνωμίας του χωριού, μη ανάδειξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της περιοχής), γ) θετικές και αρνητικές επιπτώσεις στην κοινότητα από τον τουρισμό. Οι μαθητές/τριες καταγράφουν τις παρατηρήσεις τους σε ειδικά φύλλα εργασίας. Ανακοίνωση των αποτελεσμάτων της κάθε ομάδας, συζήτηση και διατύπωση συμπερασμάτων.

12:40 - 13:30

Επιστροφή στο Κέντρο, επαναφορά των βασικών σημείων της επίσκεψής τους στην κοινότητα και παιχνίδι ρόλων, μέσα από το οποίο οι μαθητές/τριες αναλαμβάνουν ρόλους, όπως του κοινοτάρχη, του κοινοτικού συμβουλίου, των κατοίκων της κοινότητας, κ.λπ., και προτείνουν τρόπους βελτίωσης και προβολής του Πεδουλά για την προσέλκυση τουριστών στην κοινότητα στη βάση της ανάδειξης των ιδιαίτερων φυσικών και πολιτιστικών χαρακτηριστικών της κοινότητας.

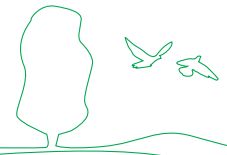
B) 9:30 - 11:30

Παρουσίαση στους/τις μαθητές/τριες φωτογραφιών σχετικών με τον τουρισμό και των λόγων, για τους οποίους προσελκύεται τουριστικό ρεύμα στην Κύπρο. Συζήτηση με τα παιδιά και αναφορά των δικών τους εμπειριών ως τουρίστες στη χώρα τους και στο εξωτερικό. Επικέντρωση στην κοινότητα Πεδουλά και ευρύτερα στα χωριά του ορεινού όγκου Τροόδους. Συζήτηση σε σχέση με πιθανές εμπειρίες που είχαν από επισκέψεις τους στην περιοχή και διατύπωση υποθέσεων αναφορικά με τους λόγους που μπορούν να καθιστούν την περιοχή σημαντικό τουριστικό προορισμό. Κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας αυτής προσεγγίζονται έννοιες, όπως άναρχη τουριστική ανάπτυξη, μαζικός τουρισμός, οικοτουρισμός, αειφόρος τουρισμός, κ.λπ.

11:00 - 13:30

Επίσκεψη στην κοινότητα Πεδουλά και διενέργεια επιτόπιας μελέτης.

Σε πρώτο στάδιο οι μαθητές/τριες καταγράφουν σε ειδικό φύλλο εργασίας τις παρατηρήσεις τους για ζητήματα που συνδέονται με τον αειφόρο και μη αειφόρο τουρισμό στην Κοινότητα. Ακολούθως, οι μαθητές/τριες έρχονται σε επαφή με τους γηγενείς πληθυσμούς αλλά και με τουρίστες, αν υπάρχει η δυνατότητα, από τους οποίους παίρνουν συνεντεύξεις. Τα ερωτήματά τους προετοιμάζονται προηγουμένως στο Κ.Π.Ε. Σημειώνουν τις απαντήσεις των ερωτώμενων και επιστρέφουν στο Κέντρο για την ανάλυση των αποτελεσμάτων.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ-ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ/ΤΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

Σε περίπτωση που επιλεγεί από την ομάδα το απογευματινό Πρόγραμμα (9:00 - 16:00) για ανάπτυξη του συγκεκριμένου θέματος, οι μαθητές/τριες συνεχίζουν το Πρόγραμμα με ανατροφοδοτικού τύπου δραστηριότητες, όπως δημιουργία καρτ ποστάλ, γραμματοσήμων, διαφημιστικών εντύπων, μέσα από τα οποία να διαφαίνονται οι ομορφιές του Πεδουλά για την προσέλκυση τουριστών στην κοινότητα.

Στο απογευματινό Πρόγραμμα οι μαθητές/τριες έχουν μεσημεριανό διάλειμμα. Για τον σκοπό αυτό μπορούν να έχουν μαζί τους μεσημεριανό φαγητό ή το σχολείο μπορεί να κάνει διευθετήσεις για να φάνε σε εστιατόριο της περιοχής.

Συστήνεται όπως οι μαθητές/τριες:

- Έχουν μαζί τους κασετίνα, στην οποία να υπάρχουν ψαλίδι, γόμα και χρωματιστά.
- Φορούν αθλητικά παπούτσια και να είναι κατάλληλα ντυμένοι/ες με βάση το κλίμα και τις καιρικές συνθήκες που επικρατούν κάθε φορά στην περιοχή.

Σημείωση: Τα φύλλα εργασίας και τα όργανα ή οποιοσδήποτε άλλος εξοπλισμός χρειάζεται για την εφαρμογή των Προγραμμάτων παρέχονται από το Κέντρο. Θα ήταν χρήσιμο η ομάδα να έχει μαζί της φωτογραφική μηχανή και βιντεοκάμερα για βιντεοσκόπηση των δραστηριοτήτων και δρώμενων του προγράμματος.

9.5.2. Οι θετικές και αρνητικές συνέπειες του τουρισμού στο φυσικό, πολιτιστικό και κοινωνικό περιβάλλον της κοινότητας Πεδουλά.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ ΣΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Το Πρόγραμμα αυτό προσφέρεται για όλες τις τάξεις της Δημοτικής Εκπαίδευσης. Ανάλογα με την τάξη που συμμετέχει στο Πρόγραμμα εφαρμόζονται διαβαθμισμένες δραστηριότητες. Ενδεικτικές δραστηριότητες παρουσιάζονται στο στάδιο εφαρμογής του Προγράμματος.

Το Πρόγραμμα είναι μονοήμερο (9:00 - 13:30 ή 9:00 - 16:00).

Σημείωση: Σε συνεργασία με το προσωπικό του Κέντρου και τους/τις συνοδούς εκπαιδευτικούς, το γενικό πλαίσιο εφαρμογής του Προγράμματος, όπως παρουσιάζεται παρακάτω, μπορεί να αναπροσαρμοστεί και να διαφοροποιηθεί προς τις δραστηριότητες και τον τρόπο ανάπτυξής του, με βάση τις ανάγκες της κάθε ομάδας.

ΣΤΟΧΟΙ

Οι μαθητές/τριες αναμένεται να:

- γνωρίσουν τα διάφορα είδη τουρισμού, όπως οικοτουρισμός, αγροτουρισμός, μαζικός, ελίτ τουρισμός που μπορεί να προσελκύσει μια περιοχή,
- αντιληφθούν τις θετικές και αρνητικές επιδράσεις του τουρισμού στη φυσιογνωμία ενός τόπου,
- συνειδητοποιήσουν τις συνέπειες του τουρισμού στο κοινωνικό, οικονομικό, πολιτιστικό και φυσικό περιβάλλον μιας περιοχής,
- διαμορφώσουν τουριστική συνείδηση για τη διατήρηση και προστασία ενός τόπου,
- συζητήσουν για τη συμπεριφορά που πρέπει να υιοθετεί ο κάθε άνθρωπος ως επισκέπτης ενός χώρου, μιας περιοχής, μιας χώρας.

ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

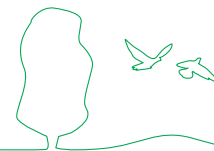
9:00 - 9:30

Άφιξη-καλωσόρισμα και ξενάγηση στο Κέντρο.

9:30 - 11:30

Εισαγωγή των μαθητών/τριών στην έννοια «Τουρισμός» μέσα από την προβολή φιλμ που σχετίζεται με το θέμα. Ακολουθεί παιχνίδι ρόλων μέσα από το οποίο κάθε ομάδα μαθητών/τριών καλείται να αναπαραστήσει τα διάφορα είδη τουριστών στη βάση συγκεκριμένων χαρακτηριστικών (ελίτ, εναλλακτικός, αθλητικός, συνεδριακός τουρίστας, κ.λπ.). Μέσα από το παιχνίδι, οι μαθητές/τριες συζητούν την επίδραση (θετική ή αρνητική) που έχει το κάθε είδος τουρίστα στο περιβάλλον μιας περιοχής.

Εργασία πεδίου στην κοινότητα Πεδουλά. Οι μαθητές/τριες, μέσα από τη δραστηριοποίησή τους στην κοινότητα, καλούνται να αποφασίσουν ποια είδη τουρίστα μπορεί να επισκέπτονται την κοινότητα και δικαιολογούν την απάντησή τους βασισμένοι στο

περιβάλλον και τη φυσιογνωμία της κοινότητας. Ακολουθεί μελέτη στην κοινότητα για τη διερεύνηση των θετικών και αρνητικών επιδράσεων του τουρισμού στη φυσιογνωμία της κοινότητας (παρατήρηση και καταγραφή σε ειδικά φύλλα εργασίας) και κυρίως στο φυσικό, κοινωνικό και πολιτιστικό περιβάλλον της περιοχής (θετικές και αρνητικές παρεμβάσεις των κατοίκων στο περιβάλλον για σκοπούς προσέλκυσης τουριστών). Επίσης, οι μαθητές/τριες συλλέγουν πληροφορίες από τους κατοίκους για τις θετικές και αρνητικές επιδράσεις του τουρισμού στην κοινότητα. Ανακοίνωση των αποτελεσμάτων της κάθε ομάδας, συζήτηση και διατύπωση συμπερασμάτων.

Σε περίπτωση που εντοπίσουν τουρίστες στην κοινότητα, οι μαθητές/τριες συζητούν μαζί τους για το τι είδος τουρίστα θεωρούν ότι οι ίδιοι είναι, γιατί επέλεξαν να επισκεφτούν τον Πεδουλά, πώς θεωρούν ότι πρέπει να συμπεριφέρεται ένας τουρίστας, κ.λπ.

12:40 - 13:30

Επιστροφή στο Κέντρο για επαναφορά των βασικών σημείων της επίσκεψής τους στην κοινότητα. Τίθεται το ερώτημα σχετικά με το είδος του τουρίστα που θα ήθελαν οι μαθητές/τριες να είναι και δικαιολογούν την απάντησή τους. Οι μαθητές/τριες συζητούν για τη συμπεριφορά που πρέπει να υιοθετεί ο κάθε άνθρωπος ως επισκέπτης ενός χώρου, μιας περιοχής, μιας χώρας και διαμορφώνουν έναν κώδικα τουριστικής συμπεριφοράς.

Αναχώρηση και επιστροφή στο σχολείο.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ-ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ/ΤΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

Σε περίπτωση που επιλεγεί από την ομάδα το απογευματινό Πρόγραμμα (9:00 - 16:00) για ανάπτυξη του συγκεκριμένου θέματος, οι μαθητές/τριες συνεχίζουν το Πρόγραμμα με άλλες δραστηριότητες στην Κοινότητα, όπως επίσκεψη συγκεκριμένων χώρων τουριστικού ενδιαφέροντος, παρατήρησή τους και καταγραφή των οποιωνδήποτε παρεμβάσεων (θετικών ή αρνητικών) και διατύπωση τρόπων ανάδειξης και προβολής τους.

Στο απογευματινό Πρόγραμμα οι μαθητές/τριες έχουν μεσημεριανό διάλειμμα. Για τον σκοπό αυτό μπορούν να έχουν μαζί τους μεσημεριανό φαγητό ή το σχολείο μπορεί να κάνει διευθετήσεις για να φάνε σε εστιατόριο της περιοχής.

Συστήνεται όπως οι μαθητές/τριες:

- Έχουν μαζί τους κασετίνα, στην οποία να υπάρχουν ψαλίδι, γόμα και χρωματιστά.
- Φορούν αθλητικά παπούτσια και να είναι κατάλληλα ντυμένοι/ες με βάση το κλίμα και τις καιρικές συνθήκες που επικρατούν κάθε φορά στην περιοχή.

Σημείωση: Τα φύλλα εργασίας και τα όργανα ή οποιοσδήποτε άλλος εξοπλισμός χρειάζεται για την εφαρμογή των Προγραμμάτων παρέχονται από το Κέντρο. Θα ήταν χρήσιμο η ομάδα να έχει μαζί της φωτογραφική μηχανή και βιντεοκάμερα για βιντεοσκόπηση των δραστηριοτήτων και δρώμενων του προγράμματος.

9.5.3. Η πολιτιστική (τοπικά προϊόντα, παραδόσεις, ήθη και έθιμα της κοινότητας) και φυσική κληρονομιά της περιοχής Μαραθάσας και η σημασία τους στην τουριστική ανάπτυξη των χωριών της περιοχής.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ ΣΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Το Πρόγραμμα αυτό προσφέρεται για όλες τις τάξεις της Δημοτικής Εκπαίδευσης. Ανάλογα με την τάξη που συμμετέχει στο Πρόγραμμα εφαρμόζονται διαβαθμισμένες δραστηριότητες. Ενδεικτικές δραστηριότητες παρουσιάζονται στο στάδιο εφαρμογής του Προγράμματος.

Το Πρόγραμμα είναι μονοήμερο (9:00 - 13:30 ή 9:00 - 16:00).

Σημείωση: Σε συνεργασία με το προσωπικό του Κέντρου και τους/τις συνοδούς εκπαιδευτικούς, το γενικό πλαίσιο εφαρμογής του Προγράμματος, όπως παρουσιάζεται παρακάτω, μπορεί να αναπροσαρμοστεί και να διαφοροποιηθεί ως προς τις δραστηριότητες και τον τρόπο ανάπτυξής του, με βάση τις ανάγκες της κάθε ομάδας.

ΣΤΟΧΟΙ

Οι μαθητές/τριες αναμένεται να:

- κατανοήσουν τη σημασία προστασίας και διατήρησης των ιδιαίτερων γνωρισμάτων του τόπου μας (φυσικά, πολιτιστικά, κοινωνικά, κ.ά.) ως βασικών παραγόντων τουριστικής ανάπτυξης,
- συνειδητοποιήσουν το γεγονός ότι κάθε περιοχή έχει τα δικά της χαρακτηριστικά και στοιχεία (φυσικά και πολιτιστικά) που μπορούν να την καταστήσουν τουριστικό προορισμό,
- συνειδητοποιήσουν την ανάγκη σεβασμού, διατήρησης και προστασίας των τουριστικών περιοχών του τόπου μας,
- εντοπίσουν στοιχεία περιβαλλοντικής υποβάθμισης σε περιοχές του τόπου μας από την άναρχη τουριστική ανάπτυξη (αλλαγή τοπίου, καταστροφή τοπικών καλλιεργειών, εξάντληση των φυσικών πόρων, καταστροφή της βιοποικιλότητας, κ.ά.).

ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

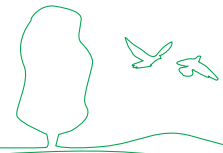
9:00 - 9:30

Άφιξη-καλωσόρισμα και ξενάγηση στο Κέντρο.

Στη συνέχεια, ακολουθούν δραστηριότητες στο Κέντρο ή στο πεδίο, όπως:

9:30 - 11:30

Οι μαθητές/τριες εισάγονται στην έννοια «Τουρισμός» μέσα από την προβολή διαφανειών ή φιλμ σχετικών με το θέμα και συζητούν γιατί η κοινότητα Πεδουλά αποτελεί πόλο έλξης τουρισμού, με αναφορά στο φυσικό, κοινωνικό και πολιτιστικό περιβάλλον της περιοχής.

Ετοιμασία ερωτημάτων, τα οποία υποβάλλονται στους κατοίκους της κοινότητας και αφορούν στα ιδιαίτερα γνωρίσματα της κοινότητας Πεδουλά (φυσικά, πολιτιστικά, κοινωνικά, κ.λπ.). Μελέτη στο πεδίο. Οι μαθητές/τριες σε ομάδες παίρνουν συνεντεύξεις από τους κατοίκους της κοινότητας. Επικεντρώνονται σε ερωτήματα σχετικά με τη σημασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος για την προσέλκυση τουρισμού στην κοινότητά τους και στις προσπάθειες που γίνονται για την προστασία του (π.χ. αναπαλαίωση κτηρίων, αναβίωση νηών και εθίμων, δημιουργία Μουσείων, κ.λπ.). Συνομιλούν επίσης με τουρίστες που βρίσκονται στην περιοχή για τα φυσικά και πολιτιστικά στοιχεία που τους έχουν προσελκύσει για να επισκεφθούν την κοινότητα.

Παράλληλα, μέσα από μελέτη και παρατήρηση στο πεδίο εντοπίζουν στην κοινότητα και καταγράφουν σε φύλλα εργασίας στοιχεία περιβαλλοντικής υποβάθμισης από την άναρχη τουριστική ανάπτυξη (αλλαγή τοπίου, καταστροφή τοπικών καλλιεργειών, εξάντληση των φυσικών πόρων, καταστροφή της βιοποικιλότητας, κ.λπ.).

12:40 - 13:30

Επιστροφή στο Κέντρο. Επαναφορά των βασικών σημείων της επίσκεψης των μαθητών/τριών στην κοινότητα. Συζήτηση, ανακοίνωση των αποτελεσμάτων της κάθε ομάδας και διατύπωση συμπερασμάτων μέσα από διάφορες δραστηριότητες ανατροφοδοτικού χαρακτήρα.

Αναχώρηση και επιστροφή στο σχολείο.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ-ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ/ΤΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

Σε περίπτωση που επιλεγεί από την ομάδα το απογευματινό Πρόγραμμα (9:00 - 16:00) για ανάπτυξη του συγκεκριμένου θέματος, οι μαθητές/τριες συνεχίζουν το Πρόγραμμα με άλλες δραστηριότητες στην Κοινότητα, όπως συνάντηση με το Κοινοτικό Συμβούλιο Πεδουλά, παρουσίαση των παρατηρήσεών τους και συζήτηση για τους τρόπους καλύτερης ανάδειξης των πολιτιστικών και φυσικών χαρακτηριστικών της περιοχής.

Στο απογευματινό Πρόγραμμα οι μαθητές/τριες έχουν μεσημεριανό διάλειμμα. Για τον σκοπό αυτό μπορούν να έχουν μαζί τους μεσημεριανό φαγητό ή το σχολείο μπορεί να κάνει διευθετήσεις, για να φάνε σε εστιατόριο της περιοχής.

Συστήνεται όπως οι μαθητές/τριες:

- Έχουν μαζί τους κασετίνα, στην οποία να υπάρχουν ψαλίδι, γόμα και χρωματιστά.
- Φορούν αθλητικά παπούτσια και να είναι κατάλληλα ντυμένοι/ες με βάση το κλίμα και τις καιρικές συνθήκες που επικρατούν κάθε φορά στην περιοχή.

Σημείωση: Τα φύλλα εργασίας και τα όργανα ή οποιοσδήποτε άλλος εξοπλισμός χρειάζεται για την εφαρμογή των Προγραμμάτων παρέχονται από το Κέντρο. Θα ήταν χρήσιμο η ομάδα να έχει μαζί της φωτογραφική μηχανή και βιντεοκάμερα για βιντεοσκόπηση των δραστηριοτήτων και δρώμενων του προγράμματος.

9.5.4. Ενδεικτικές δραστηριότητες επέκτασης για τη θεματική ενότητα «Τουρισμός»

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ, ΓΙΑ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ, ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΣΤΗ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ «ΤΟ ΝΕΡΟ ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ: ΥΔΡΟΒΙΑ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΑ»

Σημαντική σημείωση προς τους/τις εκπαιδευτικούς:

Οι πιο κάτω δραστηριότητες είναι απλές ιδέες που μπορείτε να εφαρμόσετε στο σχολείο μαζί με τους/τις μαθητές/τριές σας για επέκταση και συνέχιση του Προγράμματος, μέσα στο σχολείο.

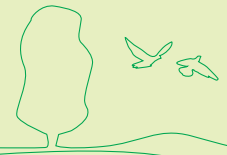
Οι δραστηριότητες που προτείνονται σκοπό έχουν να βοηθήσουν τον/την εκπαιδευτικό να αναπτύξει τις δικές του/της εργασίες, ιδέες και δραστηριότητες, σε σχέση πάντα με το Πρόγραμμα στο οποίο συμμετείχε με τους/τις μαθητές/τριες, λαμβάνοντας, όμως, υπόψη τις ειδικές τοπικές συνθήκες του σχολείου του/της, καθώς επίσης και το ηλικιακό επίπεδο και ενδιαφέρον των μαθητών/τριών του/της.

Για την καλύτερη επέκταση των Προγραμμάτων στα πλαίσια της σχολικής μονάδας, είναι σημαντικό ο/η εκπαιδευτικός να λάβει υπόψη του/της τα πιο κάτω:

1. Συστήνεται αξιοποίηση και μεταφορά των εμπειριών που απέκτησαν οι μαθητές/τριες κατά τη συμμετοχή τους στο Πρόγραμμα, στις δραστηριότητες επέκτασης στο σχολείο.
2. Στις δραστηριότητες επέκτασης που θα ανατεθούν από τον/την εκπαιδευτικό στην τάξη, θα πρέπει να αξιοποιηθούν διάφορα μαθήματα και να καλυφθούν διάφορες πτυχές του θέματος που μελέτησαν οι μαθητές/τριες μέσα από το Πρόγραμμα, στο οποίο συμμετείχαν.
3. Συστήνεται δραστηριοποίηση στην τοπική κοινότητα και αξιοποίησή της ως βασικού εκπαιδευτικού μαθησιακού εργαλείου.
4. Συστήνεται ο προσανατολισμός και η έμφαση του/της εκπαιδευτικού στην ανάπτυξη της δημιουργικότητας, της φαντασίας και του ενδιαφέροντος των μαθητών/τριών για τα περιβαλλοντικά ζητήματα.

Δραστηριότητες:

- Φτιάχνω σταυρόλεξα ή ακροστοιχίδες, τα οποία να περιλαμβάνουν έννοιες σχετικές με τον τουρισμό.
- Ετοιμάζω διάφορα επιτραπέζια παιχνίδια, όπως φιδάκι ερωτήσεων-απαντήσεων, κ.λπ., σχετικά με τον τουρισμό και τη σημασία του στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας. Είναι σημαντικό οι μαθητές/τριες να θέσουν τους κανόνες του παιχνιδιού.
- Ετοιμάζω συλλογές από αξιοθέατα και φυσικές ομορφιές της Κύπρου, τα οποία μπορούν να αποτελέσουν πόλο έλξης τουρισμού στον τόπο μας.
- Φτιάχνω σειρά γραμματοσήμων ή καρτ-ποστάλ με θέμα τις ομορφιές της Κύπρου.
- Κατασκευάζω έναν οδηγό με τα βασικά σημεία τουριστικού ενδιαφέροντος στην περιοχή του Πεδουλά ή των χωριών του ορεινού όγκου του Τροόδου, παρέχοντας

βασικές πληροφορίες στον επισκέπτη για τη σημασία τους.

- Γίνομαι φωτογράφος και αναδεικνύω τις φυσικές ομορφιές του τόπου, ως χώρου προσέλκυσης επισκεπτών μέσα από τη δημιουργία ενός φωτογραφικού άλπουμ.
- Φτιάχνω τον δικό μου τουριστικό χάρτη για την περιοχή του Τροόδους ή όποιας άλλης περιοχής επιθυμώ, δίνοντας έμφαση στην ανάδειξη περιοχών για τον τουρίστα, όπως γη και νερό, πράσινη οικονομία, διακίνηση, χλωρίδα, πανίδα, πολιτιστικός χαρακτήρας, οικοπληροφόρηση, κ.λ.π. (τα σχετικά σύμβολα βρίσκονται στην ιστοσελίδα GreenMap.org).
- Φτιάχνω έναν πρωτότυπο κώδικα οικοτουριστικής συμπεριφοράς. Ο κώδικας αυτός μπορεί να έχει τη μορφή μιας ιστορίας, συμβόλων, σκίτσων, σχεδίων, γελοιογραφιών, κ.λπ.
- Συλλέγω άρθρα από εφημερίδες και περιοδικά για τον τουρισμό στην Κύπρο και ετοιμάζω το δικό μου άρθρο για το ζήτημα αυτό.

9.6. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ «ΕΝΕΡΓΕΙΑ»

Γενικός σκοπός της ενότητας: Οι μαθητές/τριες να εντοπίζουν δραστηριότητες στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων του χθες και του σήμερα σε θέματα διατροφής, διακίνησης, διασκέδασης, αγορών, ντυσίματος, που απαιτούν κατανάλωση ενέργειας. Με πεδίο μελέτης την κοινότητα Πεδοουλά οι μαθητές/τριες θα προσδιορίσουν το ενεργειακό προφίλ της κοινότητας, όπως αυτό διαφοροποιείται με το πέρασμα των χρόνων. Επιδιώκεται, επίσης, η ευαισθητοποίηση των μαθητών/τριών σε θέματα εξοικονόμησης ενέργειας στη βάση της διαφύλαξης των φυσικών πόρων και της προστασίας του περιβάλλοντος. Λόγω της ιδιαιτερότητας της περιοχής δίδεται έμφαση στην κατανόηση της σημασίας διαμόρφωσης ενεργειακά αποδοτικών οικοδομών (βιοκλιματική αρχιτεκτονική) ως παράγοντα εξοικονόμησης ενέργειας.

Βασικές Περιβαλλοντικές Έννοιες: ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, εναλλακτικές πηγές ενέργειας, ενέργεια, εξοικονόμηση ενέργειας, ηλεκτροδότηση, ηλεκτροπαραγωγικός σταθμός, κατανάλωση ενέργειας, μη ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, φυσικοί πόροι.

9.6.1. Το ενεργειακό προφίλ των ανθρώπων του χθες και του σήμερα

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ ΣΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Το Πρόγραμμα αυτό προσφέρεται για όλες τις τάξεις της Δημοτικής Εκπαίδευσης. Ανάλογα με την τάξη που συμμετέχει στο Πρόγραμμα εφαρμόζονται διαβαθμισμένες δραστηριότητες. Ενδεικτικές δραστηριότητες παρουσιάζονται στο στάδιο εφαρμογής του Προγράμματος.

Το Πρόγραμμα είναι μονοήμερο (9:00 - 13:30 ή 9:00 - 16:00).

Σημείωση: Σε συνεργασία με το προσωπικό του Κέντρου και τους/τις συνοδούς εκπαιδευτικούς, το γενικό πλαίσιο εφαρμογής του Προγράμματος, όπως παρουσιάζεται παρακάτω, μπορεί να αναπροσαρμοστεί και να διαφοροποιηθεί ως προς τις δραστηριότητες και τον τρόπο ανάπτυξής του, με βάση τις ανάγκες της κάθε ομάδας.

ΣΤΟΧΟΙ

Οι μαθητές/τριες αναμένεται να:

- αντιληφθούν την έννοια της ενέργειας,
- γνωρίσουν διάφορες μορφές ενέργειας,
- γνωρίσουν τις πηγές ενέργειας που υπάρχουν στη Γη,
- κατανοήσουν ότι η ενέργεια δεν δημιουργείται από το τίποτα και ότι μετατρέπεται από μια μορφή σε άλλη,
- γνωρίσουν το ενεργειακό προφίλ των ανθρώπων του χθες και του σήμερα,
- συνειδητοποιήσουν ότι κάποιες πηγές ενέργειας είναι ανανεώσιμες, ενώ κάποιες άλλες είναι μη ανανεώσιμες,
- γνωρίσουν τρόπους εφαρμογής ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, κίνηση μηχανών, θέρμανση, κ.ά.,
- κατανοήσουν ότι η ενέργεια είναι πολύτιμη και δεν πρέπει να την σπαταλούμε,
- εισηγηθούν τρόπους εξοικονόμησης ενέργειας στο σπίτι, στο σχολείο και γενικά στην καθημερινή ζωή,
- αναπτύξουν περιβαλλοντική συνείδηση, γνωρίζοντας τις αρνητικές επιπτώσεις που έχει στο περιβάλλον η χρήση κάποιων πηγών ενέργειας,
- διαμορφώσουν θετικές στάσεις για την προστασία και τη διατήρηση του περιβάλλοντος.

ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

9:00 - 9:30

Άφιξη-καλωσόρισμα και ξενάγηση στο Κέντρο.

9:30 - 10:30

Εισαγωγή στην έννοια της ενέργειας και των μορφών της μέσα από προβολή και συμπλήρωση σχετικών φύλλων εργασίας. Επιπλέον, οι μαθητές/τριες, με τη βοήθεια εικόνων συζητούν στις ομάδες τους και αντιλαμβάνονται τις μετατροπές ενέργειας

που συμβαίνουν, είτε από μόνες τους στη φύση, είτε με την ανθρώπινη παρέμβαση. Στη συνέχεια, δίνονται σε κάθε ομάδα εικόνες στις οποίες παρουσιάζεται η χρήση των διάφορων μορφών ενέργειας από τους ανθρώπους. Ακολουθεί συζήτηση για τη σημασία της ενέργειας στη ζωή των ανθρώπων.

Τέλος, γίνεται διαχωρισμός των πηγών ενέργειας σε ανανεώσιμες και μη ανανεώσιμες δίνοντας μεγάλη σημασία στην ανάγκη μείωσης της χρήσης των μη ανανεώσιμων και της σταδιακής αντικατάστασής τους από τις ανανεώσιμες.

10:30 - 11:30

Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στην πράξη. Οι μαθητές/τριες, μέσα από πειραματισμό με τη δημιουργία απλών κατασκευών (energy kit), στον αύλειο χώρο του Κ.Π.Ε., γνωρίζουν διάφορες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, όπως την αιολική και την ηλιακή ενέργεια.

11:30 - 12:30

Περιδιάβαση των μαθητών/τριών μέσα στην κοινότητα, για ν' ανακαλύψουν και να εντοπίσουν λανθασμένους τρόπους διαχείρισης της ενέργειας από τους κατοίκους. Μπορεί να γίνει επίσκεψη για μελέτη σε συγκεκριμένα κτήρια της κοινότητας.

12:40 - 13:30

Επιστροφή στο Κέντρο για συζήτηση των παρατηρήσεων και των εμπειριών τους από την επίσκεψη στην κοινότητα σχετικά με το θέμα της εξοικονόμησης ενέργειας. Συζήτηση και εισηγήσεις για τους τρόπους, με τους οποίους θα μειώσουμε την κατανάλωση και σπατάλη ενέργειας. Δίνονται στους/τις μαθητές/τριες σχετικά εικονογραφημένα έντυπα, μέσα από τα οποία θα αντιληφθούν τους τρόπους εξοικονόμησης ενέργειας. Αναχώρηση και επιστροφή στο σχολείο.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ-ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ/ΤΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

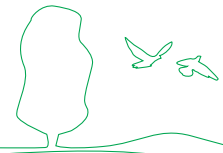
Σε περίπτωση που επιλεγεί από την ομάδα το απογευματινό Πρόγραμμα (9:00 - 16:00) για ανάπτυξη του συγκεκριμένου θέματος, οι μαθητές/τριες συνεχίζουν το Πρόγραμμα με άλλες δραστηριότητες ανατροφοδοτικού τύπου στην Κοινότητα και στο Κ.Π.Ε.

Στο απογευματινό Πρόγραμμα οι μαθητές/τριες έχουν μεσημεριανό διάλειμμα. Για τον σκοπό αυτό μπορούν να έχουν μαζί τους μεσημεριανό φαγητό ή το σχολείο μπορεί να κάνει διευθετήσεις, για να φάνε σε εστιατόριο της περιοχής.

Συστήνεται όπως οι μαθητές/τριες:

- Έχουν μαζί τους κασετίνα, στην οποία να υπάρχουν ψαλίδι, γόμα και χρωματιστά.
- Φορούν αθλητικά παπούτσια και να είναι κατάλληλα ντυμένοι/ες με βάση το κλίμα και τις καιρικές συνθήκες που επικρατούν κάθε φορά στην περιοχή.

Σημείωση: Τα φύλλα εργασίας και τα όργανα ή οποιοσδήποτε άλλος εξοπλισμός χρειάζεται για την εφαρμογή των προγραμμάτων παρέχονται από το Κέντρο. Θα ήταν χρήσιμο η ομάδα να έχει μαζί της φωτογραφική μηχανή και βιντεοκάμερα για βιντεοσκόπηση των δραστηριοτήτων και δρώμενων του προγράμματος.

9.6.2. Το βιοκλιματικό σπίτι: η βιοκλιματική αρχιτεκτονική των σπιτιών της κοινότητας Πεδουλά

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ ΣΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Το Πρόγραμμα αυτό προσφέρεται για όλες τις τάξεις της Δημοτικής Εκπαίδευσης. Ανάλογα με την τάξη που συμμετέχει στο Πρόγραμμα εφαρμόζονται διαβαθμισμένες δραστηριότητες. Ενδεικτικές δραστηριότητες παρουσιάζονται στο στάδιο εφαρμογής του Προγράμματος.

Το Πρόγραμμα είναι μονοήμερο (9:00 - 13:30 ή 9:00 - 16:00).

Σημείωση 1: Το Πρόγραμμα αυτό μπορεί να συνδυαστεί με το Πρόγραμμα «Βιοκλιματική αρχιτεκτονική της κοιλάδας της Μαραθάσας. Μελετώντας την αρχιτεκτονική των σπιτιών» που εντάσσεται στη Θεματική Ενότητα «Πολιτισμός, Περιβάλλον και Τοπική Κοινωνία».

Σημείωση 2: Σε συνεργασία με το προσωπικό του Κέντρου και τους/τις συνοδούς εκπαιδευτικούς, το γενικό πλαίσιο εφαρμογής του Προγράμματος, όπως παρουσιάζεται παρακάτω, μπορεί να αναπροσαρμοστεί και να διαφοροποιηθεί ως προς τις δραστηριότητες και τον τρόπο ανάπτυξής του, με βάση τις ανάγκες της κάθε ομάδας.

ΣΤΟΧΟΙ

Οι μαθητές/τριες αναμένεται να:

- κατανοήσουν την έννοια της βιοκλιματικής αρχιτεκτονικής,
- συσχετίσουν την παραδοσιακή αρχιτεκτονική δομή των σπιτιών με τη γεωγραφική θέση της κοινότητας,
- εξοικειωθούν με τη διεξαγωγή απλών επιστημονικών ερευνών και παρατηρήσεων, με την αρχιτεκτονική δομή των σπιτιών, καθώς επίσης και της θέσης και του τρόπου οικοδόμησής τους σε ένα ορεινό χωριό, όπως είναι ο Πεδουλάς,
- επισημάνουν κοινά χαρακτηριστικά μεταξύ των σπιτιών του χωριού,
- επεξηγήσουν τις ομοιότητες καθώς και τις διαφορές που παρουσιάζουν αυτά μεταξύ τους,
- αναπτύξουν περιβαλλοντική συνείδηση κατανοώντας ότι κάθε σπίτι απαιτεί ενέργεια για να λειτουργήσει, γι' αυτό και πρέπει να κατασκευάζεται βάσει συγκεκριμένων προτύπων ώστε να επιτυγχάνεται η μεγαλύτερη δυνατή εξοικονόμηση ενέργειας,
- ευαισθητοποιηθούν σε θέματα εξοικονόμησης ενέργειας στη βάση της διαφύλαξης των φυσικών πόρων και της προστασίας του περιβάλλοντος.

ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

9:00 - 9:30

Άφιξη-καλωσόρισμα και ξενάγηση στο Κέντρο.

9:30 - 10:30

Εισαγωγή των μαθητών/τριών σε βασικές έννοιες σχετικές με τον προσανατολισμό, τα

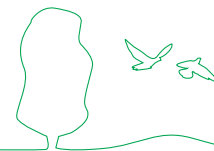

σημεία του ορίζοντα και τους τρόπους προσανατολισμού (πυξίδα, ιερό εκκλησίας, ήλιος). Επεξήγηση του όρου βιοκλιματική αρχιτεκτονική και συσχέτιση της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής των σπιτιών με τη γεωγραφική θέση της κοινότητας Πεδουλά. Αναφορά στις διαφορές που παρουσιάζουν τα δικά τους σπίτια από τα σπίτια της συγκεκριμένης κοινότητας. Λόγοι για τους οποίους παρουσιάζονται διαφοροποιήσεις στην αρχιτεκτονική των σπιτιών κάθε κοινότητας/περιοχής. Αναφορά στην αναγκαιότητα δημιουργίας βιοκλιματικών σπιτιών στην Κύπρο και παγκόσμια, δίνοντας έμφαση στην επεξήγηση των λόγων της εμφάνισης των κλιματικών αλλαγών και των αρνητικών επιπτώσεών τους στον πλανήτη.

10:30 - 12:30

α) Επιτόπια μελέτη στο περιβαλλοντικό κέντρο του Πεδουλά. Οι μαθητές/τριες καλούνται να κινηθούν στους χώρους του Κέντρου, παρατηρούν (σε ομάδες ή ατομικά) και διερευνούν κατά πόσο εφαρμόζονται οι αρχές της βιοκλιματικής αρχιτεκτονικής στο κτήριο και αναγνωρίζουν λάθη στην κατασκευή του. Δίνεται φύλλο εργασίας στους/τις μαθητές/τριες, στο οποίο περιλαμβάνεται ερωτηματολόγιο το οποίο τους βοηθά στη διερεύνησή τους.

β) Αντίστοιχη διερεύνηση γίνεται στα σπίτια της κοινότητας. Οι μαθητές/τριες διερευνούν κατά πόσο εφαρμόζονται οι αρχές της βιοκλιματικής αρχιτεκτονικής στα σπίτια, μελετώντας την εξωτερική δομή των κτηρίων, αλλά και τους εσωτερικούς χώρους,

εάν είναι εφικτό. Σχεδιάζουν το σπίτι τους χρησιμοποιώντας στοιχεία βιοκλιματικής αρχιτεκτονικής, όπως αυτά παρουσιάζονται στα παραδοσιακά σπίτια της κοινότητας Πεδουλά.

12:40 -1 3:30

Παρουσίαση των αποτελεσμάτων της κάθε ομάδας και συζήτηση για τα αποτελέσματα των παρατηρήσεών τους.

Αναχώρηση και επιστροφή στο σχολείο.

Σημείωση: Σημειώνεται ότι μετά από σχετική διευθέτηση και εκδήλωση ενδιαφέροντος από την ομάδα μπορεί να γίνει επίσκεψη και ξενάγηση σε παραδοσιακό σπίτι του χωριού.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ-ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ/ΤΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

Σε περίπτωση που επιλεγεί από την ομάδα το απογευματινό Πρόγραμμα (9:00 - 16:00) για ανάπτυξη του συγκεκριμένου θέματος, οι μαθητές/τριες συνεχίζουν το Πρόγραμμα με άλλες δραστηριότητες ανατροφοδοτικού τύπου στην Κοινότητα και στο Κ.Π.Ε., όπως ετοιμασία μακέτας παραδοσιακού σπιτιού, στην οποία να παρουσιάζονται στοιχεία βιοκλιματικής αρχιτεκτονικής, όπως έχουν προηγουμένως συζητηθεί από τους/τις μαθητές/τριες.

Στο απογευματινό Πρόγραμμα οι μαθητές/τριες έχουν μεσημεριανό διάλειμμα. Για τον σκοπό αυτό μπορούν να έχουν μαζί τους μεσημεριανό φαγητό ή το σχολείο μπορεί να κάνει διευθετήσεις, για να φάνε σε εστιατόριο της περιοχής.

Συστήνεται όπως οι μαθητές/τριες:

- Έχουν μαζί τους κασετίνα, στην οποία να υπάρχουν ψαλίδι, γόμα και χρωματιστά.
- Φορούν αθλητικά παπούτσια και να είναι κατάλληλα ντυμένοι/ες με βάση το κλίμα και τις καιρικές συνθήκες που επικρατούν κάθε φορά στην περιοχή.

Σημείωση: Τα φύλλα εργασίας και τα όργανα ή οποιοσδήποτε άλλος εξοπλισμός χρειάζεται για την εφαρμογή των Προγραμμάτων παρέχονται από το Κέντρο. Θα ήταν χρήσιμο η ομάδα να έχει μαζί της φωτογραφική μηχανή και βιντεοκάμερα για βιντεοσκόπηση των δραστηριοτήτων και δρώμενων του προγράμματος.

9.6.3. Ενδεικτικές δραστηριότητες επέκτασης για τη θεματική ενότητα «Ενέργεια»

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ, ΓΙΑ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ, ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΣΤΗ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ «ΕΝΕΡΓΕΙΑ»

Σημαντική σημείωση προς τους/τις εκπαιδευτικούς:

Οι πιο κάτω δραστηριότητες είναι απλές ιδέες που μπορείτε να εφαρμόσετε στο σχολείο μαζί με τους/τις μαθητές/τριές σας για επέκταση και συνέχιση του Προγράμματος, στο οποίο συμμετείχατε μέσα στο σχολείο.

Οι δραστηριότητες που προτείνονται σκοπό έχουν να βοηθήσουν τον/την εκπαιδευτικό να αναπτύξει τις δικές του εργασίες και δραστηριότητες, σε σχέση πάντα με το Πρόγραμμα, στο οποίο συμμετείχε με τους/τις μαθητές/τριές του/της, λαμβάνοντας, όμως, υπόψη τις ειδικές τοπικές συνθήκες του σχολείου του/της, καθώς επίσης και το ηλικιακό επίπεδο και ενδιαφέρον των μαθητών/τριών του/της.

Για την καλύτερη επέκταση των Προγραμμάτων στα πλαίσια της σχολικής μονάδας, είναι σημαντικό ο/η εκπαιδευτικός να λάβει υπόψη του τα πιο κάτω:

1. Συστήνεται αξιοποίηση και μεταφορά των εμπειριών που απέκτησαν οι μαθητές/τριες κατά τη συμμετοχή τους στο Πρόγραμμα, στις δραστηριότητες επέκτασης στο σχολείο.
2. Στις δραστηριότητες επέκτασης που θα ανατεθούν από τον/την εκπαιδευτικό στην τάξη, θα πρέπει να αξιοποιηθούν διάφορα μαθήματα και να καλυφθούν διάφορες πτυχές του θέματος που μελέτησαν οι μαθητές/τριες μέσα από το Πρόγραμμα, στο οποίο συμμετείχαν.
3. Συστήνεται δραστηριοποίηση στην τοπική κοινότητα και αξιοποίησή της ως βασικού εκπαιδευτικού μαθησιακού εργαλείου.
4. Συστήνεται ο προσανατολισμός και η έμφαση του/της εκπαιδευτικού στην ανάπτυξη της δημιουργικότητας, της φαντασίας και του ενδιαφέροντος των μαθητών/τριών για τα περιβαλλοντικά ζητήματα.

Ενδεικτικές δραστηριότητες:

- Φτιάχνω τη μακέτα ενός πάρκου ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, π.χ. αιολικό πάρκο, πάρκο φωτοβολταϊκών, κ.λπ.
- Κατασκευή μακέτας π.χ. λούνα-παρκ, του οποίου τα παιχνίδια να λειτουργούν με ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.
- Ετοιμάζω μια μακέτα βιοκλιματικού σπιτιού μέσα από την οποία να φαίνονται τα περιβαλλοντικά-βιοκλιματικά του χαρακτηριστικά (τρόπος κατασκευής, δομικά υλικά, κ.λπ.). Θα ήταν χρήσιμο για τη συγκεκριμένη δραστηριότητα να προσκληθεί αρχιτέκτονας που ασχολείται με τη βιοκλιματική αρχιτεκτονική για να συζητήσει με τους/τις μαθητές/τριες σχετικά με τη σημασία της κατασκευής βιοκλιματικών σπιτιών, όπως επίσης και να τους καθοδηγήσει στην κατασκευή μακέτας σπιτιού με απλά βιοκλιματικά χαρακτηριστικά.
- Συλλέγω άρθρα από εφημερίδες και περιοδικά σχετικά με την ενέργεια και ετοιμάζω ένα άρθρο, στο οποίο αναδεικνύεται η σημασία της ενέργειας στη ζωή μας, η ανάγκη και οι τρόποι εξοικονόμησής της, κ.λπ.
- Κατασκευάζω ενημερωτικό έντυπο για την ενέργεια, στο οποίο θα δίνεται σημασία στην πληροφόρηση και ενημέρωση του κοινού για τη σημασία της εξοικονόμησής της και την ανάγκη χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

9.7. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ «ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ»

Γενικός σκοπός της ενότητας: Οι μαθητές/τριες μέσα από την τέχνη, εμπλέκονται σε δημιουργικές δράσεις και δραστηριότητες σε διάφορα εξωτερικά πεδία (φυσικό, κοινωνικό, πολιτιστικό) με σκοπό την άμεση επαφή με το τοπικό περιβάλλον και την ευαισθητοποίησή τους σε θέματα προστασίας και διατήρησής του. Επιπλέον, επιδιώκεται οι μαθητές/τριες να συνειδητοποιήσουν μέσα από τη μελέτη πεδίων του φυσικού, κοινωνικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος της κοινότητας Πεδουλά και της ευρύτερης περιοχής του Τροόδου, τη σημασία του περιβάλλοντος στην ανάπτυξη της εικαστικής παιδείας και τη συμβολή της αντίστοιχα στη διαμόρφωση περιβαλλοντικά ευαισθητοποιημένων πολιτών.

Βασικές περιβαλλοντικές έννοιες: δημιουργική έκφραση, εικαστικές δημιουργίες, εικαστικές παρεμβάσεις, κριτική ανάλυση των έργων, τέχνη, φυσικά υλικά, φυσικά χρώματα.

9.7.1. Η συμβολή της τέχνης στη διδασκαλία και μάθηση περιβαλλοντικών ζητημάτων

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ ΣΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Το Πρόγραμμα αυτό προσφέρεται για όλες τις τάξεις της Δημοτικής Εκπαίδευσης. Ανάλογα με την τάξη που συμμετέχει στο Πρόγραμμα εφαρμόζονται διαβαθμισμένες δραστηριότητες. Ενδεικτικές δραστηριότητες παρουσιάζονται στο στάδιο εφαρμογής του Προγράμματος.

Το Πρόγραμμα είναι μονοήμερο (9:00 - 13:30 ή 9:00 - 16:00).

Σημείωση: Σε συνεργασία με το προσωπικό του Κέντρου και τους/τις συνοδούς εκπαιδευτικούς, το γενικό πλαίσιο εφαρμογής του Προγράμματος, όπως παρουσιάζεται παρακάτω, μπορεί να αναπροσαρμοστεί και να διαφοροποιηθεί ως προς τις δραστηριότητες και τον τρόπο ανάπτυξής του, με βάση τις ανάγκες της κάθε ομάδας.

ΣΤΟΧΟΙ

Οι μαθητές/τριες αναμένεται να:

- αποκτήσουν εμπειρίες για εικαστική έκφραση και να συνδέουν το περιβάλλον με την τέχνη και τη δημιουργία,
- εμπλακούν σε δημιουργικές διαδικασίες ετοιμασίας έργων τέχνης μέσα από τον σχεδιασμό, τροποποίηση και μετασχηματισμό υλικών και αντικειμένων που βρίσκουν στο περιβάλλον,
- καλλιεργούν μέσα από την πράξη δεξιότητες παρατήρησης και κριτικής του άμεσου και ευρύτερου περιβάλλοντα χώρου (φυσικού και ανθρωπογενούς),
- καλλιεργήσουν, μέσα από τη δημιουργία εικαστικών έργων, την ευαισθησία τους για το περιβάλλον και τον πολιτισμό.

ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

9:00 - 9:30

Άφιξη-καλωσόρισμα και ξενάγηση στο Κέντρο.

Επιλογή δραστηριοτήτων ανάλογα με την ηλικία των παιδιών.

9:30 - 10:30

Εισαγωγή των μαθητών/τριών στον ρόλο που διαδραματίζει η τέχνη στη ζωή των ανθρώπων ως μέσο έκφρασης και δημιουργίας. Ακολουθεί συζήτηση για τη σχέση της τέχνης με το περιβάλλον και τον πολιτισμό, όπως αυτή διαφαίνεται μέσα από έργα τέχνης Κύπριων και ξένων ζωγράφων.

10:30 - 13:30

Επιλογή πεδίου για επιτόπια μελέτη ανάλογα με το ενδιαφέρον των εκπαιδευτικών και των

μαθητών/τριών τους (π.χ. δάσος, κοινότητα Πεδουλά, ποτάμιο οικοσύστημα, κ.λπ.). Θα γίνουν παρατηρήσεις στο πεδίο μέσα από τη χρήση των αισθήσεων και μέσα από την αλληλεπίδραση με το περιβάλλον. Ακολουθούν δημιουργικές δραστηριότητες, κατά τις οποίες οι μαθητές/τριες ετοιμάζουν έργα τέχνης και επιτόπιες εικαστικές παρεμβάσεις, έχοντας τον χωρότοπο ως ερέθισμα και ως βασική πηγή συλλογής πληροφοριών και υλικού για τις δημιουργίες τους. Ενδεικτικές δραστηριότητες είναι οι ακόλουθες:

- Ετοιμασία τρισδιάστατων κατασκευών με φυσικά υλικά.
- Εικαστικές παρεμβάσεις στο πεδίο, π.χ. δημιουργία των Αμαδρυάδων στο δάσος με τη χρήση φυσικών υλικών.
- Δημιουργία μοτίβων με τη χρήση φυσικών υλικών.
- Χρήση φυσικών χρωμάτων για ετοιμασία εικαστικών έργων.
- Χρήση φωτογραφικής μηχανής για αποτύπωση εικόνων από το περιβάλλον και δημιουργία με αυτές ενός φωτοκολλάζ με συγκεκριμένο θέμα και προβληματική.
- Χρήση εικόνας και ήχου για αποτύπωση του χώρου.
- Εικαστική παρέμβαση στον χώρο μέσω βιντεοσκοπήσεων.

Όλα τα έργα συζητούνται και αναλύονται στη βάση των συγκεκριμένων προβληματισμών που προκύπτουν από τα πεδία μελέτης και αποτελούν σημείο εικαστικής έκφρασης και προβληματισμού των μαθητών/τριών.

13:30 Αναχώρηση και επιστροφή στο σχολείο.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ-ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ/ΤΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

Σε περίπτωση που επιλεγεί από την ομάδα το απογευματινό Πρόγραμμα (9:00 - 16:00) για ανάπτυξη του συγκεκριμένου θέματος, οι μαθητές/τριες επιστρέφουν στο Κέντρο ή παραμένουν στο πεδίο και συνεχίζουν το Πρόγραμμα με εμβάθυνση και κριτική συζήτηση των έργων τους.

Στο απογευματινό Πρόγραμμα οι μαθητές/τριες έχουν μεσημεριανό διάλειμμα. Για τον σκοπό αυτό μπορούν να έχουν μαζί τους μεσημεριανό φαγητό ή το σχολείο μπορεί να κάνει διευθετήσεις για να φάνε σε εστιατόριο της περιοχής.

Συστήνεται όπως οι μαθητές/τριες:

- Έχουν μαζί τους σακουλάκια για συλλογή διάφορων υλικών από τα πεδία μελέτης.
- Έχουν φωτογραφική μηχανή ή βιντεοκάμερα για καταγραφή των δραστηριοτήτων και δρώμενων του προγράμματος.
- Έχουν κασετίνα, στην οποία να υπάρχουν ψαλίδι, γόμα και χρωματιστά.

Σημείωση: Φορούν αθλητικά παπούτσια και είναι κατάλληλα ντυμένοι/ες για εξόρμηση στο δάσος. Τα φύλλα εργασίας και τα όργανα ή οποιοσδήποτε άλλος εξοπλισμός χρειάζεται για την εφαρμογή των Προγραμμάτων παρέχονται από το Κέντρο.

9.7.2. Ενδεικτικές δραστηριότητες επέκτασης για τη θεματική ενότητα «Τέχνη και Περιβάλλον»

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ, ΓΙΑ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ, ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΗ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ «ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ»

Σημαντική σημείωση προς τους/τις εκπαιδευτικούς:

Οι πιο κάτω δραστηριότητες είναι απλές ιδέες που μπορείτε να εφαρμόσετε στο σχολείο μαζί με τους/τις μαθητές/τριές σας για επέκταση και συνέχιση του Προγράμματος, στο οποίο συμμετείχατε μέσα στο σχολείο.

Οι δραστηριότητες που προτείνονται σκοπό έχουν να βοηθήσουν τον/την εκπαιδευτικό να αναπτύξει τις δικές του εργασίες και δραστηριότητες, σε σχέση πάντα με το Πρόγραμμα στο οποίο συμμετείχε με τους/τις μαθητές/τριές του, λαμβάνοντας, όμως, υπόψη τις ειδικές τοπικές συνθήκες του σχολείου του, καθώς, επίσης, και το ηλικιακό επίπεδο και ενδιαφέρον των μαθητών/τριών του.

Για την καλύτερη επέκταση των Προγραμμάτων στα πλαίσια της σχολικής μονάδας, είναι σημαντικό ο/η εκπαιδευτικός να λάβει υπόψη του τα πιο κάτω:

1. Συστήνεται αξιοποίηση και μεταφορά των εμπειριών που απέκτησαν οι μαθητές/τριες κατά τη συμμετοχή τους στο Πρόγραμμα, στις δραστηριότητες επέκτασης στο σχολείο.
2. Στις δραστηριότητες επέκτασης που θα ανατεθούν από τον/την εκπαιδευτικό στην τάξη, θα πρέπει να αξιοποιηθούν διάφορα μαθήματα και να καλυφθούν διάφορες πτυχές του θέματος που μελέτησαν οι μαθητές/τριες μέσα από το Πρόγραμμα που συμμετείχαν.
3. Συστήνεται δραστηριοποίηση στην τοπική κοινότητα και αξιοποίησή της ως βασικού εκπαιδευτικού μαθησιακού εργαλείου.
4. Συστήνεται ο προσανατολισμός και η έμφαση του/της εκπαιδευτικού στην ανάπτυξη της δημιουργικότητας, της φαντασίας και του ενδιαφέροντος των μαθητών/τριών για τα περιβαλλοντικά ζητήματα.

Ενδεικτικές δραστηριότητες:

- Συλλέγω φωτογραφίες τις οποίες έχω βγάλει στο περιβάλλον (φυσικό ή κοινωνικό ή πολιτιστικό). Οι φωτογραφίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν στη δημιουργία φωτογραφικής έκθεσης στο σχολείο με στόχο την πρόκληση του ενδιαφέροντος και ευαισθητοποίησης των μαθητών/τριών και του κοινού για το περιβάλλον και την ανάγκη προστασίας και διατήρησής του.
- Μελετώ το περιβάλλον του σχολείου και της κοινότητας, προβληματίζομαι για την κατάσταση του περιβάλλοντος της περιοχής μου και παρεμβαίνω εικαστικά με στόχο να προβληματίσω και να ενεργοποιήσω τα μέλη της σχολικής κοινότητας και του δήμου ή της κοινότητάς μου για την κατάσταση του περιβάλλοντος ή για κάποιο συγκεκριμένο περιβαλλοντικό ζήτημα, π.χ. απορρίμματα, έλλειψη πρασίνου, ρύπανση της ατμόσφαιρας.
- Οργανώνω φωτογραφική έκθεση με τα έργα που έκαναν οι ομάδες στο πεδίο.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Φιλοτεχνώ σειρά γραμματοσήμων με θέμα της επιλογής μου, όπως αυτό προκύπτει από την επαφή μου με το περιβάλλον.
- Κατασκευάζω ενημερωτικό έντυπο υλικό ή τρίπτυχο ή αφίσα για το περιβάλλον.
- Χρησιμοποιώ υλικά που έχω συλλέξει από το περιβάλλον και δημιουργώ ζωγραφιές ή αποτυπώματα.
- Ετοιμάζω μόμπιλε φτιαγμένα από μια βάση από την οποία κρέμονται κλωστές, σχοινάκι ή μισίνα. Σε αυτά δένω διάφορα υλικά που έχω μαζέψει από το περιβάλλον, όπως πέτρες με παράξενο σχήμα, ξυλαράκια, αρωματικά φυτά, φτερά, κ.λπ.

9.8. ΔΙΗΜΕΡΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Τα διήμερα Προγράμματα που αναπτύσσονται πιο κάτω απευθύνονται σε μαθητές/τριες της Δημοτικής Εκπαίδευσης. Αναφέρονται ως ενδεικτικά παραδείγματα, για το είδος και τον τύπο των διήμερων Προγραμμάτων που μπορούν να οργανωθούν στο Κέντρο.

Η τελική μορφή που θα πάρει ένα διήμερο Πρόγραμμα εξαρτάται από την ομάδα που θα το παρακολουθήσει, γι' αυτό ακριβώς και τα Προγράμματα διαμορφώνονται ανάλογα με την ομάδα που θα συμμετέχει σε ένα τέτοιο Πρόγραμμα και μετά από συνεννόηση και επικοινωνία με τους/τις συνοδούς εκπαιδευτικούς.

Οι εκπαιδευτικοί έχουν την ελευθερία και την ευελιξία, σε συνεργασία με τους υπεύθυνους στο Κέντρο, να προτείνουν, σύμφωνα με τη δυναμική της ομάδας, την οποία πρόκειται να συνοδεύσουν στο Κέντρο, τροποποιήσεις και αλλαγές στα διήμερα Προγράμματα που προτείνονται, ώστε να ανταποκρίνονται στις δικές τους απαιτήσεις και ανάγκες.

Πέρα από την αναλυτική παρουσίαση των πιο κάτω διήμερων Προγραμμάτων παρουσιάζονται ενδεικτικά και κάποιοι άλλοι συνδυασμοί διήμερων Προγραμμάτων που μπορούν να επιλεγούν από τους/τις εκπαιδευτικούς.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Τα διήμερα προγράμματα αποτελούν συνδυασμό των μονοήμερων προγραμμάτων για αυτό πέραν από αυτά που ενδεικτικά αναφέρονται πιο κάτω, μπορείτε να διαμορφώσετε το δικό σας διήμερο πρόγραμμα, επιλέγοντας από τα μονοήμερα.

9.8.1. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΙ ΔΙΗΜΕΡΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

1^{ος} συνδυασμός

1Η ΜΕΡΑ: ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «ΔΑΣΟΣ» ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ ΤΟΥ ΤΡΟΟΔΟΥΣ

2Η ΜΕΡΑ: ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ»

ΒΙΟΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΚΟΙΛΑΔΑΣ ΤΗΣ ΜΑΡΑΘΑΣΑΣ: ΜΕΛΕΤΩΝΤΑΣ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΩΝ ΣΠΙΤΙΩΝ

2^{ος} συνδυασμός

1Η ΜΕΡΑ: ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «ΤΟ ΝΕΡΟ ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ. ΥΔΑΤΙΝΑ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΑ»

ΠΟΤΑΜΙΟ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑ: ΤΟ ΓΕΦΥΡΙ ΤΟΥ ΤΖΕΛΕΦΟΥ

2Η ΜΕΡΑ: ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ»

ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΠΕΔΟΥΛΑ

3^{ος} συνδυασμός

1Η ΜΕΡΑ: ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «ΔΑΣΟΣ»
ΩΦΕΛΕΙΕΣ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

2Η ΜΕΡΑ: ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «ΤΟ ΝΕΡΟ ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ. ΥΔΑΤΙΝΑ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΑ»

ΤΕΧΝΗΤΟ ΥΔΑΤΙΝΟ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑ: Ο ΦΡΑΚΤΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ

4

4^{ος} συνδιασμός

1Η ΜΕΡΑ: ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «*ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ*»
ΟΙ ΘΕΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΟΥ
ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΦΥΣΙΚΟ, ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΠΕΔΟΥΛΛΑ.

2Η ΜΕΡΑ: ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «*ΕΝΕΡΓΕΙΑ*»
ΤΟ ΒΙΟΚΛΙΜΑΤΙΚΟ ΣΠΙΤΙ: Η ΒΙΟΚΛΙΜΑΤΙΚΗ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΩΝ ΣΠΙΤΙΩΝ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ
ΠΕΔΟΥΛΛΑ

5

5^{ος} συνδιασμός

1Η ΜΕΡΑ: ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «*ΕΔΑΦΟΣ*»
Η ΓΕΩΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΕΔΑΦΟΥΣ ΤΟΥ ΤΡΟΟΔΟΥΣ

2Η ΜΕΡΑ: ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «*ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ*»
Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΣΤΗ ΜΑΘΗΣΗ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ

9.8.2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΔΙΗΜΕΡΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

9.8.2.1. 1ο Παράδειγμα διήμερου προγράμματος

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ ΣΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Το Πρόγραμμα αυτό προσφέρεται για τους μαθητές/τριες της Δημοτικής Εκπαίδευσης.

Σημείωση: Σε συνεργασία με το προσωπικό του Κέντρου και τους/τις συνοδούς εκπαιδευτικούς, το γενικό πλαίσιο εφαρμογής του Προγράμματος, όπως παρουσιάζεται παρακάτω, μπορεί να αναπροσαρμοστεί και να διαφοροποιηθεί ως προς τις δραστηριότητες και τον τρόπο ανάπτυξής του, με βάση τις ανάγκες της κάθε ομάδας.

ΣΤΟΧΟΙ

Οι μαθητές/τριες αναμένεται να:

- αντιληφθούν την έννοια της ενέργειας και τις διάφορες μορφές της,
- γνωρίσουν το ενεργειακό προφίλ των ανθρώπων του χθες και του σήμερα,
- συνειδητοποιήσουν ότι κάποιες πηγές ενέργειας είναι ανανεώσιμες, ενώ κάποιες άλλες είναι μη ανανεώσιμες,
- εισηγηθούν τρόπους εξοικονόμησης ενέργειας στο σπίτι, στο σχολείο και γενικά στην καθημερινή ζωή,
- αναπτύξουν περιβαλλοντική συνείδηση, γνωρίζοντας τις αρνητικές επιπτώσεις που έχει στο περιβάλλον η χρήση κάποιων πηγών ενέργειας,
- κατανοήσουν την έννοια της βιοκλιματικής αρχιτεκτονικής,
- συσχετίσουν την παραδοσιακή αρχιτεκτονική δομή των σπιτιών με τη γεωγραφική θέση της κοινότητας,
- εξοικειωθούν με τη διεξαγωγή απλών επιστημονικών ερευνών και παρατηρήσεων, όσον αφορά στην αρχιτεκτονική δομή των σπιτιών, καθώς επίσης και της θέσης και του τρόπου οικοδόμησής τους σε ένα ορεινό χωριό όπως είναι ο Πεδουλάς,
- επισημάνουν κοινά χαρακτηριστικά μεταξύ των σπιτιών του χωριού,
- αναγνωρίσουν τη μεγάλη σημασία που έχει το νερό για τη διατήρηση της ζωής γενικά,
- κατανοήσουν την ανάγκη εξοικονόμηση νερού στην Κύπρο, δεδομένου του προβλήματος λειψυδρίας που αντιμετωπίζει το νησί,
- γνωρίσουν το ποτάμιο οικοσύστημα του Διαρίζου, να συλλέξουν και να αναγνωρίσουν συγκεκριμένα είδη κλωρίδας και πανίδας ενός υδάτινου οικοσυστήματος,
- αναπτύξουν υδατική συνείδηση,
- γνωρίσουν τα ενετικά γεφύρια της περιοχής, μέσα από τη μελέτη του Γεφυριού του Τζελεφού,
- αντιληφθούν την αλληλοσύνδεση των πολιτιστικών στοιχείων της περιοχής με το φυσικό περιβάλλον,
- καλλιεργήσουν το πνεύμα συνεργασίας και ομαδικότητας.

ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

ΠΡΩΤΗ ΜΕΡΑ

9:00 - 9:30

Άφιξη στο Κέντρο-τακτοποίηση στους κοιτώνες.

9:30 - 10:00

Ενημέρωση για το Πρόγραμμα που πρόκειται να παρακολουθήσουν, όπως επίσης καθορισμός των υποχρεώσεων και των καθηκόντων που οι μαθητές/τριες έχουν να επιτελέσουν κατά τη συμμετοχή τους στο Πρόγραμμα.

10:00 - 10:30

Διάλειμμα και ξενάγηση στους χώρους του Κέντρου.

10:30 - 11:30

Προετοιμασία και εισαγωγή των μαθητών/τριών στην ενότητα «Ενέργεια». Συζήτηση με τους/τις μαθητές/τριες για τη σημασία της ενέργειας στη ζωή των ανθρώπων, όπως αυτή καθορίζεται μέσα από την καθημερινή ζωή τους.

11:30 - 14:00

Μελέτη πεδίου στην κοινότητα Πεδουλά, όπου οι μαθητές/τριες εντοπίζουν δραστηριότητες στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων του χθες και του σήμερα σε θέματα διατροφής, διακίνησης, διασκέδασης, αγορών, ντυσίματος που απαιτούν κατανάλωση ενέργειας. Με πεδίο μελέτης την κοινότητα Πεδουλά οι μαθητές/τριες προσδιορίζουν το ενεργειακό προφίλ της κοινότητας, όπως αυτό διαφοροποιείται με το πέρασμα των χρόνων στην κοινότητα. Επιστροφή στο Κέντρο.

14:00 - 16:00

Γεύμα-Ξεκούραση.

16:00 - 18:00

Μελέτη πεδίου στην κοινότητα Πεδουλά. Επίσκεψη σε σπίτια της κοινότητας και μελέτη της βιοκλιματικής αρχιτεκτονικής των σπιτιών. Επιδιώκεται, μέσα από τη μελέτη πεδίου, η ευαισθητοποίηση των μαθητών/τριών σε θέματα εξοικονόμησης ενέργειας στη βάση της διαφύλαξης των φυσικών πόρων και της προστασίας του περιβάλλοντος και η κατανόηση της σημασίας διαμόρφωσης ενεργειακά αποδοτικών οικοδομών (βιοκλιματική αρχιτεκτονική) ως παράγοντα εξοικονόμησης ενέργειας.

Η δραστηριοποίηση στο Κέντρο συνοδεύεται από αντίστοιχα φύλλα εργασίας και δημιουργικές δραστηριότητες ομαδικού χαρακτήρα.

18:00 - 19:00

Ανάλυση των δεδομένων που συγκεντρώθηκαν από τη μελέτη πεδίου και ανατροφοδοτικές δραστηριότητες με θέμα την Ενέργεια.

19:30 - 20:30

Δείπνο.

21:00

Ελεύθερη ώρα.

ΔΕΥΤΕΡΗ ΜΕΡΑ

7:00 - 7:30

Εγερτήριο-Καθαριότητα.

7:30 - 9:00

Πρόγευμα-ενημέρωση για το πρόγραμμα της μέρας.

9:00 -9:30

Εισαγωγή στα υδρόβια οικοσυστήματα και το νερό στη ζωή μας. Προετοιμασία των μαθητών/τριών για τον τρόπο εργασίας τους στο ποτάμι Διαρίζο και στο γεφύρι του Τζελεφού.

10:30 - 13:30

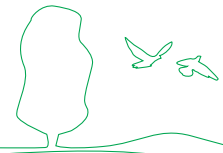
Η περιοχική μελέτης για το συγκεκριμένο Πρόγραμμα είναι η περιοχή του ποταμού Διαρίζου κοντά στο γεφύρι του Τζελεφού. Οι μαθητές/τριες θα ασχοληθούν με σχετικές δραστηριότητες μελέτης του ποτάμιου οικοσυστήματος της περιοχής. Ακολουθούν παρατηρήσεις και μετρήσεις με ειδικά όργανα στον ποταμό, όπως π.χ. ροή νερού, καθαρότητα νερού, βάθος του ποταμού, παρατήρηση της όχθης του, κ.λπ. Διερευνώνται τα αίτια πιθανής ρύπανσης και μόλυνσης του ποταμού της περιοχής και εξετάζεται η βλάστηση της περιοχής σε συσχέτισμό με την παρουσία του νερού.

Κατά τη διάρκεια της μελέτης πεδίου οι μαθητές/τριες εξετάζουν το φυσικό περιβάλλον της περιοχής σε σχέση με τις πολιτιστικές, κοινωνικές και οικονομικές του παραμέτρους. Επιπλέον, οι μαθητές/τριες έχουν την ευκαιρία να ασχοληθούν με δημιουργικού και πρακτικού τύπου δραστηριότητες (κατασκευές, παιχνίδια, παιχνίδια ρόλων, θεατρικό παιχνίδι), οι οποίες θα πραγματοποιηθούν τόσο στο πεδίο, όσο και στους χώρους του Κέντρου.

13:30 - 15:30

Γεύμα - Επιστροφή στο σχολείο.

9.8.2.2. 2ο Παράδειγμα διήμερου προγράμματος

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ ΣΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Το Πρόγραμμα αυτό προσφέρεται για τους/τις μαθητές/τριες της Δημοτικής Εκπαίδευσης.

Σημείωση: Σε συνεργασία με το προσωπικό του Κέντρου και τους/τις συνοδούς εκπαιδευτικούς, το γενικό πλαίσιο εφαρμογής του Προγράμματος, όπως παρουσιάζεται παρακάτω, μπορεί να αναπροσαρμοστεί και να διαφοροποιηθεί ως προς τις δραστηριότητες και τον τρόπο ανάπτυξής του, με βάση τις ανάγκες της κάθε ομάδας.

ΣΤΟΧΟΙ

Οι μαθητές/τριες αναμένεται να:

- έρθουν σε επαφή με τα δάση και την περιοχή του Τροόδου,
- γνωρίσουν τη χλωρίδα της περιοχής και πώς συνδέεται με την παράδοση του τόπου,
- συνειδητοποιήσουν την ανάγκη για ορθολογιστική και συνετή δράση των ανθρώπων στο περιβάλλον,
- κατανοήσουν τις συνέπειες που έχει για τον άνθρωπο η αλόγιστη δράση του στο περιβάλλον,
- κατανοήσουν την ανάγκη εξοικονόμησης νερού στην Κύπρο, δεδομένου του προβλήματος λειψυδρίας που αντιμετωπίζει το νησί,
- γνωρίσουν το ποτάμιο οικοσύστημα του Διαρίζου,
- γνωρίσουν τα ενετικά γεφύρια της περιοχής, μέσα από τη μελέτη του Γεφυριού του Τζελεφού.
- αντιληφθούν την αλληλοσύνδεση των πολιτιστικών στοιχείων της περιοχής με το περιβάλλον,
- καλλιεργήσουν τη δημιουργική έκφραση και την κριτική σκέψη των παιδιών,
- αναπτύξουν πνεύμα συνεργασίας.

ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

ΠΡΩΤΗ ΜΕΡΑ

9:00 - 9:30

Άφιξη στο Κέντρο-τακτοποίηση στους κοιτώνες.

9:30 - 10:00

Ενημέρωση για το Πρόγραμμα που πρόκειται να παρακολουθήσουν, όπως επίσης καθορισμός των υποχρεώσεων και των καθηκόντων που οι μαθητές/τριες έχουν να επιτελέσουν κατά τη συμμετοχή τους στο Πρόγραμμα.

10:00 - 10:30

Εισαγωγή στην έννοια του δασικού οικοσυστήματος-διερεύνηση βασικών εννοιών που σχετίζονται με το περιβάλλον και το δασικό οικοσύστημα, γνωριμία με τα βασικά δάση του τόπου μας μέσα από παρουσιάσεις και παιχνίδια.

11:00 - 14:00

Μελέτη πεδίου στο δάσος του Τροόδους. Γνωριμία με τη κλωρίδα του Τροόδους. Σύγκριση βιοτικών και αβιοτικών παραγόντων. Εντοπισμός των ανθρώπινων παρεμβάσεων στο δάσος. Χωρισμός και εργασία σε ομάδες. Συζήτηση σε σχέση με τη συνεισφορά του δάσους στον άνθρωπο, τη συμπεριφορά των επισκεπτών στο δάσος. Δραστηριότητες αισθησιοκινητικού χαρακτήρα και παιχνίδια ρόλων.

14:30

Γεύμα.

15:15 - 16:30

Ξεκούραση.

16:45 - 19:00

Δραστηριοποίηση στους χώρους του Κέντρου. Εισαγωγή στην έννοια του περιβάλλοντος. Διασαφήνιση βασικών περιβαλλοντικών εννοιών, όπως ρύπανση, περιβαλλοντική συνείδηση, υπεύθυνος περιβαλλοντικός πολίτης, κ.λ.π.

Συζήτηση με τους/τις μαθητές/τριες για τη σημασία των δασών, αισθητοποίησή τους σε βασικές οικολογικές έννοιες, όπως το δασικό οικοσύστημα, κλωρίδα, πανίδα, ενδημικά είδη.

Αναφορά στα δάση της Κύπρου και την επίδρασή τους στην ανάπτυξη των τοπικών κοινοτήτων.

Η δραστηριοποίηση στο Κέντρο συνοδεύεται από αντίστοιχα φύλλα εργασίας και δημιουργικές δραστηριότητες ομαδικού χαρακτήρα.

19:00 - 20:00 Δείπνο.

21:00 Κατάκλιση.

ΔΕΥΤΕΡΗ ΜΕΡΑ

7:00 - 7:30

Εγερτήριο-καθάρισμα.

7:30 - 9:00

Πρόγευμα-Ενημέρωση για το πρόγραμμα της ημέρας.

9:00 - 10:00

Εισαγωγή στα υδρόβια οικοσυστήματα και το νερό στη ζωή μας. Προετοιμασία των μαθητών/τριών για τον τρόπο εργασίας τους στο ποταμό Διαρίζο και στο γεφύρι του Τζελεφού.

10:30 - 13:30

Η περιοχή μελέτης για το συγκεκριμένο Πρόγραμμα είναι η περιοχή του ποταμού Διαρίζου κοντά στο γεφύρι του Τζελεφού. Οι μαθητές/τριες θα ασχοληθούν με σχετικές δραστηριότητες μελέτης του ποτάμιου οικοσυστήματος της περιοχής. Ακολουθούν παρατηρήσεις και μετρήσεις με ειδικά όργανα στον ποταμό, όπως π.χ. ροή νερού, καθαρότητα νερού, βάθος του ποταμού, παρατήρηση της όχθης του, κ.λπ. Διερευνώνται τα αίτια πιθανής ρύπανσης και μόλυνσης του ποταμού της περιοχής και εξετάζεται η βλάβη της περιοχής σε συσχετισμό με την παρουσία του νερού.

Κατά τη διάρκεια της μελέτης πεδίου οι μαθητές/τριες εξετάζουν το φυσικό περιβάλλον της περιοχής σε σχέση με τις πολιτιστικές, κοινωνικές και οικονομικές του παραμέτρους. Επιπλέον, οι μαθητές/τριες έχουν την ευκαιρία να ασχοληθούν με δημιουργικού και πρακτικού τύπου δραστηριότητες (κατασκευές, παιχνίδια, παιχνίδια ρόλων, θεατρικό παιχνίδι), οι οποίες θα πραγματοποιηθούν τόσο στο πεδίο όσο και στους χώρους του Κέντρου.

13:30 - 1:30

Γεύμα - ετοιμασία της ομάδας για αναχώρηση από το Κέντρο.

9.9. ΤΡΙΗΜΕΡΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Τα τριήμερα Προγράμματα που αναπτύσσονται πιο κάτω απευθύνονται σε μαθητές/τριες της Δημοτικής Εκπαίδευσης. Αναφέρονται ως ενδεικτικά παραδείγματα για το είδος και τον τύπο των τριήμερων Προγραμμάτων που μπορούν να οργανωθούν στο Κέντρο.

Η τελική μορφή που θα πάρει ένα τριήμερο Πρόγραμμα εξαρτάται από την ομάδα που θα το παρακολουθήσει, γι' αυτό ακριβώς και τα Προγράμματα διαμορφώνονται ανάλογα με την ομάδα που θα συμμετέχει σε ένα τέτοιο Πρόγραμμα και μετά από συνεννόηση και επικοινωνία με τους συνοδούς εκπαιδευτικούς.

Οι εκπαιδευτικοί έχουν την ελευθερία και την ευελιξία, σε συνεργασία με τους υπεύθυνους στο Κέντρο, να προτείνουν, σύμφωνα με τη δυναμική της ομάδας, την οποία πρόκειται να συνοδεύσουν στο Κέντρο, τροποποιήσεις και αλλαγές στα τριήμερα Προγράμματα που προτείνονται, ώστε να ανταποκρίνονται στις δικές τους απαιτήσεις και ανάγκες.

Πέραν από την αναλυτική παρουσίαση των πιο κάτω τριήμερων Προγραμμάτων παρουσιάζονται ενδεικτικά και κάποιοι άλλοι συνδυασμοί τριήμερων Προγραμμάτων που μπορούν να επιλεγούν από τους/τις εκπαιδευτικούς.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Τα τριήμερα προγράμματα αποτελούν συνδυασμό των μονοήμερων προγραμμάτων για αυτό πέραν από αυτά που ενδεικτικά αναφέρονται πιο κάτω μπορείτε να διαμορφώσετε το δικό σας τριήμερο πρόγραμμα, επιλέγοντας από τα μονοήμερα.

9.9.1. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΙ ΤΡΙΗΜΕΡΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

1^{ος} συνδυασμός

- 1Η ΜΕΡΑ:** ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «ΔΑΣΟΣ»
ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟ ΔΑΣΟΣ
- 2Η ΜΕΡΑ:** ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «ΕΔΑΦΟΣ»
Η ΣΥΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΟΙ ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΕΔΑΦΟΥΣ
- 3Η ΜΕΡΑ:** ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ»
ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΠΕΔΟΥΛΑ

2^{ος} συνδυασμός

- 1Η ΜΕΡΑ:** ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «ΔΑΣΟΣ»
ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ ΤΟΥ ΤΡΟΟΔΟΥΣ
- 2Η ΜΕΡΑ:** ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «ΕΔΑΦΟΣ»
ΕΡΗΜΟΠΟΙΗΣΗ: ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΤΗΣ
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΑΜΙΑΝΤΟΥ
- 3Η ΜΕΡΑ:** ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ». ΒΙΟΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΚΟΙΛΑΔΑΣ ΤΗΣ ΜΑΡΑΘΑΣΑΣ:
ΜΕΛΕΤΩΝΤΑΣ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΩΝ ΣΠΙΤΙΩΝ

3^{ος} συνδυασμός

- 1Η ΜΕΡΑ:** ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «ΔΑΣΟΣ»
ΔΑΣΙΚΕΣ ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ
- 2Η ΜΕΡΑ:** ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «ΤΟ ΝΕΡΟ ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ.
ΥΔΑΤΙΝΑ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΑ»
ΠΟΤΑΜΙΟ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑ: ΤΟ ΓΕΦΥΡΙ ΤΟΥ
ΤΖΕΛΕΦΟΥ
- 3Η ΜΕΡΑ:** ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ»
ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΠΕΔΟΥΛΑ

4^{ος} συνδιασμός

1Η ΜΕΡΑ: ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «*ΕΝΕΡΓΕΙΑ*»
ΤΟ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΤΟΥ ΧΘΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΑ

2Η ΜΕΡΑ: ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «*ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ*»
Η ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΠΕΔΟΥΛΑ

3Η ΜΕΡΑ: ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «*ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ*»
ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

5^{ος} συνδιασμός

1Η ΜΕΡΑ: ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «*ΔΑΣΟΣ*»
ΩΦΕΛΕΙΕΣ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

2Η ΜΕΡΑ: ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «*ΤΟ ΝΕΡΟ ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ. ΥΔΑΤΙΝΑ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΑ*»
ΤΕΧΝΗΤΟ ΥΔΑΤΙΝΟ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑ: Ο ΦΡΑΚΤΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ

3Η ΜΕΡΑ: ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «*ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ*»
ΜΙΑ ΜΕΡΑ ΣΤΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

6^{ος} συνδιασμός

1Η ΜΕΡΑ: ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «*ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ*»
ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ: ΕΞΕΡΕΥΝΩΝΤΑΣ ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΣΤΟΝ ΠΕΔΟΥΛΑ

2Η ΜΕΡΑ: ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «*ΤΟ ΝΕΡΟ ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ. ΥΔΑΤΙΝΑ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΑ*»
ΠΟΤΑΜΙΟ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑ: ΤΟ ΓΕΦΥΡΙ ΤΟΥ ΤΖΕΛΕΦΟΥ

3Η ΜΕΡΑ: ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «*ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ*»
ΤΟ ΔΑΣΟΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΙΣΘΗΣΕΙΣ: ΜΙΑ ΜΕΡΑ ΣΤΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

7^{ος} συνδιασμός

- 1Η ΜΕΡΑ:** ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «**ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ**»
ΟΙ ΘΕΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΟΥ
ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΦΥΣΙΚΟ, ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΠΕΔΟΥΛΛΑ
- 2Η ΜΕΡΑ:** ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «**ΕΔΑΦΟΣ**»
ΕΡΗΜΟΠΟΙΗΣΗ: ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΤΗΣ
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΑΜΙΑΝΤΟΥ
- 3Η ΜΕΡΑ:** ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «**ΕΝΕΡΓΕΙΑ**»
ΤΟ ΒΙΟΚΛΙΜΑΤΙΚΟ ΣΠΙΤΙ: Η ΒΙΟΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΡΧΙΤΕ-
ΚΤΟΝΙΚΗ ΤΩΝ ΣΠΙΤΙΩΝ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΠΕΔΟΥΛΛΑ

8^{ος} συνδιασμός

- 1Η ΜΕΡΑ:** ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «**ΔΑΣΟΣ**»
ΑΠΟ ΤΟ ΔΑΣΟΣ ΕΩΣ ΤΟ ΤΕΛΙΚΟ ΠΡΟΪΟΝ - ΟΙ
ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ
- 2Η ΜΕΡΑ:** ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «**ΕΔΑΦΟΣ**»
Η ΓΕΩΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΕΔΑΦΟΥΣ ΤΟΥ ΤΡΟΟΔΟΥΣ
- 3Η ΜΕΡΑ:** ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «**ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ**»
Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΣΤΗ ΜΑΘΗΣΗ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ

9.9.2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΤΡΙΗΜΕΡΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

9.9.2.1. 1ο Παράδειγμα τριήμερου προγράμματος

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ ΣΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Το Πρόγραμμα αυτό προσφέρεται για τους/τις μαθητές/τριες της Δημοτικής Εκπαίδευσης.

Σημείωση: Σε συνεργασία με το προσωπικό του Κέντρου και τους/τις συνοδούς εκπαιδευτικούς, το γενικό πλαίσιο εφαρμογής του Προγράμματος, όπως παρουσιάζεται παρακάτω, μπορεί να αναπροσαρμοστεί και να διαφοροποιηθεί ως προς τις δραστηριότητες και τον τρόπο ανάπτυξής του, με βάση τις ανάγκες της κάθε ομάδας.

ΣΤΟΧΟΙ

Οι μαθητές/τριες αναμένεται να:

- γνωρίσουν την περιοχή του Τροόδους,
- γνωρίσουν τους μύθους και παραδόσεις των χωριών της περιοχής που σχετίζονται με το δάσος,
- εισαχθούν στην έννοια του δασικού οικοσυστήματος,
- γνωρίσουν τα δάση και τη χλωρίδα της περιοχής,
- αναπτύξουν βασικές επιστημονικές μεθόδους μελέτης και έρευνας στο δάσος,
- καλλιεργήσουν το πνεύμα συνεργασίας και ομαδικότητας.

ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

ΠΡΩΤΗ ΜΕΡΑ

9:00 - 9:30

Άφιξη στο Κέντρο και τακτοποίηση στους κοιτώνες.

9:30 - 10:00

Ενημέρωση για το Πρόγραμμα που πρόκειται να παρακολουθήσουν και υποχρεώσεις των εκπαιδευομένων.

10:30 - 13:00

Συζήτηση για την περιοχή του Τροόδους και ιδιαίτερη αναφορά στην κοινότητα του Πεδουλά.

Διερεύνηση και εξέταση πηγών (κείμενα, ταινίες) σχετικά με την περιοχή του Τροόδους. Εργασία με συγκεκριμένα φύλλα εργασίας για συγκέντρωση στοιχείων για την περιοχή του Τροόδους (τον πολιτισμό, την ιστορία, την κοινωνία).

Οι μαθητές/τριες, αφού συγκεντρώσουν διάφορα στοιχεία σχετικά με την περιοχή του Τροόδους, χωρισμένοι/ες σε ομάδες φτιάχνουν το δικό τους πρόγραμμα για τις περιοχές

που θα ήθελαν να επισκεφθούν και να εξετάσουν. Ετοιμάζουν κατάλογο ανθρώπων με τους οποίους θα ήθελαν να συνομιλήσουν και η κάθε ομάδα καταρτίζει το δικό της ερωτηματολόγιο με ερωτήσεις που θα υποβάλει, ανάλογα, στον κάθε αρμόδιο με τον οποίο θα συζητήσει.

13:00 - 15:30

Γεύμα – Ξεκούραση.

15:30 - 17:30

Μελέτη πεδίου.

Επί τόπου παρατήρηση και μελέτη της κοινότητας. Οι μαθητές/τριες πάνω σε ένα ύψωμα παρατηρούν από ψηλά την κοινότητα. Καταγράφουν σε συγκεκριμένο φύλλο εργασίας αυτά τα οποία παρατηρούν. Σχεδιάζουν το χωριό, διατυπώνοντας υποθέσεις για την περιοχή και πώς αυτή συνάδει με το φυσικό περιβάλλον.

Ακολουθεί επίσκεψη ανά ομάδες σε διάφορες περιοχές, που οι μαθητές/τριες επέλεξαν, και πραγματοποιούν συνεντεύξεις με τους ανθρώπους, τους οποίους θα ήθελαν να συνομιλήσουν. Οι συνεντεύξεις αποσκοπούν στη συγκέντρωση στοιχείων και πληροφοριών που αφορούν στις ασχολίες των κατοίκων της περιοχής, μύθους, παραδόσεις, αρχιτεκτονική των σπιτιών, τον τρόπο κατασκευής τους, κ.λπ.

18:00 - 19:00

Επιστροφή στο Κέντρο και αλληλοενημέρωση των ομάδων για τα αποτελέσματα της εργασίας τους.

Δημιουργία από τους/τις μαθητές/τριες ενός τουριστικού οδηγού για την κοινότητα του Πεδουλά και την περιοχή του Τροόδους γενικά.

Σημείωση: Καλό θα ήταν οι μαθητές/τριες να έχουν μαζί τους φωτογραφικές μηχανές, μαγνητοφωνάκια συνέντευξης, ακόμη και βιντεοκάμερα.

19:00 - 20:00

Δείπνο.

20:00 - 21:00

Ελεύθερη ώρα ή καλλιτεχνικό πρόγραμμα.

21:00 Κατάκλιση.

ΔΕΥΤΕΡΗ ΜΕΡΑ

7:00 - 7:30

Εγερτήριο- καθαριότητα.

7:30 - 9:00

Πρόγευμα, ενημέρωση για το πρόγραμμα της ημέρας.

9:00 - 10:30

Γνωριμία με το δάσος του Τροόδου. Προβολή σχετικής βιντεοταινίας.

Συζήτηση και δραστηριοποίηση των μαθητών/τριών με φύλλα εργασίας.

Χρήση διαφανειών για εισαγωγή των μαθητών/τριών στα διάφορα είδη βλάστησης.

Ενημέρωση σχετικά με τα είδη βλάστησης που υπάρχουν στο Τρόοδο.

Προετοιμασία των μαθητών/τριών για την επιτόπια μελέτη που θα ακολουθήσει.

Επεξήγηση του τρόπου εργασίας στη μελέτη πεδίου, επεξήγηση των βασικών οργάνων που θα χρησιμοποιηθούν, καθώς επίσης και για το ποια πρέπει να είναι η συμπεριφορά τους στον χώρο.

10:00 - 13:00

Μελέτη πεδίου.

Οι μαθητές/τριες αναφέρουν τις πρώτες τους εντυπώσεις από το δάσος. Σχολιάζουν τι βλέπουν, τι ακούν, τι οσμίζονται.

Παιχνίδι: «Παράθυρο στη Γη» (έχει σχέση με την κινητοποίηση των αισθήσεων). Οι μαθητές/τριες χωρίζονται σε ομάδες και οργανώνεται η επιτόπια μελέτη για τη λήψη μετρήσεων της θερμοκρασίας του εδάφους, της ταχύτητας του ανέμου, της υγρασίας του εδάφους, της ηλιοφάνειας. Διερευνάται η σχέση βιοτικών και αβιοτικών παραγόντων.

Οι μαθητές/τριες, με τη χρήση πλαισίου, προσπαθούν να εξετάσουν τη χλωρίδα της περιοχής και να αναγνωρίσουν τα διάφορα είδη βλάστησης (φύλλα, διάταξη, νεύρωση).

Συζήτηση των παρατηρήσεων και των αποτελεσμάτων στις οποίες έχει καταλήξει η κάθε ομάδα και διατύπωση συμπερασμάτων.

13:00 - 15:30

Γεύμα - ανάπαυση.

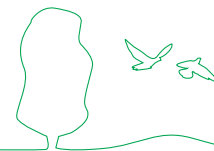
15:30 - 17:00

Προετοιμασία επίσκεψης στην κοινότητα, για συλλογή πληροφοριών που να συνδέουν την παράδοση με τη χλωρίδα της περιοχής (συλλογή θρύλων, παραμυθιών, συνταγών, τραγουδιών σχετικά με τη χλωρίδα της περιοχής).

17:00 - 18:00

Επιστροφή στο Κέντρο και συζήτηση με τους μαθητές/τριες για τις πληροφορίες που συνέλεξαν.

Κατασκευή οδηγού χλωρίδας. Οι μαθητές/τριες από την πρωινή τους επίσκεψη στο δάσος συλλέγουν φύλλα, κλαδιά ή οτιδήποτε άλλο σχετίζεται με τη χλωρίδα της περιοχής. Διευκρινίζεται ότι τα παιδιά δεν κόβουν φύλλα ή κλαδιά, αλλά συλλέγουν οτιδήποτε

βρίσκεται στο έδαφος και αφορά στη μελέτη που διεξάγουν. Στη δεξιά σελίδα του τετραδίου, οι μαθητές/τριες κολλούν οτιδήποτε σχετικό έχουν μαζέψει από το δάσος και στην αριστερή σελίδα σημειώνουν όσες πληροφορίες έχουν συγκεντρώσει από τις πηγές που μελέτησαν ή από τις διάφορες συνεντεύξεις που πήραν από τις επισκέψεις τους στην περιοχή.

19:00 - 20:00

Δείπνο.

20:00 - 21:00

Ελεύθερη ώρα ή καλλιτεχνικό πρόγραμμα.

21:00

Κατάκλιση.

ΤΡΙΤΗ ΜΕΡΑ

7:00 - 7:30

Εγερτήριο-καθαριότητα.

7:30 - 9:00

Πρόγευμα, ενημέρωση για το πρόγραμμα της ημέρας.

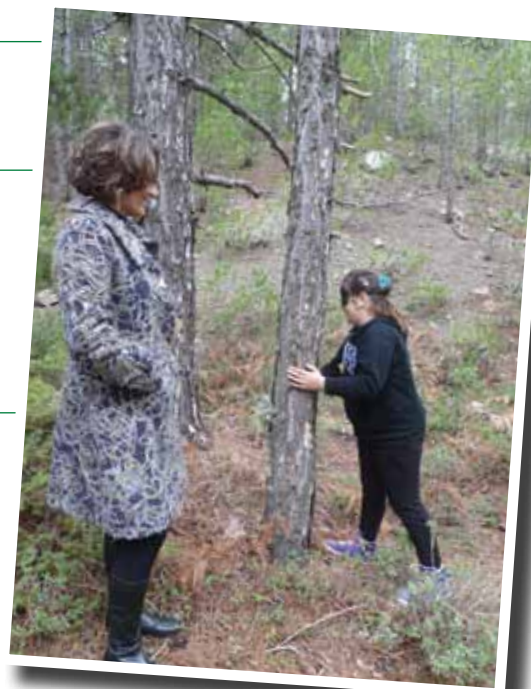
9:00 - 10:00

Το δάσος και οι ωφέλειές του. Συζήτηση για τη σπουδαιότητα του δάσους, ως πηγής ζωής για τον άνθρωπο και για τη φύση γενικότερα.

Προβολή διαφανειών και συμπλήρωση φύλλων εργασίας.

10:30 - 12:00

Αναχώρηση από το Κέντρο και επίσκεψη σε χώρους, όπου αναδεικνύεται η χρησιμότητα των δασών.

9.9.2.2. 2ο Παράδειγμα τριήμερου προγράμματος

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ ΣΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Το Πρόγραμμα αυτό προσφέρεται για τους/τις μαθητές/τριες της Δημοτικής Εκπαίδευσης.

Σημείωση: Σε συνεργασία με το προσωπικό του Κέντρου και τους/τις συνοδούς εκπαιδευτικούς, το γενικό πλαίσιο εφαρμογής του Προγράμματος, όπως παρουσιάζεται παρακάτω, μπορεί να αναπροσαρμοστεί και να διαφοροποιηθεί προς τις δραστηριότητες και τον τρόπο ανάπτυξής του, με βάση τις ανάγκες της κάθε ομάδας.

ΣΤΟΧΟΙ

Οι μαθητές/τριες αναμένεται να:

- έρθουν σε επαφή με τα δάση και την περιοχή του Τροόδου,
- γνωρίσουν τη κλωρίδα της περιοχής και πώς συνδέεται με την παράδοση του τόπου,
- συνειδητοποιήσουν την ανάγκη για ορθολογιστική και συνετή δράση των ανθρώπων στο περιβάλλον,
- κατανοήσουν τις συνέπειες που έχει για τον άνθρωπο η αλόγιστη δράση του στο περιβάλλον,
- καλλιεργήσουν τη δημιουργική έκφραση και την κριτική σκέψη των παιδιών,
- αναπτύξουν πνεύμα συνεργασίας.

ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

ΠΡΩΤΗ ΜΕΡΑ

9:00 - 9:30

Άφιξη στο Κέντρο και τακτοποίηση στους κοιτώνες.

9:30 - 10:00

Ενημέρωση για το Πρόγραμμα και τις υποχρεώσεις των εκπαιδευομένων. Ξενάγηση.

10:00 - 13:00

Μια κοινότητα της Κύπρου. Πεδουλάς (η φυσιογνωμία, το περιβάλλον και οι άνθρωποι της κοινότητας).

Προβολή βιντεοταινίας και διαφανειών σχετικών με την περιοχή του Τροόδου.

13:00 - 15:30

Γεύμα-ξεκούραση.

15:30 - 16:30

Προετοιμασία επίσκεψης των μαθητών/τριών σε διάφορα σημεία της περιοχής του Τροόδους και επεξήγηση στα παιδιά του τρόπου με τον οποίο θα εργαστούν.

16:30 - 18:00

Παρατήρηση της περιοχής και καταγραφή των ανθρώπινων παρεμβάσεων που παρατηρούνται στις περιοχές μελέτης.

Συζήτηση με τους/τις μαθητές/τριες και διερεύνηση των λόγων, για τους οποίους παρατηρούνται οι ανθρώπινες αυτές παρεμβάσεις στην περιοχή και διατύπωση υποθέσεων για το πώς θα μπορούσαν να μειωθούν αυτές, καθώς και ποιες αλλαγές θα μπορούσαν να γίνουν για να βελτιωθεί η εικόνα της περιοχής.

Οι μαθητές/τριες χωρίζονται σε δύο ομάδες. Η μια ομάδα επισκέπτεται το χωριό και η άλλη ομάδα επισκέπτεται το δάσος. Σημειώνουν σε φύλλα εργασίας τις ανθρώπινες παρεμβάσεις που υπάρχουν στην περιοχή εξέτασής τους. Αφού κάνουν τις παρατηρήσεις τους, οργανώνουν ένα ερωτηματολόγιο, το οποίο μπορούν να χρησιμοποιήσουν κατά τη λήψη συνεντεύξεων με τον κοινοτάρχη ή κάποιον δασικό υπάλληλο.

18:00 - 20:00

Επιστροφή στο Κέντρο και συζήτηση με τους/τις μαθητές/τριες για τα αποτελέσματα των παρατηρήσεών τους.

Προβολή μουσικού φιλμ: «Σε χρόνια 100». Ακολουθεί συζήτηση με τους/τις μαθητές/τριες σχετικά με τις συνέπειες των ανθρώπινων παρεμβάσεων στο περιβάλλον.

Δραστηριοποίηση με φύλλα εργασίας σχετικά με το μουσικό φιλμ που παρακολούθησαν.

Συζήτηση με τους/τις μαθητές/τριες σχετικά με τα είδη ρύπανσης του περιβάλλοντος.

Προβολή σχετικών γελοιογραφιών.

Κατασκευή από τους/τις μαθητές/τριες της δικής τους γελοιογραφίας, που να θίγει κάποιο περιβαλλοντικό πρόβλημα.

20:00 - 21:00

Δείπνο.

21:00

Κατάκλιση.

ΔΕΥΤΕΡΗ ΜΕΡΑ

7:00 - 7:30

Εγερτήριο-καθαριότητα.

7:30 - 9:00

Πρόγευμα και ενημέρωση για το πρόγραμμα της μέρας.

9:00 - 11:00

Γνωριμία με τα δάση της Κύπρου.

Προβολή σχετικής βιντεοταινίας. Συμπλήρωση φύλλων εργασίας και γνωριμία με τα βασικά δασικά δέντρα που συναντώνται στην περιοχή του Τροόδου (τραχεία πεύκη, μαντόπευκος). Ενημέρωση για τη χλωρίδα του Τροόδου. Εισαγωγή στα διάφορα επίπεδα βλάστησης. Χρήση φύλλων εργασίας.

Προβολή διαφανειών σχετικών με τα κύρια είδη φυτών που συναντώνται στο Τρόοδο.

Προετοιμασία για την επιτόπια μελέτη που πρόκειται να ακολουθήσει. Επεξήγηση του τρόπου εργασίας των μαθητών /τριών σε ομάδες και ενημέρωσή τους για τη χρήση των διάφορων οργάνων που θα χρησιμοποιηθούν στη μελέτη πεδίου. Οργάνωση των ομάδων και καθορισμός καθηκόντων και υπευθυνοτήτων.

11:00 - 13:30

Μελέτη πεδίου.

Παρατήρηση των διάφορων οργανισμών που υπάρχουν στο δάσος. Κατανόηση της έννοιας του δασικού οικοσυστήματος.

Γνωριμία με ένα δέντρο. Η κάθε ομάδα υιοθετεί ένα δέντρο, το παρατηρεί με προσοχή και καταγράφει λεπτομερώς σε φύλλα εργασίας διάφορες πληροφορίες σχετικές με αυτό (υπολογισμός ύψους, ηλικίας, βλάστησης που υπάρχει κοντά σε αυτό, έντομα, φύλλα).

Χρήση πλαισίου και εξέταση της χλωρίδας που υπάρχει σε μια περιοχή που επιλέγουν οι ομάδες.

Αναγνώριση βασικών φυτών με τη χρήση κλείδας.

Λήψη μετρήσεων που αφορούν στην υγρασία εδάφους, τη θερμοκρασία του εδάφους, την κλίση του εδάφους, την ηλιοφάνεια (σύγκριση βιοτικών-αβιοτικών παραγόντων).

Ανακοίνωση των αποτελεσμάτων της κάθε ομάδας και συζήτηση.

14:00 - 16:30

Γεύμα – ξεκούραση.

16:30 - 19:00

Δημιουργικό δράμα: «Το δάσος». Οι μαθητές/τριες, μέσα από όλα όσα παρατήρησαν κατά την επιτόπια μελέτη τους στο δάσος, αλλά και από όσα ειπώθηκαν από τις συζητήσεις στο Κέντρο, καλούνται να φτιάξουν το δικό τους θεατρικό για το δάσος. Καλούνται να συντάξουν κείμενα, να φτιάξουν σκηνικά με απλά υλικά και να χρησιμοποιήσουν κινήσεις και εκφραστικότητα στη δραματοποίησή τους.

19:00 - 20:00

Δείπνο.

20:00 - 21:00

Ελεύθερη ώρα ή καλλιτεχνικό πρόγραμμα.

21:00

Κατάκλιση.

ΤΡΙΤΗ ΜΕΡΑ

7:00 - 7:30

Εγερτήριο-Καθαριότητα.

7:30 - 9:00

Πρόγευμα, ενημέρωση για το πρόγραμμα της μέρας.

9:00 - 10:00

Δασικές πυρκαγιές. Βιντεοταινία για τις δασικές πυρκαγιές.

Συζήτηση για τα αίτια και τις συνέπειες από τις δασικές πυρκαγιές. Συμπλήρωση φύλλων εργασίας.

10:00 - 12:00

Επιτόπια μελέτη σε καμένη περιοχή και συμπλήρωση φύλλων εργασίας σχετικά με την εικόνα που παρουσιάζει η συγκεκριμένη περιοχή, συζήτηση για τις πιθανές αιτίες πρόκλησής της, παρατήρηση της καμένης γης, της αναγέννησης της περιοχής (φυσική και τεχνητή).

12:30 - 13:00

Ετοιμασία της ομάδας για αναχώρηση από το Κέντρο.

